

Leonarda Marcina
Świeykowskiego (1721–1793)
ostatniego wojewody podolskiego
życie codzienne i publiczne
oraz jego myśli o Rzeczypospolitej

Nr 3532

Dariusz Rolnik

*Leonarda Marcina
Świeykowskiego*
(1721-1793)

ostatniego wojewody podolskiego
życie codzienne i publiczne oraz jego myśli o Rzeczypospolitej

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Śląskiego
KATOWICE 2016

Redaktor serii: Historia
SYLWESTER FERTACZ

Recenzent
MARIAN MIKOŁAJCZYK
MICHAŁ ZWIERZYKOWSKI

Redakcja
OLGA NOWAK

Projekt okładki i stron działowych
AGATA AUGUSTYNIK

Korekta
AGATA SOWIŃSKA

Opracowanie DTP
BEATA KLYTA

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-751-7
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-752-4
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12 B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba ark. drukarskich: 47,25; ark. wydawniczych: 54,00. Cena 72 zł (+ VAT).
Publikację wydrukowano na papierze Munken Print White 80 g vol. 1.5.
Do składu użyto krojów pism: Palatino Linotype oraz Antykwy Toruńskiej.
Druk i oprawę wykonano w drukarni „TOTEM.COM.PL” Sp. z o.o.” Sp.K.,
(ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław).

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

CZĘŚĆ PIERWSZA

L.M. Świeykowski, jego życie, gospodarstwo,
działalność publiczna i poglądy

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Rodzina i koligacje – ze „Świeykowa” pod „dach Tulczyzna” Stanisława Szczęsnego Potockiego	37
--	----

ROZDZIAŁ DRUGI

Majątki i pozycja ekonomiczna – od posesora Nowosielicy do pana Braclawszczyzny	101
---	-----

ROZDZIAŁ TRZECI

Procesy sądowe – między polityką a interesami domowymi	149
--	-----

ROZDZIAŁ CZWARTY

Gospodarz i opiekun włościan – ekonomia na obrzeżach wielkiej polityki ..	237
---	-----

ROZDZIAŁ PIĄTY

Kariera publiczna – w drodze po zaszczyty	355
---	-----

ROZDZIAŁ SZÓSTY

Senator Rzeczypospolitej – między Stanisławem Augustem a magnatami kresowymi	423
--	-----

ROZDZIAŁ SIÓDMY

W czasie Sejmu Wielkiego – obserwator, wykonawca i krytyk woli „sejmujących”	461
--	-----

ROZDZIAŁ ÓSMY

W konfederacji targowickiej – doradca marszałka konfederacji generalnej koronnej?	535
---	-----

ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY

Poglądy polityczne – republikanin przy królu czy monarchista wśród republikanów?	579
--	-----

Zakończenie	611
-------------------	-----

CZĘŚĆ DRUGA

Pisma i listy „polityczne” L.M. Świeykowskiego

Nota edytorska i zasady edycji	617
Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku rkps 1188, Opuscula L.M. Świeykowskiego	622
Protestacja przeciw ustawie majowej i akces do Konfederacji Targowickiej . . .	622
Mentita est iniquitas sibi	626
Myśli obywatelskie nad ustanowieniem formy rządu republikańskiego	637
Zdanie Katona o wolności Rzeczypospolitej i o cnotach politycznych	658
Biblioteka Jagiellońska w Krakowie rkps 5971, Listy L.M. Świeykowskiego do synów Jana Nepomucena i Michała	665
L.M. Świeykowski do synów, b.m., 17 VIII 1792	665
L.M. Świeykowski do synów, b.m., 19 VIII 1792	667
L.M. Świeykowski do synów, b.m., 15 IX 1792	668
L.M. Świeykowski do synów, Kołodno, 22 IX 1792	672
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 25 IX 1792	675
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno], 28 IX 1792	678
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno], 2 X 1792	681
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno], 13 X 1792	684
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 19 X 1792	689
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 26 X 1792	692
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 16 XI 1792	696
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 23 XI 1792	698
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 30 XI 1792	702
L.M. Świeykowski do synów, [Kołodno?], 4 XII 1792	706
Bibliografia	707
Indeks osobowy	725
Summary	999
Резюме	999

Z pewnością Leonard Marcin Świeykowski nie należał do grona najwybitniejszych postaci – choć z pewnością był osobowością nieprzeciętną i nietuzinkową – czasów stanisławowskich, wszelako jako taki nie był postrzegany ani przez jemu współczesnych, ani później przez badaczy XVIII wieku. Ci pierwsi nie traktowali go jako wyroczni politycznej. Poza kręgiem swoich bliskich współpracowników i rodziny – chociaż wśród nich uchodził, przynajmniej w pewnych okresach, za osobę bardzo wpływową i opiniotwórczą¹ – raczej wspomniany szerzej nie był. Co najwyżej wymieniano go jako zwolennika bądź przeciwnika politycznego. Wydaje się też, że jego poglądy polityczne nie zaprzętały głów ówczesnych decydentów, co odnieść można do jego przyjaciela politycznego Stanisława Szczęsnego Potockiego, do którego kierował swe pomysły zmiany ustroju Rzeczypospolitej w 1792 roku, a wcześniej również do króla Stanisława Augusta, dla którego w drugiej połowie lat osiemdziesiątych stał się w województwie podolskim, a przede wszystkim w braclawskim jednym z najbliższych współpracowników. Niewątpliwie te dwie postacie, król Stanisław August i S.Sz. Potocki, odegrały w życiu publicznym L.M. Świeykowskiego rolę największą, natomiast już niekoniecznie funkcjonował on w ich działaniach jako figura pierwszorzędna.

O przymiotach czy wadach charakteru i umysłu L.M. Świeykowskiego szerzej nie pisano, a przynajmniej takich wzmianek u jemu współczesnych nie odnaleziono. Można jedynie wskazać, że szerszym echem odbiło się jego marszałkowanie na Trybunale Koronnym w latach 1782–1783. Tę jego misję pozytywnie oceniano, wszak i w tym przypadku dominowały opinie osób z bliskiego, właściwie rodzinnego kręgu L.M. Świeykowskiego². To był przełomowy moment w jego

¹ Świadczyć o tym mogą liczne prośby kierowane do niego o protekcję w różnych sprawach i do różnych osób; z tych najważniejszych wymienić należy właśnie Stanisława Szczęsnego Potockiego i króla Stanisława Augusta.

² Por. np. żona Izabela z domu Dunin-Karwicka nazywała go „Probusem” – prawym, BJ rkps 5971, k. 138, Izabela Świeykowska do męża L.M. Świeykowskiego, Ko-

karierze publicznej. Właśnie w nagrodę za marszałkowanie na owym trybunale – z pewnym wyprzedzeniem – otrzymał od Stanisława Augusta krzesło senatorskie, kasztelanę kamieniecką. Potwierdziło to z pewnością jego związek z królem, jednak jeszcze nie nazbyt mocno wpłynęło na kwestię jego popularności w Rzeczypospolitej. Z pewnością natomiast zyskał na autorytecie w swojej „ruskiej” prowincji, czego odbiciem było, jak można mniemać, zbliżenie z domem S.Sz. Potockiego, choć i ten fakt jakby uciekł postronnym obserwatorom życia politycznego. Również jego reformatorskie, polityczne myśli nie zostały, poza najbliższym kręgiem rodzinnym, zauważone i odnotowane.

Gubi się też postać L.M. Świeykowskiego w badaniach historycznych. Jak z nich wynika, był to, co najwyżej, statysta swoich czasów. Nie dostrzeżono specyfiki i swoistej wyjątkowości drogi kariery głowy rodu Świeykowskich w czasach stanisławowskich. Jakkolwiek z jednej strony w pewnych aspektach jest ona charakterystyczna dla kreowania nowych elit przez Stanisława Augusta, mieści się przy tym w zwyczajowym dla króla wywyższaniu przedstawicieli średniej szlachty do godności senatorskich, to z drugiej strony wydaje się wyjątkowa, bo L.M. Świeykowski dochodzi do bardzo wysokich zaszczytów wysiłkiem „pracy rąk własnych” – od podstaw, od niskiego sądowego urzędnika, braclawskiego podsędka, do godności wojewody podolskiego, 14. w hierarchii wojewodów Rzeczypospolitej, co lokuje go w czołówce senatorów świeckich³. Warto tu zauważyć, że droga ta właściwie pomija hierarchię urzędniczą ziemską – zostaje on wprawdzie sędzią ziemskim, ale to jednak urząd szczególny w szlacheckim *cursus honorum*. Właściwie na tej podstawie można przypuszczać, że to zajęcia prawnicze doprowadzają go do godności senatora, jednak nie do końca chyba tak było. Ów podsędek dostępuje też kolejnego wyróżnienia, o którego przyczynach w istocie niewiele wiemy. Staje się on w pewnym czasie „domownikiem” S.Sz. Potockiego oraz jednym z filarów stronnictwa królewskiego na kresach południowo-wschodnich Rzeczypospolitej. W końcu zaliczano go też w poczet jeżeli już nie magnatów kresowych, to z pewnością najmożniejszych i najbardziej wpływowych tamtejszych rodów, wszak w początkach panowania Stanisława Augusta dopiero stawał się co najwyżej „średnim”

łodno 9 V 1783. Por. też K. KOŹMIAN, *Pamiętniki*, przedmowa A. KOPACZ, oprac. J. WILLAUME, T. 1, Wrocław 1972, s. 110, 336.

³ Por. VL, T. 8, s. 292–293, *Porządek Senatus et Ministerii*, 1768.

szlachcicem, szukającym swych korzeni w Świejkach. Nie stawiali też historycy pytań o postawę polityczną L.M. Świejkowskiego w czasie Sejmu Wielkiego i okresach wcześniejszych, nie pytali również o jego późniejszą rolę w czasach konfederacji targowickiej, nie zastanawiali się też szerzej, dlaczego człowiek zawdzięczający tak wiele Stanisławowi Augustowi, będący w województwie braclawskim pierwszym jego zwolennikiem, odstąpił go w latach 1791–1792, stając się zarazem jego zdeklarowanym przeciwnikiem. Nie widziano w nim ani wybitnego działacza politycznego, ani tym bardziej twórcy myśli politycznej godnego zauważenia. Tylko incydentalnie wspomniano wojewodę podolskiego, ale tylko w roli biernego uczestnika przeszłych zdarzeń politycznych, z pewnością nie zaś ich kreatora. Ukazywano go jedynie jako statystę bądź realizatora co najwyżej drugorzędnych zadań politycznych. To także powód zainteresowania tą postacią i zadania pytania o to, jak osoba „znikąd” dochodzi senatorstwa.

Przez historyków pierwszy raz postać L.M. Świejkowskiego została dostrzeżona na sejmie konwokacyjnym 1764 roku. Adam Lityński pisze o nim jako o pośle braclawskim, wypowiadającym się o elekcji deputatów⁴. Następny odnotowany przez badaczy epizod z jego życia miał miejsce 14 lat później. Witold Filipczak wspominał o staraniach L.M. Świejkowskiego o funkcję poselską z województwa braclawskiego w 1778 roku, terenu będącego w tym czasie w gestii stronników królewskich Grocholskich Marcina kasztelana, a później wojewody braclawskiego i Franciszka miecznika koronnego⁵.

Od tego momentu odniesienia historyków do L.M. Świejkowskiego wydają się częstsze, wszak treściowo są tej samej miary, co wcześniejsze, tylko ściślej odnotowywano jego udział w danym zdarzeniu. Tak jest w przypadku „Szwejkowskiego”, odnotowanego przez Marię Dernałowicz dobrego deputata przy opisie Trybunału Litewskiego w Wilnie w 1780 roku pod laską Adama Kazimierza Czartoryskiego. Książę prosił Stanisława Augusta o order św. Stanisława dla niego. Król zgodził się, choć podkreślił, że czyni to wyjątkowo, ze względu na osobę proszącą i fakt śmierci jego ojca, księcia Augusta Czartoryskiego⁶. Niestety, jako L.M. Świejkowskiego nie udało się go zweryfikować, choć wykluczyć tego nie można, to raczej chodziło o Szwejkowskiego. W materiale źródłowym brak wzmianki o jego pobycie

---

⁴ A. LITYŃSKI, *Sejmiki ziemskie 1764–1793*, Katowice 1988, s. 57–58.

⁵ W. FILIPCZAK, *Sejm 1778 roku*, Warszawa 2000, s. 89.

⁶ M. DERNAŁOWICZ, *Portret Familii*, Warszawa 1974, s. 258.

na Litwie, ale rzeczywiście w 1781 roku dostał order św. Stanisława⁷, choć w innych okolicznościach. L.M. Świeykowski jest wzmiankowany jako senator, choć raczej też tylko jako obserwator zdarzeń przy okazji opisu sejmu 1786 roku, nie zaś jego uczestnik⁸. Pojedyncze wątki z życiorysu L.M. Świeykowskiego oraz jego związki z podstolim koronnym, a potem wojewodą braclawskim Stanisławem Lubomirskim⁹ i S.Sz. Potockim, późniejszym marszałkiem generalnym konfederacji targowickiej, przywoływane są także przez Antoniego Rollego¹⁰ i przez Romana Kaletę, który – bez podania przykładów – wypominał przysłemu wojewodzie podolskiemu bogacenie się niegodnymi sposobami¹¹. Opisujący Sejm Czteroletni Walerian Kalinka wspominał o nawet sporej roli L.M. Świeykowskim, ale tylko w kontekście wywozu zboża do Rosji w 1789 roku¹². Później Zofia Zielińska wymieniła go przy okazji dyskusji w Rzeczypospolitej nad kwestią sukcesji, twierdząc trafnie, że ludzie z nim związani występowali przeciw niej i przeciw elekcji *vivente rege*¹³.

W istocie L.M. Świeykowski, biorąc pod uwagę zdarzenia historyczne, dwa razy skoncentrował na sobie – choć to może zbyt mocne określenie – uwagę historyków. Pierwszy raz działo się tak, gdy został marszałkiem Trybunału Koronnego na kadencję 1782–1783. Wtedy zauważono, nie wnikając w samo zdarzenie głębiej, a oceniając je na podstawie pojedynczych relacji współczesnych, że dobrze się w swej roli sprawił. Tak postrzegą go Stefania Ochmann-Staniszevska – powołując się na pamiętniki Kajetana Koźmiana, umieściła L.M. Świeykowskiego wśród wyróżniających się marszałków trybunalskich czasów stanisławowskich, obok m.in. Franciszka Kęszyckiego, Małachowskich: Stanisława, Piotra Józefa i Jana Nepomucena¹⁴. Drugi raz natomiast L.M. „Szweykowski” pojawił się jako postać ważna dla współ-

---

⁷ POR. Z. DUNIN-WILCZYŃSKI, *Order Św. Stanisława*, Warszawa 2006, s. 188.

⁸ A. DANILCZYK, *W kręgu afery Dogrumowej. Sejm 1786 roku*, Warszawa 2010, s. 27, 79, 93, 98, 137, 145, 165.

⁹ A.J. (ROLLE), *Straszny Józef*, W: IDEM, *Wybór pism*, T. 1: *Gawędy historyczne*, Kraków 1966, s. 48, 57, 59.

¹⁰ IDEM, *Dyzma Bończa Tomaszewski*, W: IDEM, *Wybór pism*, T. 2: *Gawędy historyczne*, Kraków 1966, s. 205; IDEM, *Dwór tulczyński*, W: IDEM, *Wybór pism*, T. 1, s. 205.

¹¹ Por. *Sensacje z dawnych lat*, wyszukiwał i skomentował R. KALETA, Wrocław 1980, s. 348, 370.

¹² W. KALINKA, *Sejm Czteroletni*, T. 1, Warszawa 1991, s. 428–431.

¹³ Z. ZIELIŃSKA, *„O sukcesji tronu w Polsce” 1787–1790*, Warszawa 1991, s. 213.

¹⁴ S. OCHMANN, *Marszałkowie Trybunału Koronnego 1589–1792*, CzPH 2010, T. 62, z. 2, s. 311.

czesnych, zwłaszcza tych mieszkających bądź prowadzących interesy na kresach wschodnich Rzeczypospolitej, przy sprawie dostaw zboża dla Rosji w czasie Sejmu Wielkiego, co wywołało szeroką dyskusję¹⁵.

Historycy zwrócili uwagę także na postawę polityczną L.M. Świeykowskiego, choć i w tym przypadku trudno dostrzec, by uznawali ją za ważną dla biegu wypadków – ich zainteresowanie, biorąc pod uwagę również chronologię, ograniczało się w istocie do krótkiego okresu: 1787–1789. Najczęściej sytuowali go wówczas wśród zwolenników opozycji antykrólewskiej. W tej roli Jerzy Michalski przedstawił L.M. Świeykowskiego na podolskim sejmiku poselskim 1788 roku¹⁶, co chyba jednak jest przedwczesne, a Z. Zielińska w czasie dyskusji o wprowadzeniu sukcesji tronu w Rzeczypospolitej¹⁷ – i tu już wątpliwości raczej nie ma. Uznawano go też w owym czasie za zwolennika Moskwy, na co wskazywał Bernard Krakowski¹⁸. Ustalenia te z pewnością nie wszystkie są do końca ściśle, a sugerowane oceny – nie tak jednoznaczne. W istocie natomiast prawie nie została zauważona rola L.M. Świeykowskiego w następnych latach Sejmu Czteroletniego i w pierwszym okresie działalności konfederacji targowickiej, czyli do końca 1792 roku. W tym kontekście wspominany jest częściej tylko jego syn – Jan Nepomucen, on sam zaś pojawia się jedynie na marginesie bieżących wypadków w roli ojca swoich synów, wspomnianego Jana Nepomucena oraz Michała, i odbiorcy ich listów; i w tym przypadku postacie oraz role poszczególnych członków rodziny Świeykowskich są mylone¹⁹.

Incydentalnie i w epizodycznych rolach pojawiają się w literaturze przedmiotu również synowie L.M. Świeykowskiego – Jan Nepomucen, jeden z twórców konfederacji targowickiej, jeden z 14 jej sygnatariuszy

---

¹⁵ Por. W. KALINKA, *Sejm Czteroletni*, T. 1, s. 428–431.

¹⁶ Por. J. MICHALSKI, *Sejmiki poselskie 1788 roku*, W: IDEM, *Studia historyczne z XVIII i XIX wieku*, T. 1, Warszawa 2007, s. 242–243.

¹⁷ Z. ZIELIŃSKA, „O sukcesji...”, s. 213.

¹⁸ Por. B. KRAKOWSKI, *Oratorstwo polityczne na forum Sejmu Czteroletniego. Rekonesans*. Gdańsk 1968, s. 139.

¹⁹ Por. Ł. KĄDZIĘLA, *Między zdradą a służbą Rzeczypospolitej. Fryderyk Moszyński w latach 1792–1793*, Warszawa 1993, s. 54. Ł. Kądziela młodego wojewodzica J.N. Świeykowskiego zalicza do grupy „bardziej praworządnych konsyliarzy”. Por. też mniej ściśle o młodych Świeykowskich: W. SMOLEŃSKI, *Ostatni rok Sejmu Wielkiego*, Kraków 1896, s. 14, 49–51, 61, 155, 158, 177, 230, 312; IDEM, *Konfederacja targowicka*, Kraków s. 23, 29, 44, 283–284; A. STROYNOWSKI, *Opozycja sejmowa w dobie rządów Rady Nieustającej. Studium z dziejów kultury politycznej*, Łódź 2005, s. 485–486.

i później jej konsyliarz generalny²⁰, oraz Michał, wybrany posłem na sejm w 1790 roku²¹, niekiedy zwany błędnie „Maciejem”²², obaj dość aktywni politycznie od czasu Sejmu Wielkiego i później w czasach rządów targowickich²³. Ich postaci w tym okresie są istotne dla biografii L.M. Świeykowskiego, to oni bowiem są wykonawcami woli ojca, są z nim mocno związani, by nie rzec uzależnieni od niego.

Inni Świeykowscy równie rzadko pojawiają się na kartach rozpraw historycznych. Wśród nich był m.in. nieznany z imienia „Świejkowski”, relacjonujący przebieg sejmiku brzesko-litewskiego w 1756 roku²⁴. Hieronim Świeykowski *vel* „Szwejkowski”, poseł starodubowski na sejmie grodzieńskim 1793 roku i członek konfederacji tegoż imienia, a później członek nowo utworzonej Rady Nieustającej, osoba zaliczana – zdaniem Dymitra Iłowajskiego – do grupy postaci ważnych dla polityki Rosji w Rzeczypospolitej²⁵, okazuje się Hieronimem (Józefem)

---

²⁰ Por. A. DANILCZYK, *W kręgu afery Dogrumowej*, s. 148–149; Ł. KĄDZIELA, *Fryderyk Moszyński w insurekcji kościuszkowskiej*, Warszawa 2004, s. 58; IDEM, *Między zdradą a służbą Rzeczypospolitej*, s. 40, 54, 64, 69; W. ŁUKASZEWICZ, *Targowica i powstanie kościuszkowskie*, Warszawa 1953, 123, 126; E. ROSTWOROWSKI, *Ostatni król Rzeczypospolitej. Geneza i upadek Konstytucji 3 maja*, Warszawa 1966, s. 277; A. STROYNOWSKI, *Opozycja sejmowa*, 486, 489, 492; P. ŻBIKOWSKI, *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, Rzeszów 1993, s. 108–109.

²¹ W. SMOLEŃSKI, *Ostatni rok Sejmu Wielkiego*, s. 49–51 – autor ten podaje, że protest przeciw Konstytucji 3 maja złożyło 27 posłów, w tym Jan Świeykowski. Jest to nieścisła informacja, gdyż posłem był wówczas Michał Świeykowski i to on znalazł się w grupie protestujących. Por. BCz rkps 3186, s. 188, S.K. Cielecki do L.M. Świeykowskiego, dopisek Zofii z Świeykowskich Cieleckiej, Wodyczki 9 XII 1791.

²² K. ZIENKOWSKA, *Stawetni i urodzeni. Ruch polityczny mieszczaństwa w dobie Sejmu Czteroletniego*, Warszawa 1976, s. 159–161, 174, 244 – tu pojawia się, pokazując obawy przed mieszczanami, „Maciej” Świeykowski i zamieszczony jest jego list do ojca. Właściwie chodzi w tym przypadku o Jana Nepomucena, którego przekonywał król do sprawy mieszczańskiej, a nie o „Macieja” ani nie o Michała. Ibidem, s. 175 i 244.

²³ D. IŁOWAJSKI, *Sejm grodzieński roku 1793. Ostatni Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*, Poznań 1872, s. 18. Por. też *Trzeci maj i targowica. Materiały do dziejów ostatniego stulecia Rzeczypospolitej polskiej*, wyd. S. KORWIN [KOSSAKOWSKI], Kraków 1890, s. 157–158.

²⁴ W. KRIEGSEISEN, *Sejmiki Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVII i XVIII wieku*, Warszawa 1991, s. 173–174.

²⁵ Por. D. IŁOWAJSKI, *Sejm grodzieński roku 1793*, s. 84, 344; *Trzeci maj i targowica*, s. 159–160, 224; VL, T. 10, s. 55, *Konstytucje sejmu grodzieńskiego z 1793*. Hieronim Szwykowski, poseł wołkowyski, generał lejtnant wspomniany był jako człowiek uległy i skłonny do współpracy – tak charakteryzował go Jakob Sievers w charakterystyce członków Rady Nieustającej. Por. J.J. SIEVERS, *Jak doprowadziłem do drugiego rozbioru Polski*, oprac. i wstęp B. GROCHULSKA, P. UGNIIEWSKI, Warszawa 1992, Aneks, s. 187, Jakob Sievers do Osipa Igelströma, Grodno 28 I 1794. D. Iłowajski przywołuje „Szwejkowskiego” – konsyliarza generalnego, syna Leonarda. D. IŁOWAJSKI, *Sejm grodzieński roku 1793*, s. 18.

Szwykowski, starostą oniskim²⁶. W owej grupie wyszczególnionej przez D. Hłowajskiego nie ma żadnego Świeykowskiego, natomiast Szwykowski mylony jest z Hieronimem Świeykowskim, „bratanikiem” L.M. Świeykowskiego²⁷. W literaturze pojawiają się także: Józef „Szwejkowski” *vel* „Szweykowski”, służący w wojsku 23 lata od kadeta do majora w roku 1792²⁸, członek Komisji Wojskowej w czasie Sejmu Wielkiego²⁹, oraz – nie wiadomo, czy tożsamy z poprzednim – Józef Świeykowski, jakoby poseł kijowski w 1784 roku, który bronił króla i Radę Nieustającą³⁰, Michał „Świejkowski”, generał adiutant³¹, Jan Świeykowski, brygadier, być może bratanek Leonarda Marcina, w każdym razie ów Jan prosił go o pomoc w dążeniu do funkcji wicebrygadiera³², był w służbie Rzeczypospolitej w czasie Sejmu Czteroletniego³³, później – po przejściu części wojska koronnego ukazem z 6/7 maja 1793 roku – w służbie rosyjskiej (wówczas to jego brygadę przemianowano na „dnieprską”)³⁴, Wojciech „Szweykowski”, rektor

---

²⁶ Por. R. ŠMIGELSKYTĖ-STUKENĖ, *Lietuvos didžiosios kumigaikštystės konfederacijos susidarymas ir veikla 1792–1793 metais*, Vilnius 2003, s. 179, 218, 268, 290–291. Por. też *Trzeci maj i targowica*, s. 210, 212, 224.

²⁷ BK rkps 1267, k. 32, Intercyza ślubna Anny Świeykowskiej z Jakobem Malinowskim podczaszycem inflanckim, Kołodno 24 II 1812.

²⁸ K. BAUER, *Wojsko koronne powstania kościuszkowskiego*, Warszawa 1891, s. 144.

²⁹ W. KALINKA, *Sejm Czteroletni*, T. 1, s. 256.

³⁰ Por. A. STROYNOWSKI, *Opozycja sejmowa*, s. 349. Nie ma go w spisie posłów na sejm 1784 roku. Por. AGAD, AKP rkps 137, s. 4, druk, Dyaryusz seymu [...] grodzieńskiego [1784]. Był posłem kijowskim na sejmie 1782. Por. AGAD, AKP rkps 136, nl. (s. 13), Dyaryusz seymu wolnego ordynaryjnego [1782]

³¹ Por. A.J. (ROLLE), *Straszny Józef*, s. 57, 59; M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Fragmenty zachowane w Bibliotece ZNiO*, W: „Ze Skarbcza Kultury”, z. 1 (4), Wrocław 1953, s. 79.

³² Por. BJ rkps 5971, k. 61v, Jan Świeykowski do [stryja L.M. Świeykowskiego], Cudnów 14 VI [b.r.]. Potem pisał, że tylu chętnych jest do „vicebrygadierstwa”, że może go nie dostać, toteż zamierzał około tego pochodzić u króla. Ibidem, k. 93v–94, Jan Świeykowski do [stryja L.M. Świeykowskiego], Lubomla 28 X [b.r.].

³³ Por. J. ŁOJEK, *Geneza i obalenie Konstytucji 3 maja, Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej 1787–1792*, Lublin 1986, s. 506; J. NADZIEJA, *Generał Józef Zajączek. Od Kamieńca do Pragi*, Warszawa 1964, s. 113.

³⁴ Por. H. MOŚCICKI, *Dzieje porozbiorowe Litwy i Rusi*, T. 1: 1772–1800, Wilno [1913], s. 115–116. Prawdopodobnie o nim pisze Włodzimierz Dzwonkowski. Nieśluszenie określa go „wojewodzicem” i „szwagrem” Adama Moszczeńskiego. Te określenia odnoszą się do Jana Nepomucena, „kuzyna” brygadiera. Por. W. DZWONKOWSKI, *Polacy w armii Katarzyny II*, „Biblioteka Warszawska” 1913, T. 1, s. 107–108. Jednak w tym samym czasie było dwóch Janów Świeykowskich. Ów brygadier miałby się wywodzić od Piotra Świeykowskiego, syna Antoniego Świeykowskiego starosty czerwonogrodzkiego, i jego żony Anny. W 1780 roku ów Jan zyskał patent na chorążego, w 1788 – na generała adiutanta, w 1789 był majorem w kawalerii,

Uniwersytetu Warszawskiego³⁵, „Szwejkowski” sekretarz Stanisława Jabłonowskiego, polskiego posła nadzwyczajnego w Berlinie w czasach Sejmu Wielkiego³⁶, Ignacy „Szwejkowski”, syn Rafała buńczuczego buławy wielkiej litewskiej i „Zawiszanki”, który zwany też był synowcem Stefana, skarbnika wilkomirskiego i marszałka konfederacji barskiej tej ziemi, sam zaś w 1792 roku jako sędzia grodzki wileński został marszałkiem konfederacji targowickiej powiatu wileńskiego, a w 1794 roku zginął w Wilnie³⁷ – to bez wątplenia jednak Ignacy Szwykowski³⁸.

Wydaje się, że skutkiem takiego, a nie innego usytuowania Świejkowskich w hierarchii ważności postaci tworzących obraz życia publicznego czasów stanisławowskich jest dość swobodne traktowanie pisowni nazwiska Świejkowskich – raz są oni pisani jako „Szwiejkowscy”³⁹, „Szwejkowscy”⁴⁰, innym razem „Szwejkowscy”⁴¹, ale też „Świejkowscy”⁴², niekiedy ten sam autor raz pisze „Świejkowski”⁴³, a innym razem „Szwejkowski”⁴⁴. Wacław Zawadzki w indeksie uznaje

---

w 1791 – wicebrygadierem, a w 1792 – brygadierem. Por. LNB, F 141, op. 3, rkps 438, s. 5, 8, Materiały rodzinno-majątkowe Świejkowskich. Zarówno tego Jana, jak i jego przodków nie ma w genealogii podawanej przez L.M. Świejkowskiego. Jest natomiast drugi Jan, w 1790 porucznik. Por. ibidem, s. 5, 8 – tu powołano się na fragment listu A. Gul... do NN, [b.d.m.]. Ten Jan, to prawdopodobnie syn Józefa, brata L.M. Świejkowskiego.

³⁵ Por. Ł. KURDYBACHA, M. MITERA-DOBROWOLSKA, *Komisja Edukacji Narodowej*, Warszawa 1973, s. 287–289.

³⁶ A.J. (ROLLE), *Stanisław August w Grodnie*, W: IDEM, *Wybór pism*, T. 2, s. 351.

³⁷ Por. *Trzeci maj i targowica*, s. 159.

³⁸ Por. R. ŠMIGELSKYTĚ-STUKENĚ, *Lietuvos didžiosios*, s. 328.

³⁹ E. HELENIUSZ [E. IWANOWSKI], *Rozmowy o polskiej koronie*, T. 1, Kraków 1873, s. 529–531.

⁴⁰ D. IŁOWAJSKI, *Sejm grodzieński roku 1793*, s. 18, 344; K. BAUER, *Wojsko koronne*, s. 144.

⁴¹ Por. np. M. DERNALOWICZ, *Portret Familii*, s. 258; W. KALINKA, *Sejm Czteroletni*, T. 1, s. 256, 428.

⁴² Por. W. KRIEGSEISEN, *Sejmiki Rzeczypospolitej*, s. 173–174; W. ŁUKASZEWICZ, *Targowica i powstanie kościuszkowskie*, s. 126; *Sensacje z dawnych lat*, s. 348, 370; por. J. MICHAŁSKI, *Sejmiki poselskie 1788 roku*, s. 242–243; IDEM, *Zmierzch prokonsulatu Stackelberga*, W: *Sejm Czteroletni i jego tradycje*, red. J. KOWECKI, Warszawa 1991, s. 46–48; IDEM, *Opozycja magnacka i jej cele w początkach Sejmu Czteroletniego*, W: *Sejm Czteroletni i jego tradycje*, s. 60–62.

⁴³ Por. A.J. (ROLLE), *Straszny Józef*, s. 48, 57, 59; IDEM, *Dwór tulczyński*, s. 205; por. K. MAKSYMOWICZ, *Poezja polityczna a Sejm Czteroletni*, Gdańsk 2000, s. 40, 168–169.

⁴⁴ A.J. (ROLLE), *Dyzma Bończa Tomaszewski*, s. 205; IDEM, *Z życia Zygmunta Krasińskiego*, W: IDEM, *Wybór pism*, T. 3: *Sylwetki literackie*, oprac. W. ZAWADZKI, Kraków 1966, s. 124. Wydawca tego zbioru, W. Zawadzki, w przypisie tę różnorodność uwzględnił. Ibidem, przypis 26, s. 136. Również nieścisłości takie rozrózniono w indeksie pracy zbiorowej *Sejm Czteroletni i jego tradycje* pod redakcją J. KOWECKIEGO (s. 376).

za podstawowe brzmienie „Świejkowscy” i do nich odsyła „Szwejkowskich”⁴⁵, a w przypisie do szkicu *Z życia Zygmunta Krasickiego* podaje trzy formy „występowania” nazwiska L.M. Świejkowskiego – „Świejkowski” jako podstawową i pozostałe w nawiasach: „Szwiejkowski” i „Świejkowski”⁴⁶.

Bynajmniej nie są to zarzuty stawiane badaczom czy historykom. Niefrasobliwość ta wynikała też z manier czy zasad pisowni, przyjętego sposobu transliteracji tego nazwiska. Niemniej w przypadku postaci ocenianych jako bardziej istotne w badaniach historycznych przykładano – jak się wydaje – większą wagę do pisowni ich nazwisk. Prawdopodobnie w tym konkretnym przypadku najbardziej prawidłowy jest zapis „historyczny” Świejkowski, tak w każdym razie podpisywał się Leonard Marcin, jego synowie i jego bracia. To też przypuszczalnie zauważył Henryk Mościcki, kiedy w „sprostowaniach” zamieszczonych w swej pracy *Dzieje porozbiorowe Litwy i Rusi* zdecydował się poprawić podanego w tekście „Szwejkowskiego” na „Świejkowskiego”⁴⁷. Podobne rozróżnienie uczynił Jerzy Kowecki w indeksie do zbiorowej pracy *Sejm Czteroletni i jego tradycje*, uwzględniając „oboczność” „Świejkowski” – „Świejkowski”⁴⁸. Wydaje się, że można również uznać za poprawną „uwspółcześnioną” wersję zapisu nazwiska – „Świejkowski”. W każdym razie wypada zgodzić się z Julianem Bartoszewiczem, autorem parolinijkowego biogramu L.M. Świejkowskiego, że więcej na temat rodu Świejkowskich nie będzie w stanie napisać, bo trudno się w postaciach tych rozeznaczyć, kiedy nazywani są „Świejkowskimi”, „Szwejkowskimi”, „Szwyczajowskimi”. Jego zdaniem póki „nie rozwiążemy tej płątaniny nazwisk”, wiele o tym rodzie wiedzieć nie będziemy⁴⁹. Tego problemu „płątaniny nazwisk” faktycznie nie da się rozwiązać, co pokazuje wypis z *Metryki Koronnej Michała Świejkowskiego, syna L.M. Świejkowskiego, z 1794 roku* – w jednym dokumencie pojawiają się formy: „Szwiejkowscy”, „Swiejkowscy”, „Szwyczajowscy”, „Szwyczajowscy”, a nie ma „Świejkowskich”⁵⁰. Analizy materiału źródłowego przeprowadzone

---

---

⁴⁵ A.J. (ROLLE), *Wybór pism*, T. 3, s. 418–419.

⁴⁶ IDEM, *Z życia Zygmunta Krasickiego*, s. 136.

⁴⁷ Por. H. MOŚCICKI, *Dzieje porozbiorowe Litwy i Rusi*, T. 1, s. 450.

⁴⁸ J. KOWECKI, *Indeks*, W: *Sejm Czteroletni i jego tradycje*, s. 376.

⁴⁹ Por. *Tomasza Święckiego historyczne pamiętki znamienitych rodzin i osób dawnej Polski*, przejrzał, objaśnił i uzupełnił przypisami J. BARTOSZEWICZ, T. 2, Warszawa 1859, s. 467.

⁵⁰ Por. LNB, F 141, op. 3, rkps 438, s. 6, Materiały rodzinno-majątkowe Świejkowskich.

przez autora tej biografii L.M. Świeykowskiego to potwierdzają, jednakowoż można oddzielić „ziarno od plew”, a portret przynajmniej głównej gałęzi rodziny L.M. Świeykowskiego i jego samego da się, choć z lukami, odtworzyć.

Pewne problemy badaczom sprawiała niekiedy sama postać ostatniego wojewody podolskiego. I choć nazwisko jego zapisywano poprawnie, to przekręcano mu imiona, błędnie w pracy identyfikując postać Leonarda Marcina Świeykowskiego jako Marcina Leonarda⁵¹, bądź z jednej postaci Leonarda Marcina robiono dwie – Leonarda i Marcina⁵².

Zdarzało się również, że po prostu mylono nie tylko postacię rodu Świeykowskich, ale też rody. Świeykowskich przede wszystkim łączone błędnie ze Szwykowskimi. Nieraz Świeykowscy występowali pod tym nazwiskiem. Tak stało się z „Szwejkowskim” starostą oniskim, członkiem przywróconej w kwietniu 1793 roku Rady Nieustającej⁵³, który w istocie był, owszem, starostą oniskim, ale Józefem (Hieronimem) Szwykowskim⁵⁴. Zdarza się to także w archiwalnych zbiorach korespondencji łączonych w całości przez opracowujących materiał archiwalny, np. list Szwykowskiego włączony jest do korespondencji Świeykowskich⁵⁵. Pomylił się również Jan Dihm przy opracowywaniu pamiętnika Juliana Ursyna Niemcewicza⁵⁶. Te pomyłki, nieporozumienia, dwuznaczności dość łatwo można zrozumieć i wyjaśnić, wszak nie zawsze usprawiedliwić. Choć należy zauważyć, że także współcześni L.M. Świeykowskiego mieli z tym problemy, o czym świadczy błędny zapis Teodora Ostrowskiego, korespondenta Adama Józefa Mniszka, chorążego nadwornego koronnego, który w swej relacji z 28 lutego 1782 roku, pisanej z Warszawy, mianuje naznaczonym

---

⁵¹ A. DANILCZYK, *W kręgu afery Dogrumowej*, s. 27, 79, 93, 98, 137, 145, 165.

⁵² Por. A.J. (ROLLE), *Straszny Józef*, s. 48, 57, 59; IDEM, *Dyzma Bończa Tomaszewski*, s. 205. W. Zawadzki z jednego L.M. Świeykowskiego „wydzielili” Marcina „sędziego bracławskiego”. Por. IDEM, *Wybór pism*, T. 3, indeks, s. 418–419; D. NAWROT, *Działania dyplomacji polskiej w Wiedniu w latach 1788–1792*, Katowice 1999, s. 56, 171, 196.

⁵³ Por. *Trzeci maj i targowica*, s. 210, 212. Był – zdaniem tego autora – członkiem Departamentu Skarbowego.

⁵⁴ Por. S. KOŚCIAŁKOWSKI, *Antoni Tyzenhauz*, T. 2, Londyn 1971, s. 522. Ten też zajmował się kwestiami skarbowymi, jak chciał S. Korwin w pracy *Trzeci maj i targowica*, umieszczając go w Departamencie Skarbowym. Por. Ł. KĄDZIELA, *Między zdradą a służbą Rzeczypospolitej*, s. 228.

⁵⁵ Por. BCz rkps 688, s. 759, Korespondencja polska.

⁵⁶ Por. przypis 18 do części II rozdziału 6. pamiętników J.U. Niemcewicza. Por. J.U. NIEMCEWICZ, *Pamiętniki czasów moich*, oprac. J. DIHM, T. 2, Warszawa 1958, s. 318.

marszałkiem trybunału lubelskiego na kadencję 1782 roku – wychwalając jego cnoty jako dobrze wszystkim i powszechnie znane, trafnie przydając mu tytuły – „W. Szwykowskiego”. Dopiero 5 września 1782 roku nieco poprawił mu nazwisko, nazywając go „Szweykowskim”⁵⁷. Również paszport, który uzyskał w 1783 roku L.M. Świeykowski, już będąc marszałkiem Trybunału Koronnego i kasztelanem kamienieckim, wystawiony został na nazwisko „Szweykowskiego”⁵⁸, a protegujący swoje sprawy u L.M. Świeykowskiego, przyszły prymas, Michał Poniatowski, adresował swoje listy na marszałka „Szwykowskiego”⁵⁹.

Pozostawiając już kwestie funkcjonowania nazwiska Świeykowskich i ocenę roli politycznej L.M. Świeykowskiego dokonywaną przez badaczy, zauważyć należy, że najczęściej L.M. Świeykowski w badaniach historycznych pojawiał się w przypisach, głównie jako odbiorca listów⁶⁰, rzadziej jako ich autor⁶¹. Korespondencję Świeykowskich wykorzystywano jednak dość przypadkowo i właściwie przede wszystkim w badaniach poświęconych opozycji antykrólewskiej czasów stanisławowskich i stronnictwu królewskiemu tej epoki. Cenne wydają się tu relacje utrzymującego stały kontakt korespondencyjny z L.M. Świeykowskim „regenta straży koronnej”, sekretarza Departamentu Skarbowego Rady Nieustającej⁶², osoby co najmniej od lat

---

⁵⁷ Por. T. OSTROWSKI, *Poufne wieści z oświeconej Warszawy. Gazetki pisane z roku 1782*, oprac. R. KALETA, Wrocław 1972, s. 72, 166. Można suponować, że informacja ta mogła wprować w konsternację odbiorcę tego przekazu, gdyż L.M. Świeykowski był raczej dobrze znany A.J. Mniskowi.

⁵⁸ BK rkps 1271, k. 1–2, Paszport Szweykowskiego kasztelana kamienieckiego 1783.

⁵⁹ BCz rkps 3185, Michał Poniatowski do L.M. Świeykowskiego, Warszawa 22 IV 1783.

⁶⁰ Por. Ł. KĄDZIĘLA, *Między zdradą a służbą Rzeczypospolitej*, s. 40, 54, 62–63, 69; J. MICHAŁSKI, „Warszawa”, czyli o antyspołecznych nastrojach w czasach Stanisława Augusta, W: IDEM, *Studia historyczne z XVIII i XIX wieku*, T. 2, Warszawa 2007; IDEM, *Sejmiki poselskie 1788 roku*, s. 254, 255, 257, 276; IDEM, *Opozycja magnacka i jej cele*, np. s. 296–297, 304; IDEM, „Wszystko pójdzie doskonale”, W: IDEM, *Studia historyczne z XVIII i XIX wieku*, T. 1, s. 323; IDEM, *Zmierzch prokonsulatu Stackelberga*, s. 479, 485–486; Z. ZIELIŃSKA, *Publicystyka pro-antysukcesyjna w początkach Sejmu Wielkiego*, W: *Sejm Czteroletni i jego tradycje*, s. 123; *Sensacje z dawnych lat*, s. 348, 370; W. KONOPCZYŃSKI, *Konfederacja barska*, T. 1, Warszawa 1991, s. 148; B. LEŚNODORSKI, *Polscy jakobini. Karta z dziejów insurekcji 1794 roku*, Warszawa 1960, s. 578; K. MAKSIMOWICZ, *Poezja polityczna a Sejm Czteroletni*, s. 40, 168–169; D. NAWROT, *Działania dyplomacji polskiej w Wiedniu*, s. 56.

⁶¹ Por. np. A. DANILCZYK, *W kręgu afery Dogrumowej*, s. 27, 79, 93, 98, 137, 145, 165.

⁶² Za funkcję tę płacił L.M. Świeykowski. Por. BO rkps 1996, k. 215, [W.] Gurski do L.M. Świeykowskiego, Warszawa 17 I 1786. Jakąs funkcję przy departamencie pełnił już na pewno w 1783 roku. Por. ibidem, k. 34–35v, [W.] Gurski do L.M. Świeykowskiego, Warszawa 5 VI 1783.

osiemdziesiątych XVIII wieku nieanonimowej w Warszawie i wiele wiedzącej oraz mającej dostęp do jej elit politycznych, Wincentego Gurskiego⁶³, oraz synów L.M. Świeykowskiego – Jana Nepomucena i Michała⁶⁴. W sposób najpełniejszy w swoich pracach wykorzystali tę korespondencję: Łukasz Kądziela⁶⁵, Jerzy Michalski⁶⁶ i Z. Zielińska⁶⁷. Znana ona też była Władysławowi Smoleńskiemu⁶⁸, Romanowi Kalecie i Władysławowi Konopczyńskiemu⁶⁹, Bogusławowi Leśnodorskiemu⁷⁰, również innym badaczom, wszak służyła im nie jako źródło podstawowe, ale uzupełniająca⁷¹.

Niekiedy badacze odwoływali się do tej korespondencji „niebezpośrednio”, a przynajmniej nie korzystając z archiwaliów, ale – jak można przypuszczać – z drugiej ręki, czyli cytując za kimś. O ile można uznać, że ktoś modyfikuje pisownię nazwiska „Świeykowski” na „Świejkowski”, co przy cytowaniu źródeł zdaje się niewątpliwie złą praktyką, o tyle przytaczanie nazwiska w tekstach jego stałego korespondenta „Gurskiego”, który ani razu w znanych nam archiwaliach przez kilkanaście lat nie podpisał się inaczej niż przez „u”, w brzmieniu „Górski”, świadczy jednak o nieprzykładaniu wagi zarówno do autora, jak i odbiorcy listów. Fakt, że jest to tylko dostawca materiału źródłowego, zazwyczaj uzupełniającego, nie usprawiedliwia, a to

---

⁶³ Bardzo chwalił wartość listów W. Gurskiego i jego jedyny język M. Klimowicz, który wskazuje też na jego pozycję i właściwe jego imię, dowodzi przekonująco, że to „Wincenty”, a nie „Henryk”. Por. M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Fragmenty*, s. 78–79, 85–88. Korespondencja W. Gurskiego z L.M. Świeykowskim, do której odnosi się M. Klimowicz, to tylko jej fragmenty zawarte w zbiorach: BO rkps 1996, 1997, 6352 i 6353. Inne, poniżej wzmiankowane, potwierdzają tę opinię. M. Klimowicz nazywa W. Gurskiego wręcz agentem L.M. Świeykowskiego. W jego interesach procesowych – tych prowadzonych przez sądy asesorskie – występował przed Stanisławem Augustem. Por. M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Fragmenty*, s. 83.

⁶⁴ Najcenniejsze są tu ich listy z okresu Sejmu Czteroletniego i targowicy. Por. BJ rkps 5971, Korespondencja Świeykowskich.

⁶⁵ Por. Ł. KĄDZIELA, *Między zdradą a służbą Rzeczypospolitej*, s. 40, 54, 62–63, 69.

⁶⁶ Por. J. MICHALSKI, *Sejmiki poselskie 1788 roku*, s. 254, 255, 257, 276; IDEM, *Opozycja magnacka i jej cele*, s. 60–62; IDEM, „Wszystko pójdzie doskonale”, s. 323; IDEM, *Zmierzch prokonsulatu Stackelberga*, s. 46–48; IDEM, „Warszawa”, czyli o antyspołecznych nastrojach, T. 2, s. 37 i n.

⁶⁷ Z. ZIELIŃSKA, *Publicystyka pro- i antysukcesyjna*, s. 123; EADEM, „O sukcesyi...”, s. 213.

⁶⁸ W. SMOLEŃSKI, *Ostatni rok Sejmu Wielkiego*, s. 176–177.

⁶⁹ Por. *Sensacje z dawnych lat*, s. 148.

⁷⁰ Por. B. LEŚNODORSKI, *Polscy jakobini*, s. 578.

⁷¹ Por. np. K. MAKSYMOWICZ, *Poezja polityczna a Sejm Czteroletni*, s. 40, 168–169; K. ZIENKOWSKA, *Sławetni i urodzeni*, s. 175. 244; J. DIHM, *Sprawa konstytucji ekonomicznej z 1791 na tle wewnętrznej i zagranicznej sytuacji Polski*, Wrocław 1959, s. 49–50.

zdarzyło się Bogusławowi Leśnodorskiemu⁷², R. Kalecie⁷³ i Z. Zielińskiej⁷⁴, w tym ostatnim przypadku wydaje się to szczególnie zaskakujące, bo błąd ten pojawił się w artykule zamieszczonym w pracy zbiorowej, w której znajdują się artykuły J. Michalskiego cytującego ten sam rękopis i poprawnie zapisującego nazwisko i imię autora relacji – „Wincenty Gurski”⁷⁵. Tę różnicę wychwycił także J. Kowecki w indeksie tej pracy⁷⁶. Oczywiście, można uznać to w tym przypadku za nadgorliwość korektora, niemniej jest to niefrasobliwość. Mniejszym błędem w tym zakresie jest podawanie jego imienia „Walenty” lub „Wacław”, gdyż imieniem pełnym, właściwym „Wincenty”⁷⁷ Gurski się nie podpisywał, najczęściej używał tylko inicjału „W.”. Niekiedy cytowano go jako „Henryka”, sugerując się imieniem pozostawionym przez archiwistę na teczce jego listów, co zdarzyło się także autorowi tej pracy⁷⁸.

Zdecydowanie nie wykorzystano szerzej pozostałej części Archiwum Świejkowskich przechowywanego w Bibliotece PAN w Kórniku. W tym przypadku cytowania są wręcz incydentalne. Na archiwum to zwrócił uwagę Mieczysław Klimowicz⁷⁹. Badacz ten zasugerował fakt rozproszenia tego zespołu i fragmentaryczność jego zachowania oraz – dość chyba nierozważnie – zdyskredytował jego wartość, opacznie posługując się ocenami XIX-wiecznych posiadaczy tego archiwum, w opinii których jakoby pokazywało ono tylko niegodne sposoby wzbogacania się L.M. Świejkowskiego. Być może dlatego dotąd nikt nie próbował na podstawie tego materiału odtworzyć życia i działalności publicznej L.M. Świejkowskiego, choć przymierzał się do tego XIX-wieczny nabywca tegoż archiwum, Konstanty Podwysocki, który ostatecznie wysiłku takiego nie pod-

---

⁷² Por. B. LEŚNODORSKI, *Polscy jakobini*, s. 578.

⁷³ Por. *Sensacje z dawnych lat*, s. 348, 370.

⁷⁴ Z. ZIELIŃSKA, *Publicystyka pro- i antysukcesyjna*, s. 123.

⁷⁵ J. MICHALSKI, *Zmierzch prokonsulatu Stackelberga*, s. 46–48; IDEM, *Opozycja magnacka i jej cele*, s. 60–62.

⁷⁶ J. KOWECKI, *Indeks, W: Sejm Czteroletni i jego tradycje*, s. 376.

⁷⁷ Por. K. MAKSYMOWICZ, *Poezja polityczna a Sejm Czteroletni*, s. 40, 168–169; R. BUTERWICK, *Polska rewolucja a kościół katolicki 1788–1792*, Kraków 2012, s. 256; D. ROLNIK, *Poglądy i postawa polityczna Leonarda Marcina Świejkowskiego wojewody podolskiego w latach 1790–1793. Między Stanisławem Augustem a opozycją antykrólewską*, W: *Faworycy i opozycjoniści. Król a elity polityczne w Rzeczypospolitej XV–XVII wieku*, red. M. MARKIEWICZ, R. SKOWRON, Kraków 2006, s. 501, 504–506.

⁷⁸ Por. D. ROLNIK, *Poglądy i postawa polityczna*, s. 497–501, 503.

⁷⁹ Por. M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Kilka słów o proveniencji*, W: „Ze Skarbcza Kultury”, z. 2 (5), Wrocław 1953, s. 63 i n.

jął⁸⁰. Zauważał jednakowoż, że Julian Bartoszewicz, który napisał o L.M. Świeykowskim szkic biograficzny⁸¹, nawet nie wiedział, jak się nazywał jego bohater – „Szykowski” czy „Świeykowski”. Sam K. Podwysocki mając tę wiedzę, konstatował: „to wszystko nie jest do napisania i to dla wielu przyczyn, ale że monografia mogłyby być ciekawa – to pewna”⁸². Tymczasem ocena zawartości tego materiału jest nadto surowa i jednostronna. Udało się większość tego zespołu archiwalnego zlokalizować i wykorzystać. To bardzo obszerny zbiór korespondencji Świeykowskich. W zdecydowanej większości dotyczy on faktycznie postaci L.M. Świeykowskiego. K. Podwysocki, właściciel przypuszczalnie całego Archiwum Świeykowskich, zmarł w 1868 roku. Jego sukcesorzy archiwum w częściach sprzedali. Część kupił Jan Działyński do Kórnika w latach 1870–1872 – to sygnatury 1127–1282, czyli 156 jednostek⁸³, opatrzonych adnotacją o proveniencji: „Archiwum w Rychtach Konstantego Podwysockiego”. Z tego zbioru trudno wyróżnić jakieś rękopisy, może te zawierające intercyzy ślubne córek L.M. Świeykowskiego i zawierające korespondencję Potockich oraz członków rodziny Świeykowskich. Przeważają tu materiały procesowe, właściwie dopiero teraz dobrze porządkowane i opracowywane⁸⁴. To obszerne pod względem objętościowym archiwum jest bardzo cenne zwłaszcza dla poznania kwestii ekonomicznych i społecznych czasów stanisławowskich⁸⁵. Są to w większości wypisy z akt

---

⁸⁰ Por. ibidem, s. 64–65.

⁸¹ Przypuszczalnie chodzi tu o *Tomasza Świeckiego historyczne pamiątki* i ich dość krytycznie ocenianego „wydawcę” J. Bartoszewicza. Por. A. MARCZEWSKI, *Bartoszewicz Julian*, W: PSB, Kraków 1935, T. 1, s. 325–326. Por. też – bez ocen – *Bartoszewicz Julian*, W: *Nowy Korbut*, T. 7, red. I. ŚLIWIŃSKA, S. STUPKIEWICZ, Warszawa 1968, s. 132–137.

⁸² Cyt. za: M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Kilka słów o proveniencji*, s. 65. O korespondencji Konstantego Podwysockiego z Rycht i Aleksandra Weryha Darowskiego por. ibidem, s. 63–69. Zarzuty te akurat w tym przypadku nie są w pełni uzasadnione. Przypomnijmy wątpliwości „wydawcy” J. Bartoszewicza o „płataniu nazwisk”, na co zwrócono uwagę w wydawnictwie *Tomasza Świeckiego historyczne pamiątki* (T. 2, s. 467); zamieszczony tam „biogram” jest stosunkowo bogaty w informacje o Świeykowskich.

⁸³ M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Kilka słów o proveniencji*, s. 66.

⁸⁴ Stąd też może wynikać pewna rozbieżność w zapisach przypisów jednostek niepaginowanych.

⁸⁵ Por. BK – z przerwami – rkps od 1219 do 1282. M.in. materiały do procesów prowadzonych przez L.M. Świeykowskiego: rkps 1224 [Bohdanowicze], 1229 [Grocholscy], 1231 [Czetwertynscy]. Znajduje się tu także teczka z materiałami osobistymi L.M. Świeykowskiego – rkps 1188. O dziejach tego archiwum por. M. KLIMOWICZ, *Archiwum Świejkowskich. Kilka słów o proveniencji*, s. 63 i n. Por. też proces z podkomorzym koronnym, Wincentym Potockim – BO rkps 1996, k. 4v–14, W. Gurski do

grodzkich i ziemskich, czyli materiały teoretycznie o dużym stopniu wiarygodności, wszak należy mieć na uwadze, że mogą one zawierać błędy i przeinaczenia wynikające z potknięć osób je przepisujących, co wyraźnie pokazuje się przy bardzo różnym zapisie nazw własnych. Wiedział o tym także sam L.M. Świeykowski, kiedy pisał mu brat Stanisław, że właśnie złożył manifest przeciw robieniu błędów w przepisywanych metrykach⁸⁶. Wydaje się, że te błędy wynikały nie ze świadomego działania przepisujących, ale po prostu z ich niewiedzy, nieumiejętności czy niefrasobliwości, stąd najczęściej błędy literowe występowały właśnie w nazwach własnych, np. „Hałaimgródek” – „Hatyimgródek” – „Chałaimgródek” – „Chałaimgródek”⁸⁷. Warto przywołać tu cenne, mające znacznie szerszy wydźwięk, spostrzeżenie księdza Kajetana Mańkowskiego, człowieka tamtej epoki i znajomego L.M. Świeykowskiego, który nie mogąc rozmawiać osobiście z jednym ze swych przyjaciół, zauważał: „otóż biorę sposób przez czarne na białym rozmówić się, bo litera bądź gdziekolwiek, y kiedykolwiek czytana być może, a nikt nie usłyszy, co ona mówi”⁸⁸.

Tomy i posyty przechowywane w Bibliotece PAN w Kórniku to jednak nie całość Archiwum Świeykowskich, reszta rzeczywiście uległa rozproszeniu. Z pewnością z tego samego archiwum pochodzą pojedyncze zbiory korespondencji, które odnajdujemy w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, we wrocławskim Ossolineum i w Lwowskiej Bibliotece Naukowej im. W. Stefanyka. Tomy z Archiwum Świeykowskich przechowuje także Biblioteka Narodowa w Warszawie. Przypuszczalnie w tej proweniencji są dwa zbiory wypisów sądowych z Biblioteki PAU i PAN w Krakowie oraz kolekcje listów z Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. W tych zasobach znalazła się korespondencja ostatniego wojewody podolskiego z żoną Izabelą, synami Michałem i Janem Nepomucenem oraz bratankami Hieronimem i Janem⁸⁹, zięciami Stanisławem Cieleckim oraz braćmi Moszczeńskimi – Adamem i Ignacym, mężami córek ostatniego wojewody podolskiego, a także jego kore-

---

L.M. Świeykowskiego, Warszawa 25 VII, 8 VIII, 4 IX 1782.

⁸⁶ BK rkps 1230, t. 1, k. 194, ksiądz Stanisław Świeykowski do L.M. Świeykowskiego, Dąbrowa 4 VIII 1775.

⁸⁷ Ten ostatni zapis jest właściwy. W tekście starano się wszystkie nazwy ujednolicić, a tam, gdzie się pojawiają pierwszy raz, wyjaśnić, na jakiej podstawie.

⁸⁸ BR rkps 3244, nl., Ksiądz Kajetan Mańkowski do podkomorzego latyczowskiego [Jana Onufrego Ortawskiego ?], [b.d.m.] [1787].

⁸⁹ Por. BJ np. rkps 5971, Korespondencja Świeykowskich; BCz np. rkps 3185, Korespondencja Świeykowskich; BN rkps 9050, t. 1, 9050, t. 2, Korespondencja Świeykowskich.

spondentami i często zarazem plenipotentami, z których w pierwszej kolejności należy wymienić wspomnianego już W. Gurskiego⁹⁰. Zachowały się listy innych osób, Czetwertyńskich, Mniszchów, Potockich, w różny sposób i w różnym czasie związanych z L.M. Świeykowskim albo załatwiających z nim różne sprawy ekonomiczne i polityczne⁹¹. Sporo tu także korespondencji z dzierżawcami. Uzupełnia ten zbiór listów dość powściągliwa w treści korespondencja Świeykowskich – ojca L.M. Świeykowskiego i jego synów – ze Stanisławem Augustem⁹². Te archiwalia z pewnością mogłyby poszerzyć wiedzę na temat sposobów wzbogacania substancji majątkowej rodu Świeykowskich i meandrów działań procesowych prowadzonych przez L.M. Świeykowskiego⁹³, jednakże są one, choć obszerne, niepełne, a luki w nich sprawiają, że poznamy osoby zaangażowane w owe procesy, ich przebieg i przedmioty sporu, majątki, o które się procesowano, ale brak w nich sentencji wyroków czy finału – rozstrzygnięcia kwestii spornych; przy innych sprawach sytuacja jest odwrotna. Z papierów tych wyłania się tylko obraz uporczywych procesujących się i wrażenie odwiecznego trwania tych sporów prawnych jako pewnej normy. W istocie trudno dociec w tych procesach, po czyjej stronie leżała racja.

Ten cały materiał źródłowy stał się podstawą niniejszego opracowania. Jest on stosunkowo bogaty, choć zawiera luki, jawi się jako bardzo obszerny szczególnie dla okresu Sejmu Wielkiego i czasu początków konfederacji targowickiej, natomiast nie zawiera prawie w ogóle twórczo odnoszącego się do okresu przed 1764 rokiem, a i dla lat następnych, do 1775 roku, pozostaje dość skromny. Przypuszczalnie związane jest to z faktem, że jako takiej działalności publicznej na większą skalę L.M. Świeykowski wówczas nie prowadził i był postacią chyba rzeczywiście jeszcze anonimową.

Całościowo traktowana i przeanalizowana zawartość Archiwum Świeykowskich daje możliwość odtworzenia nie tylko biografii politycznej L.M. Świeykowskiego, a przynajmniej jej części po 1764 roku, ale także meandrów dróg karier w czasach stanisławowskich, me-

---

⁹⁰ Por. np. BO rkps np. 1996, 6353; BR rkps np. 1554, 3241, Korespondencja Świeykowskich.

⁹¹ Por. np. BO rkps 1997, 6352, Korespondencja Świeykowskich; BR rkps 1556–1557, 3242, Korespondencja Świeykowskich; BCz rkps 3186–3188, Korespondencja Świeykowskich; BN rkps 9050, t. 1–2, Korespondencja Świeykowskich.

⁹² Por. np. BCz rkps 730, 685, 688, 930, Korespondencja Świeykowskich ze Stanisławem Augustem.

⁹³ Poświęcony jest im materiał zawarty w większości rękopisów Archiwum Świeykowskich w Bibliotece Kórnickiej.

chanizmów tworzenia przez Stanisława Augusta swego stronnictwa oraz ukazania osobowości, mentalności jego przeciętnego członka. Taka obserwacja czyniona na jednej znaczącej, ale niekoniecznie pierwszorzędnej postaci może też wyjaśnić wiele pozornych zawiłości zachowań ówczesnych elit, szczególnie tych związanych z kresami wschodnimi Rzeczypospolitej. Ten zbiór archiwalny związany z L.M. Świeykowskim daje również podstawy do przeniesienia tej postaci do szeregu osób naprawdę wiele znaczących i bynajmniej nie w sposób bierny dostosowujących się do biegu wypadków dziejowych. L.M. Świeykowski miał swoje własne wyobrażenie ukochanej Ojczyzny, niekoniecznie zupełnie zbieżne z tym proponowanym przez jego protektora i opiekuna Stanisława Augusta.

W literaturze przedmiotu, nie licząc niektórych herbarzy i parolinijkowych szkiców, niezupełnie ścisłych z końca XIX i początków XX wieku – Juliana Bartoszewicza, Eustachego Iwanowskiego (Heleniusza), Stanisława Korwina Kossakowskiego, Kaspra Niesieckiego i Kazimierza Pułaskiego⁹⁴, brak jakiegokolwiek biografii czy na-

---

⁹⁴ Por. np. *Tomasza Świąckiego historyczne pamiątki uzupełnione* przez J. BARTOSZEWICZA; E. HELENIUSZ [E. IWANOWSKI], *Rozmowy o polskiej koronie*, T. 1, s. 530; szkic zamieszczony przez S.K. Kossakowskiego w jego wydawnictwie *Trzeci maj i targowica*, s. 157–158; K. PUŁASKI, *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy*, T. 2, oprac. T. EPSZTEIN, S. GÓRZYŃSKI, Warszawa 1991, s. 218–223 – są to biografie napisane przez K. Pułaskiego na początku XX wieku. W niniejszej biografii ze względu na ustalenia edytorów wykorzystywane będzie również kolejne wydanie tej pracy: K. PUŁASKI, *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy*, T. 2, wstęp, oprac. tekstu, przypisów oraz indeksu T. EPSZTEIN, S. GÓRZYŃSKI, Warszawa 2004 – odpowiednio będzie to zaznaczane datą wydania: 1991 lub 2004. Por. też *Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego S.J.*, wyd. J.N. BOBROWICZ, T. 8, Lipsk 1841, s. 580–581; *Herbarz Ignacego Kapicy Milewskiego (Dopełnienie Niesieckiego)*, Kraków 1870, 402–403. W innych tego typu wydawnictwach brak wzmianek o L.M. Świeykowskim. Por. m.in. *Herbarz Polski i imionospis zasłużonych w Polsce ludzi wszystkich stanów i czasów: ułożony porządkiem alfabetycznym na podstawie Niesieckiego i manuskryptów* (Hipolit Stupnicki), T. 1–3. Wrocław 1998; *Herbarz polski*, Cz. 1: *Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*, ułożył i wydał A. BONIECKI [T. 15 razem z A. REISKIM], T. 1–15, Warszawa 1985–1987; *Gerbownik dwoirańskich rodov Carstva Polskavo vysocajše utverždennyj, Pavlišev Nikolaj Ivanocič. Herbarz rodzin szlacheckich Królestwa Polskiego*, Cz. 1–2, Warszawa 2007; *Rody szlacheckie Imperium Rosyjskiego pochodzące z Polski. Dvoranskie semejstva Rossijskoj Imperii proishodjaszcze iz Polshi*, T. 1–2, wyd. J. CIECHANOWICZ, Warszawa 2006; *Herbarz polski od średniowiecza do XX wieku*, wyd. T. GAJ, Gdańsk 2007; *Herbarz szlachty wołyńskiej*, T. 1–2, wyd. O. CHOROWIEC, Radom 2012–2013. W tych nowszych herbarzach niekiedy zdarzają się potknięcia, jak np. tworzenie guberni wołyńskiej w 1792 roku, nawet jeżeli uznamy to za błąd „literowy” i pomylenie „2” z „3”, w 1793 roku powstały bowiem nowe gubernie na ziemiach zabranych, to jednak ma on swoją wagę merytoryczną i nakazuje ostrożność. Por. *Herbarz szlachty wołyńskiej*, T. 1, s. 8.

wet obszerniejszego biogramu, przybliżających postać i działalność L.M. Świeykowskiego. Dla wymienionych powyżej badaczy była to postać nie najważniejsza, ot, kolejna w zestawieniu. J. Bartoszewicz zdecydował się wspomnieć o L.M. Świeykowskim dopiero w „dodatku” do tomu drugiego publikacji *Tomasza Świąckiego historyczne pamiątki*⁹⁵. Złośliwie o tym autorze wypowiedział się XIX-wieczny właściciel Archiwum Świeykowskich. K. Podwysocki zauważył, że nie znał on nawet właściwego zapisu nazwiska bohatera biogramu. To fakt, tyle że sam J. Bartoszewicz uczciwie przyznał, że więcej na temat rodu Świeykowskich nie jest w stanie napisać, bo gubi się w gmatwaniu zapisów nazwiska Świeykowskich⁹⁶. Tylko w niewielkiej części tę lukę wypełnia szkic biograficzny, również z potknięciami, autorstwa Dariusza Rolnika. Ten poświęcony jednak został przede wszystkim relacjom zachodzącym pomiędzy ostatnim wojewodą podolskim a Stanisławem Augustem w latach 1788–1792. L.M. Świeykowskiego pokazano w nim przez pryzmat karier politycznych, sytuując między „faworytami” a „opozycjonistami” ostatniego króla Rzeczypospolitej; stąd też pewne nieścisłości i błędy w charakterystyce jego wcześniejszych dokonań⁹⁷.

Takie niepełne spojrzenie na postać ostatniego wojewody podolskiego w świetle wskazanych możliwości, jakie daje przeanalizowanie dotąd niewykorzystanych w pełni źródeł, oraz niedostrzeżenie znaczenia politycznego ostatniego wojewody podolskiego w badaniach historycznych, a także nieznanostwo jego spuścizny pisarskiej o charakterze politycznym⁹⁸ skłaniają do pochylenia się nad tą postacią, oczywiście z zachowaniem właściwej miary w ocenianiu jej politycznego znaczenia. Z pewnością nie był on politykiem tego pokroju, co August Czartoryski, Ignacy Potocki, o Stanisławie Augustcie już nie wspominając, również jako pisarz polityczny nie osiągnął poziomu Wincentego Skrzetuskiego, Seweryna Rzewuskiego czy chociażby Jerzego Wielhorskiego. Anna Grześkowiak-Krwawicz w swej obszernej monografii o wolności w polskiej myśli politycznej w ogóle o nim nie wspomina⁹⁹, tak samo jak przeszło wiek wcze-

---

⁹⁵ Por. *Tomasza Świąckiego historyczne pamiątki*, T. 2, s. 467.

⁹⁶ Por. *ibidem*.

⁹⁷ Por. D. ROLNIK, *Poglądy i postawa polityczna*, s. 495–519.

⁹⁸ Te jako „Opuscula” L.M. Świeykowskiego zachowały się w Bibliotece Kórnickiej.

⁹⁹ Por. A. GRZESKOWIAK-KRWAWICZ, *Regina libertas. Wolność w polskiej myśli politycznej XVIII wieku*, Gdańsk 2006.

śniej nie zrobił tego Roman Pilat¹⁰⁰, trudno się temu dziwić, wszelako nikt na polityczne wynurzenia L.M. Świeykowskiego nie zwrócił uwagi. Należy więc zauważyć, że jest to postać bardzo mało znana, dlatego przy pewnych porównaniach nie była ona brana pod uwagę, w ogóle w kręgach np. pisarzy politycznych, niepojawiająca się, nigdzie niewzmiankowana. Warto jednak spojrzeć na jego życie, poglądy i twórczość pisarską w przestrzeni politycznej z paru względów. Przede wszystkim interesujące jest patrzenie na niego jako na pewne *exemplum* polityka wykreowanego przez Stanisława Augusta i ludzi z nim związanych, wywodzącego się ze średniej szlachty i aspirującego do roli magnata. Można by go kwalifikować jako klasycznego „pieczeniara” królewskiego, który jednak nie zapominał o swych korzeniach i ich nigdy w istocie nie zatracił, a te były, jak się zdaje, republikańskie. L.M. Świeykowski jest również bardzo ciekawym przykładem przeciętnego zamożnego szlachcica czasów stanisławowskich, który, nawet wchodząc na salony polityczne Warszawy, *de facto* żyje w swoim, dość hermetycznym, świecie, w swojej prowincji, w swoim województwie podolskim, a właściwie – ściślej – województwie braclawskim. Ostatni wojewoda podolski jest także przykładem przeciętnego szlachcica tamtych czasów, jeżeli chodzi o sposób podejścia do Rzeczypospolitej, do spraw związanych z pomyślnością swojej rodziny, co pokazuje doskonale, jakie związki i zależności zachodziły między tymi sferami obserwowanej rzeczywistości. Był przy tym w swych działaniach L.M. Świeykowski nad wyraz skuteczny i o ile jego rola oraz znaczenie w czasach stanisławowskich nie są uwypuklane, to już w okresie nieco późniejszym jego ród, linia Świeykowskich od niego się wywodząca została wyraźniej zauważona. Dla Ewy Orman Świeykowscy to rodzina ważna dla historii Podola, Wołynia i Kijowszczyzny. Autorka ta umieszcza ich obok m.in. Czartoryskich, Lubomirskich, Potockich czy Sanguszków¹⁰¹. Do najznakomitszych rodziny Wołynia, Podola i Ukrainy zalicza ich także Aleksander Kozieradzki i wymienia obok Tarnowskich, Sapiehów, Potockich, Czetwertyńskich, Lubomirskich, Platerów¹⁰². Pokazują to również XIX-wieczne pamiętniki, m.in. Józefa Dunin-Karwickiego,

---

¹⁰⁰ Por. R. PILAT, *O literaturze politycznej sejmu czteroletniego (1788–1792)*, Kraków 1872.

¹⁰¹ E. ORMAN, *Tahańcza Poniatowskich. Z dziejów szlachty na Ukrainie w XIX wieku*, Kraków 2009, s. 16.

¹⁰² A. KOZIERADZKI, *Wspomnienia z lat szkolnych (1820–1831)*, wyd. S. KAWYNA, Wrocław 1962, s. 180.

ale też bardzo cenne nowe opracowanie naukowe Tadeusza Epsztaina, który „daje” Świeykowskim siódmą pozycję pod względem wielkości posiadanego majątku w 1849 roku¹⁰³.

Tym wszystkim wymienionym kwestiom poświęcona będzie pierwsza część biografii L.M. Świeykowskiego zatytułowana: *L.M. Świeykowski, jego życie, gospodarstwo, działalność publiczna i poglądy*. Została ona podzielona na dziewięć rozdziałów o charakterze problemowym. Pierwszy: *Rodzina i koligacje – ze „Świeykowa” pod „dach Tulczyzna” Szczęsnego Stanisława Potockiego*, pokazuje początki życia ostatniego wojewody podolskiego i drogę L.M. Świeykowskiego z centralnej Polski, czyli z tytułowych Świeyków w województwie sieradzkim, ziemi rawskiej¹⁰⁴, na kresy południowo-wschodniej Rzeczypospolitej, gdzie stawał się stopniowo jednym z najbardziej wpływowych obywateli. W tym rozdziale przedstawiono też jego relacje z rodziną i pracę, którą wykonał, aby zbudować podstawy ekonomiczne przyszłego jej powodzenia, również politycznego. Pomogły mu w tym owe koligacje rodzinne i udane małżeństwa jego dzieci – te uczyniły go jednym z najbliższych partnerów S.Sz. Potockiego w interesach ekonomicznych i politycznych, co zwieńczone zostało później, już po śmierci ostatniego wojewody podolskiego, małżeństwem jego syna Jana Nepomucena z córką marszałka konfederacji targowickiej Oktawią. Temu towarzyszył, już przed zawarciem wspomnianego małżeństwa, wzrost potęgi gospodarczej L.M. Świeykowskiego. Pod koniec jego życia można go zaliczyć do grupy najbogatszych panów kresowych.

Rozdział drugi tej części: *Majątki i pozycja ekonomiczna – od posesora Nowosielicy do pana Braclawszczyzny*, jest dopełnieniem pierwszego rozdziału i pokazuje wzrost jego znaczenia na kresach południowo-wschodniej Rzeczypospolitej. Obrazuje też rozwój nieprzeciętnej majątkowej kariery człowieka będącego przecież na tych ziemiach nuworyszem i częściowo wskazuje mechanizm budowy tej potęgi ekonomicznej. Rodzi się tu pytanie: Czy L.M. Świeykowski był tylko klientem Lubomirskich i dzięki temu zyskał majątek, czy może był swego rodzaju novum w tamtym świecie, „zawodowcem” w zarządzaniu dobrami, a przy tym lojalnym doradcą, co łącznie doprowa-

---

¹⁰³ Por. T. EPSZTEIN, *Polska własność ziemska na Ukrainie (gubernia kijowska, podolska, wołyńska) w 1890 r.*, Warszawa 2008, s. 34–35. Podliczając „Szwejkowskich” umieszczonych w zestawieniu Daniela Beauvois, otrzymamy tyle samo. D. BEAUVOIS, *Trójkąt ukraiński. Szlachta, carat i lud na Wołyniu, Podolu i Kijowszczyźnie 1793–1914*, Lublin 2005, s. 453–454.

¹⁰⁴ E. HELENIUSZ [E. IWANOWSKI], *Rozmowy o polskiej koronie*, T. 1, s. 529–531.

dziło go do pozycji możnego pana, żeby nie powiedzieć magnata na kresach południowo-wschodniej Rzeczypospolitej?

Rozdział trzeci: *Procesy sądowe – między polityką a interesami domowymi*, przedstawia jeden z ważniejszych elementów wpływających na funkcjonowanie całego wielkiego gospodarstwa L.M. Świeykowskiego. Określa i charakteryzuje sposoby jego bogacenia, ale nie tylko – pokazuje również jego dbałość jako gospodarza. To bardzo istotna część portretu, która tłumaczy w wielu przypadkach jego zachowania na scenie politycznej, z jednej strony wyjaśnia jego wstrzeźliwość w podejmowaniu niekiedy ryzykownych politycznych decyzji, a z drugiej zaświadcza o jego niekwestionowanej sile politycznej, co widać w jego procesach z Czetwertyńskimi czy Tyszkiewiczami. Analiza tych procesów sądowych skłania też do postawienia tezy, że bynajmniej nie były one decydującym czynnikiem przy wyborach politycznych. Nie udało się w pełni odtworzyć wszystkich procesów, które L.M. Świeykowski prowadził z korzyścią dla siebie, a które legły u podstaw złej opinii o wykorzystywanych przez niego metodach w postępowaniu procesowym, a z tego powodu również o nim samym, ale wydaje się, że ten jego portret „pieniacza” udało się zretuszować i to bez większego trudu. Materiał źródłowy, którym dysponujemy w tej materii, ilościowo jest bardzo obfity, zawiera się – nie licząc innych drobnych wzmianek rozproszonych po innych zespołach archiwalnych – w 36 obszernych tomach akt, ale zarazem jest on, niestety, niepełny, pokazuje działania tylko jednej strony sporu, z czego trzeba zdawać sobie sprawę. Materiał ten pokazuje w pierwszym rzędzie doskonale przygotowanie L.M. Świeykowskiego do procesów, ale długi czas ich trwania sprawia, że nie można ich, niestety, odtworzyć zupełnie. Braki, przerwy w źródłach, w końcu pomieszanie spraw nie pozwalają niejednokrotnie na ich właściwą rekonstrukcję.

Gospodarz i opiekun włościan – ekonomia na obrzeżach wielkiej polityki to tytuł rozdziału czwartego. Pokazuje on zwykle funkcjonowanie dużego majątku na kresach południowo-wschodniej Rzeczypospolitej z jego wewnętrznymi problemami, z którymi musiał się borykać właściciel, począwszy od ucieczek włościan, poprzez nierzetelność różnego rodzaju administratorów, do wad człowieczych i zasadniczej kwestii, a mianowicie zbycia wyprodukowanego dobra. Specyfika geograficzna położenia majątków L.M. Świeykowskiego sprawiła, że mógł on utrzymywać kontakty handlowe z Rzeczpospolitą, ale też z Monarchią Habsburgów i Rosją. Przede wszystkim kontakty z Rosją skłoniły do dodania tak brzmiącego rozwinięcia tytułu rozdziału

„na obrzeżach wielkiej polityki”. Raczej nie ma wątpliwości w stwierdzeniu, że kontakty handlowe z Grzegorzem Potiomkinem i Rosją wpłynęły na postawy polityczne panów kresowych, a takim stał się L.M. Świeykowski.

Kolejny, piąty rozdział: *Kariera publiczna – w drodze po zaszczyty*, przedstawia początki kariery publicznej L.M. Świeykowskiego, stosunkowo mało wyrazistej. Opisano tu mechanizmy, które pozwoliły mu politycznie zaistnieć na kresach Rzeczypospolitej, czyli wsparcie Stanisława i Józefa Lubomirskiego i w ogóle całej rodziny, a później już samego Stanisława Augusta, ale także jego pracowitość, energię i dobry zmysł polityczny. Następujące po sobie awanse L.M. Świeykowskiego od podsędka braclawskiego do wyboru na sędziego ziemskiego tegoż województwa były konsekwencją trafnego doboru sojuszników. To oni doprowadzili go też do łaski marszałkowskiej w Trybunale Koronnym i dalej do pierwszego krzesła senatorskiego w rodzie Świeykowskich. L.M. Świeykowski jawi się jako cenny nabytek stronnictwa królewskiego, mogący neutralizować – a przynajmniej potencjalnie mający takie możliwości – działania tamtejszej opozycji magnackiej.

Rozdział szósty: *Senator Rzeczypospolitej – między Stanisławem Augustem a magnatami kresowymi*, obejmuje lata 1783–1787 i wskazuje na sedno rozterek politycznych, jakie niewątpliwie miał L.M. Świeykowski, rozważając, czy poprzeć króla, czy opozycję. Równocześnie w rozdziale tym przedstawiony został on jako dobry polityk stronnictwa królewskiego, w pewnych sferach skuteczny, a przy tym niepozbawiony cynizmu. Właściwie wszystkie wyniesienia, włącznie z godnością senatorską, zawdzięczał Stanisławowi Augustowi, co ciągle podkreślał. To jednak nie przeszkadzało mu działać przeciw woli i zamierzeniom króla, ale nawet wówczas nie krępował się prosić o wsparcie Stanisława Augusta w realizacji jego prośb, m.in. dzięki temu karierę polityczną rozpoczęli synowie ostatniego wojewody podolskiego – Jan Nepomucen i Michał. Kwestie związane z przebiegiem kariery politycznej ostatniego wojewody podolskiego pokazują jego drogę awansów, ale nie tylko – umieszczają i osadzają ją w realiach politycznych czasów stanisławowskich, między stronnictwem Stanisława Augusta a opozycją antykrólewską, w której dominowała przynajmniej werbalnie ideologia republikańska. Na to wszystko nakładała się fizyczna bliskość Rosji, co jeszcze bardziej komplikowało wybory polityczne. Te wszystkie elementy stanowią płaszczyznę, na której pokazuje się dwoistość natury L.M. Świeykowskiego, jak się

okazuje, a przynajmniej jak deklarował, z jednej strony miłośnika zasad ustroju republikańskiego, a z drugiej – do pewnego momentu gotowego wypełniać polecenia Stanisława Augusta, dodajmy, nigdy nie bezrefleksyjnie i bezkrytycznie.

Świadczy o tym bardzo wymownie rozdział siódmy: *W czasie Sejmu Wielkiego – obserwator, wykonawca i krytyk woli „sejmujących”*, w którym przedstawiono proces pogłębiania się rozterek L.M. Świeykowskiego w postrzeganiu Rzeczypospolitej. Cudzyśłów przy „sejmujących” znamionuje, oczywiście, przenośnię i należy go traktować szerzej, odnosząc do całej ówczesnej rzeczywistości politycznej, w której ścierały się różne prądy i koncepcje naprawy Rzeczypospolitej. L.M. Świeykowski, początkowo wyważony zwolennik reform, tych, które – w jego mniemaniu – podnoszą Rzeczpospolitą, czyli aukcji wojska i wprowadzenia podatków, wykonywał polecenia sejmujących i króla, potem zaś zaczął dostrzegać błędy polityków „warszawskich”, a następnie, już wyraźnie po uchwaleniu Konstytucji 3 maja, której się mimo wszystko nie spodziewał, krytykował zamach na wolności Rzeczypospolitej. W tym momencie stał się zdeklarowanym wrogiem Stanisława Augusta. W rozdziale tym pokazano także te czynniki, które zadecydowały o przejściu L.M. Świeykowskiego do grupy malkontentów. Idea wprowadzenia dziedziczości tronu bynajmniej o tym nie zadecydowała, wydaje się, że bardziej niż ona sama drażnił go sposób jej wprowadzenia. Okazuje się, że – jak myślało wielu republikanów, współpracujących ze Stanisławem Augustem dla dobra Rzeczypospolitej – L.M. Świeykowski był w stanie pogodzić się właściwie ze wszelkimi zmianami akceptowanymi przez naród szlachecki, ale nie ze sposobem narzucania swej woli przez wąskie elity polityczne. To zadecydowało, że znalazł się z pełnym przekonaniem w gronie konfederatów targowickich.

W rozdziale ósmym przedstawiono końcowy okres aktywności politycznej ostatniego wojewody podolskiego, kiedy jawnie występował on przeciw Stanisławowi Augustowi i starał się uzasadnić swoją decyzję. Był to też krótki czas jego życia, kiedy zyskał, teoretycznie przynajmniej, największą pozycję w Rzeczypospolitej, już nie tylko liczoną miejscem w senacie wojewody podolskiego. Rozdział ten, zatytułowany: *W konfederacji targowickiej – doradca marszałka konfederacji generalnej koronnej?*, ukazuje zaangażowanie L.M. Świeykowskiego w prace konfederacji, nie tyle bezpośrednie, wszak w te się raczej nie angażował, ale głównie teoretyczne. Miało ono doprowadzić do ukształtowania się obrazu właściwej – w jego mniemaniu – Rzeczy-

pospolitej. W rozdziale tym nie tyle skupiono się na myślach i ideach L.M. Świeykowskiego – to bowiem nastąpi później – ile na kwestii jego ewentualnego wpływu na S.Sz. Potockiego. Teoretycznie był on wówczas osobą wywierającą największy wpływ w Rzeczypospolitej na marszałka konfederacji targowickiej. W otoczeniu najbliższym S.Sz. Potockiego ciągle właściwie przebywali synowie L.M. Świeykowskiego – Michał i Jan Nepomucen oraz jego zięciowie Moszczeńscy – Adam i Ignacy. W pewnym momencie byli oni jedynymi jego doradcami. L.M. Świeykowski – aktywny w swych polityczno-ustrojowych rozważaniach – o swoich przemyśleniach informował synów oraz zięciów.

Poglądy polityczne L.M. Świeykowskiego nie są tak proste i oczywiste do przedstawienia. Temu problemowi poświęcony będzie rozdział ostatni dziewiąty: *Poglądy polityczne – republikanin przy królu czy monarchista wśród republikanów?* Podstawą jego opracowania są „wypowiedzi” i „czyny” L.M. Świeykowskiego z całego znanego okresu jego życia oraz treści jego pism „politycznych”, które pozostawił po sobie. Tworzył je już w ostatnim roku życia z myślą, że posłużą one do planowanej przez marszałka koronnego konfederacji targowickiej S.Sz. Potockiego reformy ustroju Rzeczypospolitej, nad której realizacją mieli czuwać synowie L.M. Świeykowskiego – Jan N. i Michał, oraz jego zięciowie Moszczeńscy. Latem i jesienią 1792 roku w istocie byli oni najbliższymi współpracownikami pana na Tulczynie, jedynymi stale przebywającymi przy nim. W rozdziale tym starano się również uporządkować poglądy L.M. Świeykowskiego i przyporządkować do danej opcji politycznej, co jednak niekiedy wymyka się schematom i ukazuje wiele sprzeczności, zarówno w poglądach politycznych ostatniego wojewody podolskiego, jak i w owych schematach. O ile pierwszy problem wydaje się częsty czy naturalny, wynika chociażby z rozwoju, dorastania człowieka, a jego wyjaśnienie jest często racjonalne, o tyle drugi wymaga przemyśleń i może dołączenia kolejnych elementów tworzących często tylko diachroniczny schemat „republikanin” bądź „monarchista”. Być może da się zdefiniować trzeci, tak samo wyrazisty jak dwa poprzednie, element schematu, który oddawałby sposób myślenia postaci w ówczesnym świecie politycznym Rzeczypospolitej znaczących, jak L.M. Świeykowski, a z owego „dwudzielnego” stereotypu się wyłamujących. On także może mógłby doskonale tłumaczyć chwiejne zachowania i postawy innych obywateli, wahających się, do którego obozu przynależać. Niekoniecznie tłumaczenie najprostsze – choć często trafne – wskazujące na kon-

formizm czy prywatę takie zachowania zmienne wyjaśnia, być może warto pomyśleć o obywatelach szukających trzeciej drogi dla rozwoju Rzeczypospolitej, ideologicznie łączącej ogień i wodę, czyli monarchizm z republikanizmem, wszak warto zauważyć, że podmiot dla obu tych ideologii jest wspólny, a mianowicie w obu chodzi o dobro „Ojczyzny”, o dobro „Ojcowizny”, opartej na specyficznym „dawnym” kodeksie zasad postępowania zarówno w życiu publicznym, jak i politycznym, zakładającym uczciwość w czynach i dbałość o dobro – i swoje, i ogółu.

Z uwagi na ten ostatni rozdział do opracowania dodano drugą część, ilustrującą poglądy polityczne L.M. Świeykowskiego. Okazało się to wskazane nie tylko dla pełnej ilustracji wywodów, ale też zasadne ze względu na oryginalność owych poglądów i ich charakter, obejmujący najważniejsze dziedziny życia publicznego oraz ustroju Rzeczypospolitej.

L.M. Świeykowski, właściwie ciągle związany z dworem Stanisława Augusta, poza kwestiami dotyczącymi funkcjonowania trybunałów, nie zabierał publicznie głosu ani chyba też prywatnie często się nie wypowiadał. Wydaje się, że znał „swoje miejsce w szeregu”, ale będąc zawsze ostrożnym, również wiedział, że nie trzeba zbyt wiele mówić. Dopiero wyraźny wzrost jego znaczenia – w jego mniemaniu, ale też faktycznie – przyniosło zwycięstwo konfederacji targowickiej. Takie jego przekonanie wynikało ze stosunkowo wysokiego usadowienia jego synów Jana Nepomucena i Michała oraz zięciów Moszczeńskich w strukturach konfederacji targowickiej. Sądzić można, że to właśnie oraz zapowiedź S.Sz. Potockiego reformy państwa były głównymi impulsami, które wyzwoliły inwencję twórczą L.M. Świeykowskiego w płaszczyźnie kształtowania idealnego, jego zdaniem, ustroju Rzeczypospolitej. Te wypowiedzi, pozostawione w rękopisie, stanowią drugą źródłową część niniejszej publikacji. Składają się na nią zbiór „Opuscula” L.M. Świeykowskiego, przechowywany w Bibliotece Kórnickiej pod sygnaturą 1183, oraz jego listy pisane do synów Jana Nepomucena i Michała, pochodzące z rękopisu 5971, znajdującego się w Bibliotece Jagiellońskiej. Prawdopodobnie wszystkie te teksty zostały napisane w drugiej połowie 1792 roku.

Pierwszą obszerniejszą wypowiedzią L.M. Świeykowskiego na temat kształtu polityczno-społecznego Rzeczypospolitej była protekcja przeciw Konstytucji 3 maja i zarazem akces do związku targowickiego. Kolejnymi zawartymi w „Opusculach” i umieszczonym w aneksie źródłowym są: *Mentita Est iniquitas sibi*, następnie *Myśli*

obywatelskie nad ustanowieniem formy rządu republikańskiego, a to jeżeli Rzeczypospolita ma mieć królów wolnych przez siebie obieranych i ostatnie z tego zbioru Zdanie Katona o wolności Rzeczypospolitej i cnotach publicznych. Treściowo uzupełniają te wypowiedzi i wywody jego listy do synów. W nich powtarzał L.M. Świeykowski swoje pomysły na reformę kraju, niekiedy lekko je modyfikował albo rozszerzał. W nich także dopełniał drobniejsze myśli czy pomysły. Znane są listy – odpowiedzi synów na jego wynurzenia, wszelako nie wnoszą one nic nowego w kwestii redagowanego przez ojca programu politycznego, dlatego zrezygnowano z ich edycji. Materiał publikowany daje wyobrażenie o takiej Rzeczypospolitej, która może nie była spełnieniem marzeń L.M. Świeykowskiego, ale która mogła – jego zdaniem – dobrze funkcjonować. Poglądy o systemie politycznym Rzeczypospolitej i propozycje zmian w ujęciu L.M. Świeykowskiego nie były rewolucyjne, są jednak interesującym sposobem połączenia ducha republikańskiego z obserwacją rzeczywistości, która nakazywała wzmocnienie władzy wykonawczej. Te elementy są w myśli L.M. Świeykowskiego łączone, co widać chociażby w przyjmowaniu pomysłów rodem z Sejmu Wielkiego, a nawet z Konstytucji 3 maja. Warto zauważyć, że tak samo brzmiące pewne rozwiązania proponowane przez wojewodę podolskiego przyjęto – albo chciano je zawrzeć – w konstytucjach sejmu grodzieńskiego 1793 roku. Wartość i znaczenie „myśli politycznych” L.M. Świeykowskiego dla badań nad polską myślą polityczną polega jednak głównie na dostrzeżeniu wątpliwości w kwestii wyboru drogi dalszego rozwoju Rzeczypospolitej przez targowiczán – to on proponował rozwiązania ustrojowe, których korzeni możemy szukać w ustawie majowej, a także na ukazaniu ewolucji myśli republikańskiej i skłonności do łączenia jej z trwałością korony. W istocie większość elit politycznych czasów stanisławowskich szukała drogi wyjścia Rzeczypospolitej z kryzysu. Tak też czynił ostatni wojewoda podolski. Jednakowoż ewentualnych pozytywnych skutków tych wszystkich podejmowanych prób Rzeczypospolita, niestety, nie doznała się, kończąc swój żywot w 1795 roku. Tego już nie widział L.M. Świeykowski. Zmarł wcześniej, nim doszły na braclawszczyznę do Kołodna pewne informacje o wkroczeniu Prusaków w granice Wielkopolski w początkach 1793 roku.

Nazwiska i nazwy własne miejscowości zapisywane są w tekście w sposób ujednolicony. Przy pierwszym cytowaniu podawane są formy oboczne i ta przyjęta, uznana za poprawną, natomiast w cytatach ze źródeł pozostawiona jest wersja oryginalna zapisu z nieznacznymi

poprawkami dopuszczanymi przez *Instrukcję wydawniczą dla źródeł historycznych* Kazimierza Lepszego¹⁰⁵.

Chciałbym w tym miejscu podziękować recenzentom pracy Marianowi Mikołajczykowi i Michałowi Zwierzykowskiemu za cenne uwagi i informacje o rozproszonych wzmiankach o rodzinie Świeykowskich, a także Adamowi Moniuszce i Andrzejowi B. Zakrzewskiemu, którzy spojrzeli krytycznie na kwestie prawne pokazywane w pracy, oraz Marii Czepe za podobne spojrzenie na sprawę deputacji Jana Nepomucena Świeykowskiego. Pragnę również podziękować za życzliwość i cierpliwość pracownikom zbiorów specjalnych Biblioteki PAN w Kórniku, Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu, Biblioteki Książąt Czartoryskich w Krakowie i Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie.

---

¹⁰⁵ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, oprac. K. LEPSZY, Wrocław 1953, s.1 i n.

Indeks osobowy*

- A**
Abramowicz, dyspozytor horynogródzki 302
Aftanazy Roman 104–109
Aksak Kajetan ? 204, 519
Aksamitowski 363, 569
Aleksander I 705
Aleksandrowicz [Tomasz] 358, 387, 590
Aleksandrowska Elżbieta 658
Amalia Fryderyka Hassen-Darmstadt, żona Karola Ludwika badeńskiego 705
Antosiewicz Jan 63, 456
August II Wettin 627, 631
August III Wettin 631
- B**
Baczyński 198
Badeni Marcin 385, 700
Badeni Stanisław 130, 197, 209, 385, 400, 424, 559, 700
Balche de Aga, kupiec 276, 338
Balzer Oswald 151
Baranowski Bohdan 321, 715
Baranowski Ignacy 162
Baranowski Stefan 404
Baranowski *vel* Barański 97, 161, 250, 296, 666, 667
Barański F., zarządca L.M. Świeykowskiengo 131, 238
Barański T., ksiądz 62
Barański *vel* Baranowski zob. Baranowski *vel* Barański
Barcikowski Józef 136
Bardach Julisz 151
Bartoszewicz Julian 15, 20, 23, 24, 38, 113, 355, 427, 465
Bartoszewicz, miecznik 305
Bartyś Julian 321
Bauch Teodor 582
Bauer Krzysztof 13, 14
- Baworowski Józef 700, 701
Baworowski Wiktor 700
Baykowski Mikołaj Eligiusz, komornik graniczny owrucki 205
Beauvois Daniel 26, 144
Bednaruk W. 71, 150, 418, 430, 431, 605
Belgram 415
Belej Mykita, kozak L.M. Świeykowskiengo 183
Benoe 50–52
Bernacki Ludwik 57
Beryski, plenipotent G. Potiomkina 340
Beyzym Paweł 295, 394
Bieczyński Zygmunt 47
Bieleński Piotr, biskup grecki, lwowski, kamieniecki i halicki 80, 458, 471, 486, 499, 503
Bieleński Franciszek, starosta czerski 198
Bielowski Walerian 456
Bielski Antoni, łowczy nadworny kor. 221, 222, 226, 227
Bieniaszewski Adam 63
Biernacki Franciszek ?, porucznik 688, 689, 694, 695
Biernacki, porucznik 687–689
Bierzyński Józef, podkomorzy żytomierski 204, 439, 442, 457, 471
Bierzyński Onufry 421
Biliński, deputat XIX wieku 37
Błokagien Kajetan, gubernator niemirowski 189
Bobiński Witold 134, 195
Bobrowicz Jan Nepomucen 23, 39, 363
Bock, generał moskiewski 489
Boczarski K., architekt L.M. Świeykowskiengo 249, 314, 325
Boczkowski Ignacy, cześnik 82, 86, 134
Bogatko Wojciech 221
Bogatko, sędzia braclawski 414
Bogatkowa 54, 353

---

* Indeks nie obejmuje bohatera biografii Leonarda Marcina Świeykowskiengo.

- Bogdanowicz Alexiej/Olexiej 121, 122
 Bogdanowicz Dominik, syn Łukasza 126, 128
 Bogdanowicz Łukasz, chorąży kijowski 114, 115, 124, 126, 127
 Bogdanowicz W. 113, 116–125, 127, 364, 365
 Bogdanowicz Wincenty, syn Łukasza 126
 Bogdanowicz Wojciech, syn Łukasza 126, 127, 364
 Bogdanowicze 113–128, 150, 212, 365, 371, 379, 422, 522
 Bogdanowicze Dworzeccy 120
 Bogdanowicze z Chodosowszczyzny 121
 Bogdanowiczowa Brygida z Jackowskich, żona Wojciecha 122
 Bogucki Ignacy stolnik wiśnicki 135, 153
 Bogucki Kazimierz 509
 Bohdanwicze zob. Bogdanowicze
 Boneau Jean Aleksander 693
 Boniecki Adam 23, 57
 Borch Jan Jędrzej, kanclerz kor. 158
 Boreyko Pius Franciszek, podkomorzy łaty-
 czowski 204, 530, 532, 539, 552
 Borkowska-Bagieńska Ewa 218
 Borowiński M. 572
 Borowski Antoni 353
 Boski, kasztelan rawski 138
 Branicki Franciszek Ksawery, hetman 169, 189, 198, 205, 220, 224, 225, 242, 307, 334, 336, 342, 372, 390, 400, 403–405, 408, 426, 436, 440, 442–445, 447, 449, 452, 453, 473, 479, 495, 496, 501, 508, 529, 538, 539, 543, 544, 546, 557, 561, 611, 695
 Branicki Jan 59, 372
 Branicki, sekretarz XIX wieku 37
 Breza, regent ziemski poznański 63, 141, 142
 Broniecki, rachmistrz L.M. Świeykowskie-
 go 299
 Brońkowski, zarządca L.M. Świeykowskie-
 go 238
 Brudzewscy 238
 Brudzewski Antoni 232
 Brudzewski Jan 232
 Brudzewski Stanisław Pomian 232
 Brühl Fryderyk Alojzy 189
 Brühlowie 457
 Brzozowski Tadeusz, podpułkownik 485
 Buczkowski Franciszek 213, 216
 Budzyński Zdzisław 278
 Buffier Claude 53
 Buftonow D., major rosyjski 444
 Bühler Karol 550, 566, 702
 Bukar Adam, sędzia ziemski zytomierski 111, 368, 418, 421, 430, 432, 445, 450, 455, 456, 469, 470, 471, 475, 490, 491, 495, 497, 498, 516, 529, 552
 Bukar Helena z Surynów 455
 Bukar Józef 455
 Bukar Konstancja z Pacanowskich, żona Ada-
 ma 456
 Bukar Seweryn 456, 457
 Bukar Teofil 455
 Bukar Walerian 455
 Bukar z Libiszowskich, żona Adama ? 456
 Bukojemski Jan 191
 Bułhak 73, 486
 Bułhakow Jakow 521, 624, 627, 628, 629, 631, 632, 633
 Butterwick Richard 19, 468, 503
 Bydłowski Andrzej 139, 301
 Bylina Maciej 63, 64
 Bylinowie 43, 50, 55–57, 59, 66
 Bystrzanowski, podstoli radomski 391, 401
 Byszewski Arnold, generał 413, 454
- C**
 Cabritt Fryderyk 333, 344, 346, 349, 352, 486
 Cetnerowie 106
 Chlebowski Wincenty 172, 432
 Chmielewski, stolarz 264
 Chmielowski Stanisław 340, 454
 Chodakowski Jan Nepomucen 173
 Chodkiewiczze 72
 Chodkiewiczowa, starościna żmudzka 260
 Chołoniewscy 88, 429, 507
 Chołoniewski Franciszek Ksawery, łowczy na-
 dworny kor. od 1788 roku 243, 683
 Chołoniewski Ksawery Myszka 135
 Chołoniewski Rafał, miecznik kor. 573, 680
 Chomętowski Michał 611
 Chomiński Jędrzej 117, 124
 Chomiński Franciszek Ksawery 699
 Chorowiec O. 23, 359
 Chrapowicki Józef ? 295, 424
 Chreptowicz Joachim, podkanclerzy litew-
 ski 442
 Chrościkowski Ignacy 38, 528, 547, 573
 Chrzanowski Antoni, podczaszy czerwo-
 nogródzki 62
 Chrzanowski 332, 458, 459, 469
 Chrzastowska Eleonora 270
 Chrząszczewski Antoni 70, 73, 81, 83, 84, 86, 87, 330
 Ciechanowicz J. 23, 721
 Ciechanowiecki Nepomucen 292

- Cieciszowski Adam, pisarz kor. 380, 389, 397, 401, 403, 414, 416
- Cielecka Zofia zob. Świeykowska Zofia, córka L.M. Świeykowskiego, żona S.K. Cieleckiego
- Cielecki Józef 705
- Cielecki Józef, brat Stanisława Kostki 705
- Cielecki M. 459
- Cielecki Stanisław Ignacy, syn Józefa 705
- Cielecki Stanisław Kostka 12, 21, 68–71, 87, 88, 253, 260, 341, 481, 487, 491, 493, 502, 504, 506, 510, 511, 513–515, 522, 523, 527, 528, 530–532, 534–536, 539, 540, 542, 544, 547–549, 551, 552, 554–566, 568–570, 573, 575, 609, 699, 705
- Cielecki Zareba 87
- Cieński Michał, namiestnik kawalerii narodowej 301
- Cieszkowski Jan 31, 87, 267
- Condillac Étienne Bonnot de 53
- Cybulski Antoni, ekonom, plenipotent L.M. Świeykowskiego 78, 79, 103, 155, 156, 168, 197–205, 234, 238, 249, 261, 272, 281, 283, 285–287, 293–295, 298, 317–321, 325, 326, 328, 331, 333, 336, 337, 339, 340, 345, 346, 350, 432, 435, 439–442, 444–447, 497, 498
- Cymerski Józef, ekonom, plenipotent L.M. Świeykowskiego 204, 239, 271, 293, 298, 300, 304, 307, 309, 310, 321, 478
- Czacki Feliks (Szczęsny), podczaszy wielki kor. 241, 292, 457
- Czacki Franciszek, strażnik wielki kor. 199
- Czacki Michał, podczaszy kor. 462
- Czaja Aleksander 419
- Czaplic Celestyn, łowczy kor. 115, 147, 398, 493, 507, 545
- Czaplic, podkomorzy Lucki, starosta żytomierski 147, 474
- Czaplińska M. 384
- Czartkowski A. 78, 330, 381, 461, 537
- Czartoryscy 25, 360, 361, 376, 398, 468, 507
- Czartoryska Barbara Dorota z Jabłonowskich, żona Józefa 388
- Czartoryska Izabela z Flemingów, żona Adama Kazimierza 454, 466, 467
- Czartoryski Adam Jerzy 66, 361, 454, 467
- Czartoryski Adam Kazimierz 9, 303, 414, 425, 426, 431, 432, 435, 436, 438, 441, 447, 454, 454, 458, 464, 467, 470, 473, 505, 512, 525, 551, 676, 694
- Czartoryski August, wojewoda ruski 9, 24, 116, 120, 359, 361, 368, 373, 379, 609
- Czartoryski Józef 701
- Czartoryski Józef, stolnik litewski 213, 295, 296, 306, 483
- Czartoryski Michał Fryderyk, kanclerz litewski 361, 364
- Cze[r]mena, ksiądz dziekan, protonotariusz apostolski 240, 300
- Cze[r]lnik M. 361
- Czekalski K., ekonom L.M. Świeykowskiego 203, 224, 239, 248, 293, 313, 321, 325, 328, 331
- Czeppe Maria 33
- Czerniszew Jan, generał rosyjski 383
- Czerwiński A. 483
- Czetwertyńscy 20, 22, 25, 27, 149, 151, 152, 154–160, 162–169, 178, 211, 229, 230, 232, 254, 295, 368, 439, 471
- Czetwertyńska Barbara, żona Marcelego 159, 160, 164, 165
- Czetwertyńska, żona Michała podkomorzego 152
- Czetwertyński Adam, syn Stefana 152
- Czetwertyński Aleksander, podkomorzy braclawski, po bracie Michale 152, 154, 537
- Czetwertyński Antoni, chorąży zwinogrodzki 222, 225, 227, 297, 397, 399, 448, 453, 532, 561
- Czetwertyński Felicjan, syn Władysława 152, 154, 166, 507
- Czetwertyński Felix 167
- Czetwertyński Gabriel, podkomorzyc, syn Aleksandra 152, 153, 155, 156, 158–168, 414
- Czetwertyński Jan, kasztelan czerski 164
- Czetwertyński Janusz Florian, brat Świętosława 295, 483
- Czetwertyński Józef, syn Stefana 152
- Czetwertyński Kajetan 368
- Czetwertyński Klemens, podkomorzyc, syn Aleksandra 157, 160, 163, 166–168
- Czetwertyński Marceli, podkomorzyc, syn Aleksandra 152, 153, 155, 156, 158–168, 296, 439
- Czetwertyński Marcin, brat Świętosława 154
- Czetwertyński Michał, podkomorzy braclawski, brat Włodzimierza i Aleksandra 154–156, 164, 399
- Czetwertyński Michał, syn Władysława 152
- Czetwertyński Stanisław, kasztelan przemyski 167, 270, 514
- Czetwertyński Stefan, starosta żytyński 152
- Czetwertyński Świętosław 152
- Czetwertyński Wincenty, podkomorzyc, syn Aleksandra 85, 152–156, 158–169, 211–213

- Czterwertyński Władysław 152
 Czterwertyński Włodzimierz, starosta utaykowski, brat Michała, podkomorzego 74, 135, 152–159, 161, 162, 165, 166, 353
 Czosnowski Szymon, w 1778 roku starosta winnicki 375
 Czosnykiewicz Jan, na służbie L.M. Świeykowskiego 221, 222
- D**
 Danilczyk Adam 10, 12, 16, 17, 290, 425, 436, 441
 Darowski Aleksander Weryha, właściciel archiwum Świeykowskich 20, 228
 Dąbrowski Aleksander 433
 Dąbski, sędzia ziemski latyczowski 414
 Deboli Augustyn, przedstawiciel Rzeczypospolitej w Petersburgu 484, 536–539, 547, 555
 Dekert Jan 525
 Dembowski 414, 532
 Dernałowicz Maria 9, 14, 610
 Descorches Marie Louis 693
 Desner, mistrz murarski 327
 Dihm Jan 16, 18, 515
 Dłuski Ignacy Łukasz, biskup hebroński, sufragan kamieniecki 110, 128, 130, 131, 151, 178–180, 182–189, 206, 211, 219, 225, 229, 245, 248, 254, 276, 288, 317, 338, 391
 Dłuski Mikołaj, koniuszy powiatu orszańskiego 187
 Dłuski Tomasz, podkomorzy lubelski 185, 391, 414, 453, 470, 526
 Dobiecki Andrzej, chorąży checiński 418
 Dobrowolski Józef, kanclerz ołycki 166
 Dobrzański A. 249, 250
 Dogrumow Maria 10, 12, 16, 17, 425, 426, 431, 435, 436, 441, 442, 447
 Dogurski Antoni 117
 Domaniecki, zarządca Krasnego 255
 Dombiski Józef 62
 Draminski Józef, żonaty z Franciszką Świeykowską, córką Wojciecha, brata ojca L.M. Świeykowskiego 49, 50, 51, 63
 Dramiński 47
 Drogoń D., zarządca L.M. Świeykowskiego 238, 304, 441
 Drzewiecki 486
 Dukwicz Dorota 290
 Dumanowski [Dumaniewski ?] 285
 Dunajewski Antoni ?, pośrednik w kontaktach z G. Potiomkinem 342, 538
 Dunajewski Karol 221
 Dunin Konstanty, właściciel części Świeyk Małych 139, 141, 143, 210, 214, 216, 376
 Dunin Stanisław ? 280, 320, 611, 705
 Dunin 250
 Dunin-Gołowiński Józef 136
 Dunin-Karwicz 456, 499
 Dunin-Karwicka Franciszka z Małachowskich, żona Krzysztofa 72
 Dunin-Karwicka Helena z Szembeków, żona Józefa Kajetana 72, 405
 Dunin-Karwicki Jan Nepomucen, syn J.K. Dunin-Karwickiego, brat Izabeli 218, 250, 267
 Dunin-Karwicki Józef, pamiętnikarz 25, 38, 71–74, 79, 80, 92–94, 96, 104, 105, 107, 130, 137, 191, 234, 267, 283, 319, 334, 335, 356, 379
 Dunin-Karwicki Krzysztof, syn J.K. Dunin-Karwickiego, generał, brat Izabeli, żonaty z Franciszką, córką kanclerza Jacka Małachowskiego 72, 73, 82, 86, 166?, 218, 250, 267?, 289, 379, 438, 470, 496, 499
 Dunin-Karwicki Stanisław, autor *Egzorban-cyjji* 581, 591
 Dunin-Karwicki, Józef Kajetan, regent kor., kasztelan zawichojski, ojciec Izabeli, żony L.M. Świeykowskiego 62, 63, 71, 72, 111, 135, 153, 221, 289, 319, 350, 356, 379, 386, 389, 395, 404, 405, 438, 455, 456
 Dunin-Łabęccy 705
 Duninowa, wdowa po Konstantym 214
 Duninowa, zakonnica 214, 216
 Dunin-Wilczyński Z. 10, 396
 Dworzański 92, 497, 524, 545
 Dworzycy Franciszek Ksawery 97, 622
 Dydyński Onufry 115
 Działyński Jan 20
 Dzierżek Rafał 458
 Dzierżek Teodor 91, 94
 Dzwonkowski Włodzimierz 13, 56, 200
- E**
 Epsztein Tadeusz 23, 26, 39, 71, 104, 129, 130, 144, 366, 367, 464
- F**
 Fałęcki L. 361
 Filipczak Witold 9, 378, 380, 384, 387, 394, 399, 401, 403, 405–409, 416, 417, 428, 436, 437, 440, 441
 Filipowski Błażej, zarządca w dobrach L.M. Świeykowskiego 137, 174, 175, 238, 239, 242, 249, 253, 255, 264, 265, 272, 276, 279, 280, 305, 311, 314–316, 321, 325, 326, 330, 391, 474, 541, 545

- Fiszer P., doktor 84, 694
 Flakiewicz Jan, na służbie L.M. Świejkowskiego 187, 221, 247, 303
 Franciszek, kucharz 257, 259
 Frankowski Ignacy 95
 Fredro Andrzej Maksymilian 580
 Fryderyk August III, elektor saski 631, 705
 Fryderyk II 372
 Fryderyk Karol, syn Fryderyka Wilhelma II 554
 Fryderyk Wilhelm II 484, 493, 494, 554, 628, 695
 Fryderyka, córka Karola Ludwika badenkiego 705
- G**
 Gacierski, burgrabia 64
 Gadomski Stanisław, podkomorzy sochaczewski 441
 Gadzitz, kapitan 115, 116
 Gaj T. 23
 Gałęcki Maciej, kucharz 260
 Garliński Antoni Jan 97, 239, 243, 303, 353
 Gasztowt Jan 314
 Gawroński Antoni, plenipotent L.M. Świejkowskiego 174, 247
 Głębocki, mąż siostry L.M. Świejkowskiego 60, 120–122
 Głodkowski 249
 Golicyn Dymitr ? 364
 Gołębiowski 301
 Gorzeński Makary, kasztelan kamieński 514
 Gostyński Zygmunt, chorąży czernihowski 44, 359
 Gotlib, murarz 305, 306
 Gozdawa Bartłomiej, generał wojsk rosyjskich 95
 Gozdowski Ludwik 243
 Gozdzki, wojewodziec podlaski 135, 175
 Górski Antoni 18?, 403
 Górzyński Sławomir 23, 39, 71, 104, 129, 366, 367, 464
 Grabowska Elżbieta 200
 Grabowski Józef 509
 Granowski podpułkownik 545
 Grocholscy 20, 88, 107, 144, 197, 201, 262, 373–375, 380, 391, 394, 398, 399, 451, 507
 Grocholska 262
 Grocholski Franciszek, chorąży winnicki, podczaszy braclawski, miecznik kor. od 1775 roku 9, 89, 201, 208, 209, 211, 384, 394, 396–398, 401, 673
- Grocholski Jan, obożny polny kor., syn Marcina, wojewody braclawskiego 532
 Grocholski Marcin, chorąży winnicki, kasztelan braclawski w 1774 roku, od 1790 roku wojewoda braclawski 9, 135, 153, 196, 197, 319, 358, 373–375, 384, 394, 399, 568, 569
 Grocholski Stefan 93, 107
 Gruszecki, „koniuszy” L.M. Świejkowskiego 320, 686, 697, 700, 705
 Grzebień Ludwik 54, 377, 436
 Grzegorzewski-Grzegorzowski 214, 216
 Grześkowiak-Krwawicz Anna 24, 586
 Gurowski Władysław, marszałek wielki kor. 396
 Gurska ze Świejkowskich ?, matka Wincentego 244
 Gurska, żona Wincentego 503, 517
 Gurski Antoni ?, ojciec Wincentego 244, 309–310, 331, 362?
 Gurski Antoni, korespondent K.S. Radziwiłła 363, 403
 Gurski Wincenty 17–20, 22, 49, 53, 59, 73, 75–79, 113, 130, 139, 140, 143–146, 149, 158, 164, 165, 168, 169, 173, 189, 196–205, 209, 210, 213, 214, 243–245, 258, 259, 264, 265, 270, 274, 280, 285, 287, 290–293, 297, 302, 310, 314, 317, 325, 328, 330, 331, 337–339, 344–346, 349, 350, 351, 355, 362, 376, 380, 384, 385, 387, 389, 390, 394–399, 401–408, 410, 413, 414, 416, 418, 419, 421, 423–429, 432, 433, 436–439, 441, 442, 444, 446, 449–451, 453, 457, 461, 464, 467, 470–474, 476, 477, 479, 480, 482, 484, 486, 490, 491, 494–498, 500, 502, 508, 516, 518, 524–528, 545, 553, 554, 573, 586, 678, 692, 704
 Gurski Wojciech 67
 Gurski, szyper 344
- H**
 Handelsman Marcelli 454, 467
 Haratym Andrzej 70
 Haring Walenty 260, 351, 352
 Hawlicki Szymon 163
 Hertzberg Ewald 484
 Hołowiński Kazimierz 216
 Horodecki Antoni 353
 Horodecki Jan, podsejdek braclawski, syn Stefana 85, 104, 147, 157, 164–170, 185, 190, 193, 194, 233, 234, 240, 245–247, 259, 282, 286, 291, 342, 424, 427–429, 432, 493, 504, 506, 534, 535, 539, 540, 589
 Horodecki Stefan 54?, 131, 132, 137, 207, 245, 285, 331

- Hoszowski Piotr 509
 Hryniewiecki Kajetan, wojewoda lubelski 555, 556, 685, 697
 Hulewicz Benedykt, pisarz ziemski włodzi-mierski 165, 379, 424, 429, 453, 463, 470, 475, 491, 503, 506, 517, 551, 669, 683
 Hulewicz Leon 295
 Hult-Hoult ? 214, 216
 Humiecka Anna, miecznikowa kor., wdowa po Józefie 284, 352
- I**
 Igelström Osip 12
 Ignatowski (Ihnatowski) Franciszek 160, 162, 164, 167
 Ihnatowski Ignacy, skarbnik podolski 134, 419
 Howajski Dymitr 12–14
 Ivanocič Nikolaj 23
 Iwanowski Baltazar 159
 Iwanowski Heleniusz Antoni Eustachy 14, 23, 26, 355,
 Iwanowski Wojciech, stolnik lwowski 371, 376
 Iwanowski, „koniusz” L.M. Świekowskie-go 319
 Iwoskiewicz, zarządca L.M. Świekowskie-go 305
- J**
 Jabłonowscy 144, 221, 224, 408
 Jabłonowska Franciszka Anna 408
 Jabłonowski Antoni Barnaba, kasztelan kra-kowski 124, 224, 226, 255, 258, 285, 389, 408, 447, 458, 525, 551, 553, 668, 669, 685, 687, 701
 Jabłonowski Józef Aleksander, wojewoda no-wogrodzki 408
 Jabłonowski Józef 262, 540
 Jabłonowski Roch Michał, kasztelan wiślic-ki 89
 Jabłonowski Stanisław, poseł polski w Berlinie, syn Antoniego, kasztelana krakowskie-go 14, 701
 Jabłonowski, poseł w 1772 roku ? 375
 Jachkiewicz Antoni 117
 Jackowska Brygida, żona Wojciecha Bogdano-wicza 126, 127
 Jaczewski Antoni 402
 Jakulewicz, ksiądz 76, 77
 Janicki Stanisław, komornik, pisarz 452, 533
 Janiszewski Stanisław, zarządca L.M. Świey-kowskiego 430
 Janiszewski, szeregowiec 239
 Jaroszyńscy 144
 Jaroszyński Edward 91
 Jaroszyński Hipolit 533
 Jaroszyński Ignacy, starosta wyszogrodz-ki 130, 533?
 Jaroszyński Mikołaj 531
 Jasiński, zarządca L.M. Świekowskiego 197, 239
 Jastrzębski Józef, plenipotent L.M. Świekow-skiego 193, 209
 Jaworski Leon 155
 Jaworski, zarządca dóbr L.M. Świekowskie-go 665, 685, 686, 690, 694, 696
 Jazłowieccy 362, 385
 Jedynak Stanisław 581
 Jeleński Gedeon, kasztelan nowogrodzki 289, 291, 409, 496
 Jerlich Roch, brygadier 453
 Jezierska Wirginia 72, 92, 93
 Józefowicze, bracia, członkowie milicji W. Po-tockiego 187, 188
 Jukowski Aleksander, cześnik żytomierski 135, 153
 Jukowski Piotr 90
 Jukowski Wojciech 213, 216
 Jurewicz Jan 160–162
- K**
 Kachowski Michał, generał rosyjski 550, 557, 564–566, 575, 676, 699
 Kadziński Antoni 159, 160, 162
 Kaleta Roman 10, 17, 112, 149, 230, 231, 400
 Kalinka Walerian 10, 11, 13, 14, 483, 485, 504, 507, 509
 Kamieniecki Dominik 82, 86
 Kamińska Agnieszka 56, 374
 Kamiński Brunon 437
 Kamiński Franciszek 667
 Kamiński 414
 Kantecki Klemens 580
 Kapica Milewski Ignacy 23, 37, 39, 42
 Karaś Kazimierz, kasztelan wiski 361, 362, 363
 Karol Ludwik, książę badeński 705
 Karpiński Franciszek 626
 Karśnicki 402, 413, 419
 Karwowska-Bajdor A. 97
 Karwowski Karol 117, 124
 Karznicki L.J. 402, 413
 Kasperski Antoni, zarządca L.M. Świekow-skiego 182, 489
 Kasteli Mikołaj, zarządca L.M. Świekowskie-go 239, 307
 Katarzyna II 13, 56, 198, 285, 298, 426, 445, 450, 452, 479, 486, 490, 491, 502, 520, 531, 543, 550,

- 553, 558, 566–568, 583, 585, 589, 594, 611, 627, 629, 639, 678, 690, 693, 702
- Katon (Marek Porcjusz Katon) 6, 32, 71, 588, 658, 659, 665
- Kaunitz Wenzel 466, 704
- Kawyna S. 25
- Kądziela Łukasz 11, 12, 16–18, 336, 558, 611, 612
- Keckowa Antonina 321, 715
- Keyserling Herman, ambasador Rosji 360
- Kęszycki Franciszek Ksawery, marszałek Trybunału Koronnego 10, 417
- Kicki Jan, koniuszy kor. 198, 222, 226, 389, 398, 408, 419, 464, 605
- Kicki Onufry, szambelan 199, 402
- Kierczyński, sekretarz Stanisława Augusta 39, 40, 47–50, 55, 60, 62–64, 101, 120, 142, 149, 243, 333, 363–366, 369, 370
- Kiryłukowie bracia 276
- Kisiel, komornik czernihowski 161
- Kiszal Józef 165
- Kithel (Khitel), lekarz 262
- Kitkiewicz T., wykonywał kwerendy dla L.M. Świeykowskiego 248
- Klimkiewicz 172, 173
- Klimowicz Mieczysław 13, 18–20, 40, 43, 56, 59, 70–72, 81, 84, 87, 90, 107, 108, 111, 149, 230, 231, 349, 373, 384, 402, 611, 665
- Kłonowski 433
- Kochanowski Jan 626
- Kołodcki Andrzej z Modliszewa 64
- Kołodcki Wojciech 64
- Koźłataj Hugo 12, 695
- Komarnicki Jan, cześnik 82, 86
- Komarzewski Jan, generał 56, 290, 374, 385, 386, 427, 442, 450
- Komorowski Józef, kasztelan bełski 415
- Konarski Antoni Feliks, pułkownik, członek Rady Nieustającej 204
- Konarski Ignacy Filary 82, 86
- Konarski Stanisław 581
- Konarski Szymon 92
- Konarzewscy 48
- Konarzewski Adam, starosta koniński 46, 47
- Koniecpolski, kasztelan zakroczymski 224
- Konopaccy 106
- Konopacki Antoni Onufry, chorąży malborski? 509
- Konopczyński Władysław 17, 18, 366, 370, 404
- Konstanty, wielki książę 72, 554, 555, 690, 699, 705
- Kończa M., plenipotent i korespondent G. Jeleńskiego 496
- Kopacz Artur 8, 71, 150, 417
- Kopczyński Ludwik 533
- Kopijewski, proboszcz 684
- Kordysz Stanisław, stolnik braclawski 220, 357, 375, 455, 456, 458
- Korf 122, 123
- Korytowski Felician, generał 82, 86, 87, 145, 370, 671, 675, 682
- Korytowski Jan, podstoli kaliski 63
- Korzeniowski 250
- Korzuchowski Jan 509
- Kosińska Urszula 290
- Kosmowski Stanisław 73
- Kossakowscy 569
- Kossakowska z Potockich Katarzyna, kasztelanowa kamieńska 190, 611, 691
- Kossakowski Józef, biskup inflancki 228, 564, 576, 586?, 699
- Kossakowski Stanisław Korwin 12, 23, 38, 50, 66, 67, 70?, 358, 465
- Kossakowski Szymon, przywódca konfederacji targowickiej na Litwie, hetman 537, 538, 568, 569, 586?
- Kossowscy 70, 231, 388, 420
- Kossowski Karol 93
- Kossowski Roch, podskarbi kor. 92, 414
- Koszka Iwan, sędzia ziemski braclawski 182
- Koszutska Ludwika 134
- Koszwicka ?, cześnikowa 147
- Kościalkowski Stanisław 16
- Kościuszko Tadeusz 571, 612, 682, 684, 695
- Kowecki Jerzy 14, 15, 19, 466, 507
- Kownacki Karol 442
- Koziobrodzki Marcin Bolesta 363
- Kozieradzki Aleksander 25
- Kozłowska Teresa 363
- Kozłowski J., wykonywał kwerendy dla L.M. Świeykowskiego 248
- Koźmian Andrzej, łowczy lubelski 414, 434
- Koźmian Kajetan 8, 10, 71, 150, 417
- Krajewski 303
- Krakowski Bernard 11, 481
- Krasicki Jan, kapitan regimentu Potockich 452
- Krasicki Zygmunt 15, 66,
- Krasiński Adam, biskup kamieniecki 485, 517, 554, 673, 677, 699
- Krasiński, podkomorzy rawski 140
- Kraszewski Jan, generał 448
- Kraszewski Józef Ignacy 570, 582, 605

- Kreczetnikow Michał 611
 Kreczmer/Kreczmer Wojciech 135, 153, 159, 162, 165–167, 172–175, 177, 212, 246, 248, 250, 306, 520, 693
 Kriegseisen Wojciech 12, 14, 356
 Kropiwnicki Michał 221
 Królikowski B. 51, 364
 Kruzner, generał 483
 Krzyżanowski Jan, posesor 154, 155, 158
 Kubikowski, ekonom L.M. Świeykowski-
 go 131, 136, 144, 195, 198, 203, 204, 211, 223, 239, 240, 247, 248, 253, 256, 259, 264, 265, 272, 273, 275, 279, 282, 283, 292, 298, 302, 309–311, 315–319, 321, 325, 326, 328, 332, 343, 344
 Kuczborski ? 415, 434
 Kulicki Józef 117
 Kulikowski Izydor 232
 Kumor Bolesław 57, 58, 372
 Kunderewicz Cezary 151
 Kurdwanowski Kajetan 189, 267, 317, 403, 404, 437, 441, 443, 496, 562
 Kurdybacha Łukasz 14
 Kwaśniewscy 221, 225
- L**
 Lanckoroński Maciej, kasztelan kijowski, wojewoda braclawski 119, 375, 397, 512, 671
 Lascy (Lacy) Franz Moritz, syn Piotra, feldmarszałek 704
 Laskowski Antoni 458
 Laudon Ernst, feldmarszałek 704
 Ledóchowski Franciszek, wojewoda czernihowski 383
 Ledóchowski Leon 93
 Ledóchowski Mikołaj, starosta włodzimierski 394
 Ledóchowski Stanisław, marszałek sejmu 1717 roku 608, 687
 Lenartowicz Kazimierz 149, 413, 417
 Lenkiewicz Antoni, wuj i opiekun młodych Lenkiewiczów 191, 211
 Lenkiewicz Stanisław, cześnik zwinogrodzki 174, 212, 216, 370, 401
 Lepszy Kazimierz 33, 620
 Leskiewicz Janina 321, 715
 Leszczyński A. 138, 139, 360
 Leszczyński Stanisław, król 581
 Leśniewski, rotmistrz 116
 Leśnodorski Bogusław 17, 18, 19, 508
 Lewandowski Jan 41, 126, 249
 Lewandowski R. 217, 230, 245, 246, 276
 Lewanidow Andriej 550
- Lieberman Franciszek, geometra JKM, w służbie L.M. Świeykowskiego 201, 203, 248, 249, 276
 Libiszowski A., podczaszy opoczyński 40, 138–140, 142, 143, 245, 392
 Libiszowski M., podczaszy opoczyński 138, 140–143, 150, 217, 239, 245, 251, 253, 272, 275, 302, 317, 325, 392
 Lipiński Jan, zarządca L.M. Świeykowski-
 go 299, 305, 306, 417, 418
 Lipiński Józef Kazimierz, podkomorzy podolski 441, 467, 483, 400, 418
 Lipski Kazimierz, ksiądz, prezydent Trybunału Koronnego w 1790 roku 458
 Lipski Stanisław 45, 413
 Lipski Tadeusz, prezydent Rady Nieustającej w 1776 roku 230, 377
 Lityński Adam 9, 151
 Lityński Feliks 249
 Lityński Karol, ekonom L.M. Świeykowski-
 skiego 178, 183, 184, 192, 229, 240, 267, 268, 273, 274, 281, 291, 308, 311–313, 315, 316, 318, 324, 333, 364, 428, 481
 Locke John 53
 Lubiński, ksiądz, oficjał braclawski 300
 Lubomirscy 25, 26, 42, 52, 96, 105, 110–112, 130, 133, 144, 148, 178, 179, 182, 197, 224, 333, 363, 368, 369, 376, 389, 390, 486, 613
 Lubomirska Izabela z Czartoryskich 694
 Lubomirski Aleksander, wojewodzie kijowski, syn Stanisława, podstolego kor., kasztelan kijowski 133, 146–148, 195, 220–222, 225–227, 423, 427, 454, 465, 486, 511
 Lubomirski Antoni, wojewoda lubelski 368
 Lubomirski Franciszek Ferdynand, chorąży kor. 368
 Lubomirski Franciszek Ksawery 135, 136
 Lubomirski Jerzy Marcin, generał lejtnant wojsk kor. 110, 179, 213, 334
 Lubomirski Józef, wojewodzie kijowski, syn Stanisława, podstolego kor. 133, 134, 136, 171, 220–222, 224–226, 317, 364
 Lubomirski Józef, wojewodzie sandomierski, podstoli litewski 41, 42, 52, 65, 66, 79
 Lubomirski Kasper 336, 368, 447
 Lubomirski Ksawery, wojewodzie kijowski, syn Stanisława, podstolego kor. 133, 135, 220, 221, 225, 226, 317, 341, 369, 428, 486
 Lubomirski Marcin 334

- Lubomirski Michał, wojewodzie kijowski, syn Stanisława, podstolego kor., właściciel Dubna 133, 135, 195, 220, 221, 225, 226, 289, 334, 356, 389, 394, 470, 497, 545
- Lubomirski Stanisław Herakliusz 581, 582
- Lubomirski Stanisław, marszałek wielki kor. 368, 370, 386, 694, 716
- Lubomirski Stanisław, podstoli kor., wojewoda braclawski, kijowski 10, 28, 41, 42, 51, 52, 56, 102, 105, 106, 108–112, 115–118, 120, 137, 171, 177, 179, 195, 238, 355, 356, 358–360, 364, 366–370, 380, 386
- Lubowidzki Jan, posesor części Rzymcy 141
- Lubowidzki Stefan, generał 297, 298, 444
- Lucchesini Girolamo 485, 494, 590, 628, 669
- Ludwik XVI 682, 695
- Ludwika (Elżbieta Aleksiejewna), córka Karola Ludwika badeńskiego 705
- Lulewicz Henryk 41
- Ł**abiński Franciszek 232
- Łaskiewicz Hubert 277
- Łażnińska z Krzuckich Angela Honorata, żona Walentego 173, 174, 477
- Łażniński Walenty Sariusz, łowczy kor., starosta stoiński 135, 152–156, 159, 168, 170–176, 178, 211, 227, 275, 316, 321, 324, 325, 430, 464, 477, 520
- Łącki Adam Dezydery, kasztelan sandomierski 401
- Łojek Jerzy 13, 56, 81, 90, 99, 379, 381, 385, 429, 506, 519, 537, 556, 558, 583, 586
- Łubieński Władysław, prymas 359
- Łukanowski Walerian 217
- Łukaszewicz Witold 12, 14, 538, 558
- Łuniewski, plenipotent starosty białocerkwiczkiego 404
- M**achynia Mariusz 59, 242, 245
- Maciński, kanonik tarnowski 58
- Mackiewicz, konsyliarz Rady Nieustającej w 1784 roku 424, 425
- Mahn J., kupiec L.M. Świeykowskiego 338
- Makowiec 210, 211
- Maksimowicz Krystyna 14, 17–19
- Malczewska A. 413
- Malczewski Karol 264, 267, 285, 289, 290, 374, 445
- Malinowski Jakob, mąż Anny, córki L.M. Świeykowskiego 13, 61, 69, 82, 85, 86, 88, 93–95
- Malinowski Kajetan 95
- Malinowski Stanisław, podczaszy inflancki, mąż Anny Świeykowskiej, siostry L.M. Świeykowskiego 61
- Małachowska Franciszka, córka kanclerza kor., Jacka Małachowskiego 72
- Małachowska Izabela, kanclerzyna, żona Jana Małachowskiego 414
- Małachowska ? 48
- Małachowski Jacek, kanclerz kor. 72, 149, 198, 205, 232, 233, 408, 414, 418, 432, 510
- Małachowski Jan Nepomucen, marszałek Trybunału Koronnego 1786 roku 10, 417, 418
- Małachowski Jan, syn Jacka 432
- Małachowski Piotr Józef, marszałek Trybunału Koronnego 1778 roku 10, 390, 399, 417
- Małachowski Stanisław, marszałek Trybunału Koronnego 1774 roku, marszałek Sejmu Wielkiego 10, 417, 438, 482, 495, 527, 630
- Małyński Mikołaj, cześnik wołyński 352,
- Maniszewski Jakub 232
- Mańkowski Kajetan, ksiądz 21, 185
- Marchocki, zarządca L.M. Świeykowskiego 239
- Marcinek Roman 125
- Marczyński Wawrzyniec 144–146, 107–109, 178, 277
- Marek, rabin winnicki 433
- Maria Antonina, żona Ludwika XVI 682
- Maria Augusta, córka elektora saskiego Fryderyka Augusta III 705
- Markiewicz Mariusz 19, 38, 410
- Markowscy 231
- Mastelski, stolnik 439
- Matuszewicz Jan Kazimierz, ojciec Krystyny Matuszewiczówny 58
- Matuszewicz Marcin 51, 57, 356, 364
- Matuszewiczówna Krystyna, cześnikowa mińska 50, 51, 58
- Mączyński Stanisław 183, 189
- Mędrzecki Adam, adwokat warszawski 703
- Mianowski Franciszek, kapitan, poseł województwa braclawskiego 444, 445
- Mianowski Ignacy, plenipotent L.M. Świeykowskiego, 128, 202, 203, 247, 471
- Mianowski Stanisław, plenipotent L.M. Świeykowskiego, stryj Ignacego 128, 197, 200, 247, 294, 456, 457
- Miaskowski Mikołaj, podkomorzy inflancki 222, 227
- Miastkowski Jan 232

- Miastkowski Jędrzej 232
 Miączyński Kajetan 437, 441, 562
 Michalewski 457
 Michalski Jerzy 11, 14, 17, 18, 19, 89, 421, 466–468, 471, 589, 605
 Michałowski 122, 124, 519
 Michałowski Ksawery, ksiądz 87
 Miedziakowski, towarzysz 300
 Mierowa M., kasztelanowa 322
 Mierzejewski J. 520
 Mierzwiński M., ksiądz 233, 280, 281, 318, 319, 458
 Mikołajczyk Marian 33, 151
 Mikulski Krzysztof 378
 Mikulski Tadeusz 57
 Mirabeau Honoré 528
 Mitelski Jerzy, stolnik żytomierski (wołyński ?) 166, 368, 370
 Mitera-Dobrowolska Mieczysława 14
 Młodeccy 137
 Młodecki Józef, starosta Sosiński 220, 221, 226
 Młodziejowski Andrzej, kanclerz wielki kor. 367, 383
 Młyński Teodor, łowczy halicki 509
 Mniszchowa Katarzyna, córka Elżbiety Zamoyskiej, żona Jana Karola Mniszcha, matka Michała Jerzego 128, 386
 Mniszchowcie 22, 72, 144, 386, 387, 388, 429, 451
 Mniszech Jan Karol, podskarbi litewski, ojciec Michała Jerzego 128, 386
 Mniszech Jerzy August, marszałek nadworny kor., kasztelan krakowski 124, 125, 384, 438
 Mniszech Michał Jerzy, marszałek wielki kor., syn Jana Karola, bratanek Jerzego Augusta 66, 285, 318, 357, 358, 386–388, 396, 411, 425–427, 432, 438, 450, 451, 464, 468, 471, 472, 698
 Mniszech Urszula z Zamoyskich, żona Michała Jerzego 386
 Mniszek Adam Józef, chorąży nadworny kor. 16, 17, 318, 400
 Modzelewski Andrzej 117
 Mokrzycka Ludwika z Podoskich, wojska winnicka, żona Tomasza 133
 Mokrzycki Tomasz, wojski winnicki 102, 133, 370
 Moniuszko Adam 33, 151
 Morawski Józef 67
 Morski Onufry, kasztelan kamieniecki 485, 532, 551, 673, 676, 700, 701, 704
 Morykoni Benedykt 699
 Mossakowski Michał 82, 86, 258, 323, 341, 342, 539
 Mossakowski 489
 Moszczeński Adam (1742–1823), chorąży winnicki w 1777 i 1786 roku, podkomorzy JKM w 1777 roku, chorąży braclawski w 1808 roku, mąż Balbiny Świeykowskiej 13, 21, 30, 31, 38, 56, 66, 69, 71, 78, 80–83, 86, 87, 98, 102, 131, 147, 148, 173, 176, 202, 255, 265, 266, 291, 294, 296, 353, 370, 378–385, 388, 392–394, 408, 423, 429, 430, 444, 446, 452, 454, 456–458, 461, 463, 466, 480, 487, 494, 495, 506–509, 513, 515, 519, 529, 531, 537, 538, 545, 549, 556, 559, 561, 564, 580, 583, 584, 586, 672, 676, 677, 683, 687, 690, 693, 696, 700, 702
 Moszczeński Aleksander, chorąży grabowiecki, generał 82, 84, 86, 556, 509, 696
 Moszczeński Ignacy, podczaszy braclawski w 1784 roku, podkomorzy winnicki w 1808 roku, żona z Ludwiką Świeykowską 21, 30, 31, 62, 68, 69, 71, 73, 82, 84–87, 102, 343, 353, 487, 506, 507, 509, 515, 519, 529, 532, 556, 559, 561, 564, 580, 584, 668, 671, 674, 678, 683, 687, 693, 697, 702
 Moszczeński Józef, syn Adama i Balbiny 83, 148
 Moszczeński Michał, syn Adama i Balbiny 83
 Moszyński Fryderyk August 11, 12, 336, 383, 612
 Mościcki Henryk 13, 15, 56
 Muhe ? Christaian 362
 Murawscy 221, 226
 Mycielska Anna, wojewodzianka inowrocławska 705
 Mycielski Maciej 385
 Myssun 122
 Nadgurski 666
 Nadzieja Jadwiga 13, 56
 Nagrodzki [Łagrodaki ?] A. 137
 Nagrodzki Michał 166
 Nanke Czesław 506, 533, 536, 565, 567
 Naruszewicz Adam 57, 417, 450, 451
 Nassau-Siegen Karol 379, 441
 Nawrot Dariusz 16, 17, 466
 Nieć Julian 152
 Niemcewicz Julian Ursyn 16, 505
 Niemirycki, podstoli stężycki 171
 Niemirydz Henryk 171

- Niesiecki Kasper 23, 37, 39, 363
 Niewęglowski Jan, zarządca L.M. Świeykowskiego 306
 Normand, ogrodnik L.M. Świeykowskiego 249, 305, 314, 325
 Nosalski Filip Jakub 282, 429, 452, 458
 Nosalski Stefan 353
 Nowakowski M., „koniuszy” L.M. Świeykowskiego 319, 320
 Nowakowski, plenipotent L.M. Świeykowskiego 165, 239, 263, 292, 318, 319
 Nudny Kiriya Iwan, kozak L.M. Świeykowskiego 183
- O**buchowski Jan 232
 Ochman-Staniszevska Stefania 10, 417
 Ochocki Jan Duklan 56, 150, 379, 429, 440
 Odrzywolski Adam, w służbie L.M. Świeykowskiego 247
 Odyniec Andrzej 136
 Odyńczuk Prokop 163
 Odyński Andrzej, piwowar 174, 175, 176
 Ogiński Tadeusz, wojewoda trocki 409
 Ogrodzki Jacek, sekretarz wielki kor. 367, 372, 374, 375, 386
 Okęcki Antoni Onufry, kanclerz kor. 198, 199, 351, 389, 401, 419, 446
 Okęcki Józef, podsędek warszawski 446
 Olędzki, sufragan kijowski 359
 Olizar Franciszek Kajetan, stolnik kor. 320, 387, 394
 Olizar Gabriel 387, 533
 Olizar Józef Kalasanty 539, 540
 Olizar Leonard 583
 Olszewski, służący L.M. Świeykowskiego 123, 129, 550, 667
 Omiecińscy 241, 353
 Omiecińska Elżbieta, synowica Józefa pułkownika 243, 353
 Omiecińska Zofia, matka L.M. Świeykowskiego 50–52, 55, 58, 60
 Omieciński Aleksander, ksiądz, rektor Jezuitów w Kamieńcu Podolskim 240, 386
 Omieciński Antoni, współpracownik L.M. Świeykowskiego 182, 193, 208, 220, 241, 278, 289, 344?
 Omieciński Jerzy 453, 458
 Omieciński Józef pułkownik 147, 240, 242, 243, 263, 328, 330, 458, 521, 678, 684
 Omieciński Michał ? Jerzy, wojski wołyński 241
 Omieciński Michał, syn Józefa pułkownika 243
 Omieciński Stanisław, drugi mąż Krystyny Matuszewiczówny 51
 Omieciński, brat Józefa pułkownika 243
 Omieciński, rotmistrz chorągwi sulżyńskiej ? 115–117, 122
 Opacka Margerita 139
 Oraczewski Feliks 693
 Orański, ksiądz 239, 299
 Orłowska (Joanna) Justyna, córka Dominika, pierwsza żona L.M. Świeykowskiego 41, 42, 55, 56, 65, 66, 68, 70, 71, 73, 84, 356
 Orłowska Zofia z Malinowskich, pierwsza żona Dominika, matka Justyny, pierwszej żony L.M. Świeykowskiego 65
 Orłowski Andrzej, sędzia ziemski podolski 66, 67, 87, 97, 136, 147, 148, 211
 Orłowski Dominik, ojciec Justyny Joanny, pierwszej żony L.M. Świeykowskiego 42, 56, 65, 66
 Orłowski Jan Onufry, łowczy nadworny kor., brat żony L.M. Świeykowskiego, Justyny 66, 67, 82, 86–88, 97, 131, 134, 135, 186, 386, 431, 432, 435, 441, 450, 451, 453, 454, 468, 470, 510, 556, 683, 690, 698
 Orłowski Józef Wawrzyniec 66, 537, 549, 673, 695
 Orłowski, kasjer 248
 Orłowski Kon[stanty] 264, 271, 325
 Orman Ewa 25, 93, 128–130
 Ossolińska Teresa 89
 Ossowscy 39
 Ossowski Michał, ksiądz 78, 79, 336, 432, 527
 Ostrowscy 48, 55
 Ostrowski Antoni, prymas 389
 Ostrowski Bogdan, podkomorzy braclawski 178, 182, 184, 185, 220, 225, 374, 375, 417
 Ostrowski Franciszek, plenipotent L.M. Świeykowskiego 223, 246, 304, 458, 459, 464, 532
 Ostrowski Kazimierz 129
 Ostrowski Maciej 39
 Ostrowski Stefan, kasztelan kaliski 46
 Ostrowski Teodor, pijar 16, 17, 149, 400–402, 404, 407–409
 Ostrowski, sekretarz dóbr Poniatowskich 55, 361–363
 Ostrowski, skarbnik 214, 216
 Oświęcimska K. 458

- Pachowski Mateusz 213, 216
 Paprocki Bartłomiej 509
 Parszawa Antoni 121
 Paszenda Jerzy 54, 377, 436
 Paszkowski 95
 Pawlikowski M. 150
 Pellegryni, malarz 97
 Perekladowski Maciej, major 544
 Perekladowski, stolnik smoleński 213, 216
 Peretiałowicz Gabriel Ochota, stolnik winnic-
 ki 109, 133, 212, 216, 378, 392
 Peretiałowicz Stanisław, sędzia ziemski
 owrucki 212
 Piaskowscy 149, 211
 Piaskowski Józef Junosza, kanonik krakowski
 i łucki 166
 Piaskowski Mikołaj Junosz, podkomorzy
 krzemieniecki, dziedzic Krasnego 209,
 213, 216, 225, 226, 368, 496
 Piegłowski August, superintendent 666
 Pięczykowski, „koniuszy” L.M. Świeyko-
 wskiego 318, 319
 Piętkowski Józef 149
 Piętkowski Wincenty-Wojciech ? 149, 191, 207,
 221, 223
 Pijanecki, deputat XIX wieku 37
 Pilat Roman 25, 504, 506
 Piłsudski Franciszek, piwniczny litewski 371
 Piniński Wojciech 213, 216
 Piotrowski, zarządca L.M. Świeykowski-
 go 164, 204, 240, 300, 442
 Pisarski Franciszek, konsyliarz targowicki 692
 Piszczatowski Józef, zarządca L.M. Świeyko-
 wskiego 239, 305, 475, 567
 Plater Józef 92, 97, 453, 454
 Plater Kazimierz Konstanty 425, 559, 570, 584
 Plater Konstanty Ludwik 288, 376
 Platerowa K., żona Józefa 453
 Platerowie 25
 Pławecki, zarządca L.M. Świeykowski-
 go 299
 Pocij Ludwik 371
 Podhorodecki J. 125
 Podkański 254
 Podkański Franciszek, zarządca L.M. Świey-
 kowskiego 273, 274, 301
 Podwysocki Konstanty 19, 20, 24, 111, 112, 230,
 231, 354, 611
 Poletyło Franciszek 222, 227, 229, 555
 Poletyło Maciej, podczasy bielski 222, 227,
 229
 Pollak Roman 582
 Poniatowscy 25, 93, 128–130, 361–363, 554
 Poniatowski Cezary 93, 130
 Poniatowski Józef 93, 130, 381, 382, 505, 612,
 690, 692, 705
 Poniatowski Kazimierz 51, 360–363, 374
 Poniatowski Michał, prymas 17, 169, 185, 194,
 199, 200, 205, 206, 357, 362, 378, 389, 414, 419,
 425, 553, 570, 689, 702
 Poniatowski Stanisław, bratanek króla 197?,
 360?, 362?, 609?, 705
 Poniatowski Stanisław, kasztelan krakow-
 ski 129, 130, 361, 580
 Poniatowski Stefan (Kazimierz) strażnik mści-
 sławski, pierwszy mąż Krystyny Matu-
 szewiczówny 51
 Poniński Adam, podskarbi wielki kor. 147,
 281, 399, 479, 634, 703
 Poniński Kalikst, starosta braclawski w 1780
 roku 347?, 351
 Popiel Józef, kasztelan lwowski 486
 Popłatek Jan 53, 377, 436
 Popławski Jacek 509
 Porczyńscy, kasztelaństwo 79
 Porczyński Gabrych 533
 Porczyński, stolnik braclawski 531
 Potiomkin Grzegorz 28, 201, 205, 218, 333, 336,
 337, 339, 340, 341, 342, 350, 351, 354, 482, 484–
 486, 489, 509, 536, 552
 Potoccy 20, 22, 25, 70, 73, 81, 83, 86, 87, 89, 99,
 118, 119, 125, 144, 148, 178, 179, 182, 190, 195,
 330, 376, 380, 381, 388, 424, 452, 613
 Potocka Józefina Amelia z Mniszchów, żona
 Stanisława Szczęsnego Potockiego 81, 86,
 90, 199, 380, 384, 671, 696
 Potocka Oktawia z Tulczyna, córka Stanisława
 Szczęsnego Potockiego, żona J.N. Świey-
 kowskiego 90, 91, 108
 Potocka Pelagia, kasztelanowa lwowska 367,
 370
 Potocki, starosta bełski 127
 Potocki Feliks, brat Maksymiliana 118, 122,
 123
 Potocki Franciszek Salezy, wojewoda kijow-
 ski 70, 71, 118, 119, 359, 379, 380
 Potocki Ignacy 24, 628, 632, 438, 471, 472, 484,
 485, 491, 492, 513, 517, 539, 540, 633
 Potocki Jan 90
 Potocki Joachim Karol, podczasy litewski,
 starosta trembowelski 134, 150, 209, 211
 Potocki Józef, starosta halicki w 1785 roku, wo-
 jewoda kijowski ? 110, 179, 245, 496

- Potocki Maksymilian, sędzia kijowski, brat Feliksa 118, 122, 123
- Potocki Paweł 611
- Potocki Piotr Franciszek ?, starosta śniatyński 633, 633, 179, 180, 181, 351
- Potocki Prot – właśc. Antoni Protazy 78, 333, 336, 339, 381, 486, 540
- Potocki Seweryn 484
- Potocki Stanisław Kostka 425, 426, 470, 484
- Potocki Szczęsny – właśc. Stanisław Feliks (Szczęsny) 7, 8, 10, 26, 30, 31, 37, 61, 66, 78, 81, 85, 86, 89, 90, 96, 99, 108, 130, 136, 137, 146–148, 164, 169, 199, 220, 224–256, 275, 285, 291, 292, 333, 336, 339, 340, 342, 344, 345, 347, 350, 357, 358, 379–386, 393, 394, 403, 411, 414, 420, 424, 427, 429, 430, 432, 436, 438, 439, 447, 448, 451–454, 457, 458, 461–464, 468, 475, 476, 480, 483, 486, 487, 491, 494–497, 500, 503, 504, 506–510, 513–515, 517–522, 527, 529, 530, 531, 533–542, 544, 545, 547, 549, 550, 552–562, 564–566, 570–573, 575–577, 580, 583–585, 596, 597, 611–613, 619, 620, 625, 637, 662, 666–669, 671–673, 675–677, 679–684, 686, 687, 689, 692, 693, 695, 696, 700–704
- Potocki Teodor, starosta olsztyński 130, 558
- Potocki Wincenty, podkomorzy kor., starosta lubelski, dziedzic Niemirowa 20, 106, 110, 151, 178, 181, 187–191, 200, 211, 221, 224–226, 386, 399, 705
- Preyzner, pisarz w Rudni 158
- Prozor Karol 415
- Prozor Ludwika z Szujskich, żona Karola 415
- Pruscy 210, 211
- Prusinowski 214, 216
- Pruszczyński Stanisław Kostka 551
- Pruszkowski Jan 232
- Pruszyński Antoni 120
- Pruszyński Jan N., stolnik kor. 147, 275
- Pruszyński Stanisław Kostka, kasztelan żytomierski 427
- Przebendowski Franciszek Ignacy 295
- Przeczkowski 676, 683
- Przeździecki Józef 232
- Przeździecki Michał 514
- Przyboś Kazimierz 55, 363
- Przybysławski Konstanty, plenipotent L.M. Świeykowskiego 246
- Przyłuski Jan, kasztelan brzeziński 104
- Przyłuski M.? 441
- Puchała Józef Aleksander, (Antoni ?), pisarz ziemski braclawski, plenipotent L.M. Świeykowskiego 78, 166, 173, 176, 246, 398, 429, 453, 456, 458, 462, 480, 490, 492, 507, 529, 530, 532, 697
- Pułascy 221
- Pułaska Katarzyna, starościna warecka 221, 226
- Pułaski Antoni 342, 437, 486, 487, 540, 559, 564, 677, 697, 700
- Pułaski Józef 221, 226
- Pułaski Kazimierz 23, 39, 42, 46, 48, 49, 55–59, 66, 70–73, 81, 84, 87, 90–94, 96, 104, 109, 111, 124, 126, 129, 136, 366, 383, 392, 421, 464, 470
- ## R
- R? Joachim 264
- Rabczeska Zofia, cześnikowa żytomierska 212, 216
- Rabczeski Ignacy, syn Zofii 212
- Rabczeski Kasper, syn Zofii 212
- Rachuba Andrzej 41, 378
- Raczyński Adam, pamiętnikarz 386
- Raczyński Kazimierz, marszałek Rady Nieustającej, marszałek nadworny kor. 53, 141, 144, 205, 414, 443
- Radliński Antoni, burgrabia winnicki 189
- Radliński Ignacy Pilawa, szyper L.M. Świeykowskiego 249, 303, 322, 344–348
- Radomycki Ignacy, porucznik 413
- Radzimin Stanisław, pisarz grodzki czernihowski 212
- Radziwiński K., regent grodzki mozyrski 121
- Radziwiłł 156
- Radziwiłł Dominik 698
- Radziwiłł Hieronim 414
- Radziwiłł Józef 415
- Radziwiłł Karol Stanisław, wojewoda wileński 220, 363, 403, 414, 415, 682
- Radziwiłłowie 148
- Rafacz Józef 151
- Rakowski Franciszek 533
- Rakowski Marcin z Olszyn, pisarz grodzki winnicki 192, 228, 315, 465, 483, 484
- Rakowski Tomasz 509
- Ratomska T. 414
- Reiski A. 23, 57
- Rejowie 231
- Rembertowicz Jan, na służbie L.M. Świeykowskiego 160
- Repnin Nikołaj 634, 682
- Rogalińska K. 414
- Rogalski 202
- Rogucki, kucharz 259

- Rohozińska Joanna, podczaszyna sochaczewska 108
- Rohoziński Franciszek 108, 109, 458
- Rokicki Ignacy 159, 161, 533?
- Rolle Antoni Józef 10, 13–16, 41, 56, 59, 66, 103, 128, 129, 368–370, 379, 382, 387, 423, 429, 440, 450
- Rolnik Dariusz 19, 24, 38, 218, 408–410, 412, 413, 481, 487, 525, 549, 551, 557, 569
- Romanowski F. 414
- Romanowski Jan, komornik graniczny 187
- Rosalski Jakub 533
- Rosnowska Zofia, żona Adam Świątkowskiego (protoplasty) 43, 45, 46
- Rosset François 90
- Rostworowski Emanuel 12, 81, 83, 378–382, 469, 506, 507, 537, 558, 559, 583
- Rościszewscy Junosza 231
- Rościszewski 340
- Rościszewski, właściciel części Horbowa i Drozdowa 135
- Rownicki Franciszek, zarządca L.M. Świątkowskiego 239, 324, 326, 511, 545
- Rożan 463, 480, 483, 491, 504, 507, 527
- Różniecki 148, 210, 211, 213, 216, 363
- Różycki Antoni – Różecki – Rożewski 143, 302, 306
- Rudnicki F., zarządca L.M. Świątkowskiego 162, 316
- Rudnicki Wojciech Józef, wicebrygadier 458, 465
- Rudnicki, ekonom Czwarteryńskich 161
- Rudziński Kazimierz 121
- Rulikowski Leon z Poradowa 349
- Rumiancew Piotr 290, 380, 452
- Ruszkowscy Jan i Helena 191–193, 219
- Ruszkowski, superintendent prowincji ukraińskiej 395
- Rybiński, podkomorzyc kijowski 57, 294, 444, 471, 514
- Rychliński Ignacy, zarządca w dobrach L.M. Świątkowskiego 75, 136, 167, 175, 223, 239, 253, 256, 264, 268, 269, 271, 275–277, 280, 281, 284, 299, 300, 302, 305, 308, 315, 316, 324–328, 334, 335, 461, 497, 498
- Rylski Piotr 43, 36
- Rynkiewicz, plenipotent L.M. Świątkowskiego 212, 246, 301, 458, 459, 565
- Ryx Franciszek 415, 425–427
- Rzątkowski Walenty 158
- Rzetecki ? A. 362
- Rzewuscy 104, 106, 221
- Rzewuska Julianna ze Skarbków 683
- Rzewuska Katarzyna z Radziwiłłów 220, 226
- Rzewuska Ludwika 81, 86
- Rzewuski Adam, chorążyc 448
- Rzewuski Franciszek, marszałek wielki kor. 683
- Rzewuski Kazimierz, pisarz polny kor. 447, 551, 552, 671, 674, 676, 683, 692
- Rzewuski Seweryn 24, 363, 415, 438, 454, 459, 506, 536–539, 544, 557, 561, 562, 569, 586, 611, 634, 642
- Rzewuski Stanisław 220, 225, 226
- Rzewuski Stefan, generał rosyjski 191, 338
- Rzewuski Wacław, hetman polny kor. 634
- Rzyszczewscy 72, 144, 388
- Rzyszczewski Adam, kasztelan 82, 86, 388, 435, 462, 492, 493, 499, 501, 504, 514, 525, 557
- Rzyszczewski Wojciech, kasztelan 388
- S**
- Sabataj, kupiec 338
- Sadogurski Piotr Michał Gartemberg, starosta amertyński 109, 110, 178–181, 187, 188, 226
- Sakowicz J. 280, 281, 322, 323
- Samberger/Lamberger książdz 77
- Sanguszko Eustachy 545
- Sanguszko Hieronim, wojewoda wołyński 58, 59, 103, 152, 194, 258, 262, 267, 285, 292, 295, 297, 317, 336, 357, 358, 374, 385, 387, 389, 394, 405, 411, 423, 441, 446, 450, 468, 469, 490, 509, 550, 711
- Sanguszko Janusz Aleksander, marszałek nadworny litewski 114, 115, 118, 119, 122, 123, 125, 372, 396, 464
- Sanguszko Janusz Modest, starosta krzemieniecki 189, 317, 336, 357, 358, 374, 389, 394, 404, 407, 441, 464, 544, 545, 557, 711
- Sanguszko Józef Paulin, starosta krzemieniecki 125, 127, 128
- Sanguszko Maria 612, 713
- Sanguszko Paweł Karol 711
- Sanguszkowa Aniela z Ledóchowskich, żona Janusza Modesta Sanguszki, starościna krzemieniecka 358, 387, 441, 590
- Sanguszkowa Barbara 58, 115–117, 124, 127, 128, 372, 711
- Sanguszkowa Konstancja, marszałkowa nadworna litewska 114
- Sanguszkowie 25, 57, 58, 114, 120, 144, 148, 336, 356, 357, 371, 376, 387, 389, 420, 613

- Sapieha Aleksander, kanclerz litewski 83, 289, 424, 510, 630
- Sapieha Kazimierz Nestor, generał artylerii litewskiej 424, 442, 443, 447, 484, 524, 630
- Sapiehowie 25, 429, 499
- Sarucki 533
- Sawicki Jan 509
- Sawicki Józef, plenipotent, gubernator W. Połockiego 187
- Sawicki Mariusz 59
- Sawicki ?, plenipotent H. Sanguszki 297
- Scholer Karol Wilhelm, kupiec gdański 348, 349
- Schultz Karol, bankier warszawski 349
- Sidorowicz 283, 305, 306
- Sieciński P. ? 218
- Siekierzyński Michał 509
- Sieniccy 128
- Sienicki J. Kolumna 128
- Sienicki Szczepan 581
- Sierakowski, pułkownik 88
- Sierzchowiecki ?, gubernator peczarski 179
- Sievers Jakob 12
- Sikorski, zarządca L.M. Świeykowskiego 239
- Simonetti A. 283
- Skarszewscy 141
- Skipor W., subdelegat winnicki 452
- Skiwscy 415
- Skopowscy 191, 193, 211, 213, 216, 217, 219, 232
- Skopowski Antoni 192
- Skopowski Ignacy 192
- Skopowski Józef 192
- Skopowski Kajetan 232
- Skopowski Kazimierz 192
- Skopowski Stefan 232
- Skopowski Tomasz 232
- Skowron Ryszard 19, 38, 410
- Skowronek Jerzy 454, 467
- Skrzetuski Wincenty 24
- Słoniewski Kazimierz, plenipotent L.M. Świeykowskiego 170
- Słupecki Krzysztof 43, 46
- Šmigelskytė-Stukenė Raumenė 13, 14, 57, 569
- Smoleński Władysław 11, 12, 18, 256, 381, 510, 513, 521, 535, 537, 538, 556, 567, 609
- Smolicz Aleksander 102
- Smolski Franciszek, archiwista L.M. Świeykowskiego 109, 247, 248, 380
- Sobańscy 137, 144
- Sobańska Antonina, żona Józefa Moszczeńskiego 83
- Sobańska Izabela 93
- Sobański Julian, cześnik latyczowski 222, 227, 430
- Sobański Kajetan, wojski winnicki 132, 137?, 211
- Sobatej, kupiec żydowski 338
- Sobieski Jan III 610
- Sobolewscy 245
- Sobolewski Antoni, chorąży wotyński 394, 606
- Sobolewski Jan, cześnik drohicki 132
- Sobolewski K. 132
- Sobolewski Stanisław 159, 160, 162
- Sokolniccy 210, 211, 214, 216
- Sokołowski Józef 159, 161
- Sokulski Kazimierz 221
- Sołłohub Jan, generał rosyjski 292, 293, 298
- Sołtyk Feliks 226
- Sołtyk Kajetan 371, 372, 403, 435, 634
- Sołtyk Maciej, wojewoda sandomierski 414
- Sołtyk Maciej/Michał ?, sekretarz kanonik w 1785 roku 201
- Sołtykowie 221
- Sosnowska Tekla z Zenowiczów, żona Józefa 223, 227
- Sosnowski Józef, wojewoda połocki, hetman polny litewski, starosta winnicki ? 92, 206–209, 211, 222, 225, 226, 364, 368, 369, 400
- Srzednicki Cz. 59, 242, 245
- Stackelberg Otto Manus von 14, 17, 18, 19, 199–201, 205, 206, 289, 290, 292, 297, 383, 424, 426, 427, 447, 449, 451, 468, 479, 497, 575, 628, 634, 635
- Stanisław August, król 7–9, 12–14, 17–19, 22–25, 28–32, 37, 38, 50, 56, 57, 59, 66, 72, 88, 113, 120, 126, 129, 140, 148, 150, 164, 165, 169, 180, 181, 189, 191, 192, 195, 197, 199–202, 205, 206, 209, 228, 232, 233, 248, 254, 258, 267, 288–290, 293, 294, 297, 355, 357–361, 363–368, 370–387, 391–411, 414–421, 423–428, 431, 432, 435, 438, 440, 443–445, 448–453, 455, 457, 461, 463–471, 473, 475, 476, 479–482, 484, 493, 495, 496, 502–504, 506, 508, 509, 511–515, 518–524, 527–529, 531–534, 536–545, 547, 552–556, 558–560, 562, 563, 569–574, 576, 579–582, 585–597, 599, 600, 603–606, 608–613, 622, 627, 628, 630–635, 637–639, 641–643, 647, 648, 650, 656, 662–666, 672, 673, 679–681, 683, 689–691, 697, 699, 702–703, 705
- Staniszewski Mikołaj, ekonom szpakowski 10, 84, 97, 131, 132, 148, 183, 238–243,

- 249, 250, 252, 253, 255, 264–267, 279–283, 294, 297, 299, 301, 304–307, 309, 310, 314, 317, 318, 321, 323–325, 328, 332, 340–343, 464, 467, 474, 478, 484, 487–490, 499, 500, 511, 515, 519, 521, 534, 538–540, 546, 549
- Starzyńscy 79
- Stasiak Arkadiusz Michał 581, 582, 591
- Steccy 74, 149
- Stecki Iwan 135, 153
- Stecki Jan Kazimierz, starosta owrucki, chorąży kor. 117, 118, 171, 176–178, 229, 347, 348, 364, 387, 713
- Stecki Leonard Ignacy, syn Jana Kazimierza 176
- Stecki Tadeusz Jerzy 96, 107, 723
- Stefan, kowal 264
- Stempkowski Józef, kasztelan kijowski 56, 65, 102, 103, 141, 228, 267, 289, 290, 293, 368, 369, 372–375, 377, 383, 385, 392, 394, 404, 427, 440, 444, 445, 450, 495, 496, 508, 518
- Stocki Jan leśniczy niemirowski 187, 188
- Stroynowska Aleksandra, żona Waleriana 191
- Stroynowski Andrzej 11–13, 292, 398, 406, 432, 443–445, 467, 468, 477, 576
- Stroynowski Walerian, podkomorzy buksi 151, 191, 193, 194, 211, 262?, 248, 292?, 410, 411, 469, 470, 486?
- Strutyński Łukasz 533
- Strzyżewski Jan 213, 216
- Studziński Grzegorz 187
- Stupkiewicz Stanisława 20
- Stupnicki Hipolit 23
- Suchodolski Wojciech 404, 485, 495, 524
- Suchorzewski Jan 481, 485, 505, 523, 537, 560
- Sulimierski F. 58, 105, 153, 421
- Sułowski M. 144
- Symeon, ksiądz 69
- Szadokierski Józef Nałęcz, dzierżawca ? M. Walewskiego 160, 246, 300, 301, 325, 390, 391
- Szady Bogumił 279
- Szaniawski Piotr Salomon 253, 301
- Szaszkiewicz Franciszek, skarbnik winnicki, od 1781 roku podczasowy braclawski ? 284, 349, 358–360, 376, 379
- Szaszkiewicz Karol Erazm, syn Franciszka, wojski braclawski 359, 371, 376
- Szaszkiewicz Marianna z Moszczeńskich, żona Franciszka 359
- Szaszkiewicz Mikołaj Antoni, ojciec Franciszka 358
- Szaszkiewicz Rozalia z Drzewieckich, żona Karola Erazma 359
- Szaszkiewicz ? z Orychmowskich, matka Franciszka 358
- Szaszkiewiczze 182
- Szawłowscy 193
- Szawłowski Antoni 191, 193, 195, 211
- Szczaniawski, poseł 1772 roku ? 375
- Szczeniowski Onufry 533
- Szczepanowski M., ksiądz 367, 370
- Szczygielski Wojciech 66, 355, 368, 387, 506, 515, 529, 531–533, 535
- Szedrowski, pisarz 158, 159
- Szembek Helena 72
- Szeptycki koniuszy Czetwertyńskich 161, 162
- Szleszyński Franciszek 134
- Sztejn Dominik 486
- Szubalski Maciej 695
- Szwejkowski (Szwykowski) Hieronim, starosta oniski, poseł na sejm 1793 roku 12, 13
- Szwejkowski Ignacy, skarbnik wilkomirski 57
- Szwejkowski Ignacy, syn Rafała 14
- Szwejkowski Józef 13
- Szwejkowski Rafał, buńczuczny 14
- Szwejkowski Wojciech, rektor Uniwersytetu Warszawskiego 13, 14
- Szydłowski Adam 442
- Szydłowski Szymon Kazimierz 199
- Szymanowski Dominik 136
- Śliwińska Irmina 20
- Świejkowscy 8, 11, 12, 14–17, 19, 20, 22, 24–26, 28, 37, 39, 42–44, 48, 51, 63, 74, 79, 83, 85, 94, 95, 97, 99, 108, 110, 112, 113, 118, 125, 126, 128, 130, 138, 142–144, 147, 148, 195, 231, 241, 250, 257, 260, 262, 281, 283, 291, 296, 298, 314, 323, 326, 329, 335, 351, 355, 360, 362, 365, 369, 385, 390, 394, 406, 413, 439, 443, 445, 446, 452, 457, 463, 466, 505, 516, 524, 526, 532, 549, 562, 613, 617, 678, 697, 705
- Świejkowska Agnieszka z Kałudzkich, żona Jerzego Michała, dziada L.M. Świejkowskiego 48, 57
- Świejkowska Agnieszka, córka Leonarda (Leopolda) i Domiceli, żona Ludwika Modzelewskiego 44
- Świejkowska Aleksandra z Brzostowskich, pierwsza żona Michała, syna L.M. Świejkowskiego 91

- Świeykowska Aleksandra, córka Benedykty z Krasickich i Michała, syna L.M. Świeykowskiego 92
- Świeykowska Anna z Jedlickich, domniemana żona Adama ?, dziada L.M. Świeykowskiego 47
- Świeykowska Anna z Zadorskich, żona Adama, pradziada L.M. Świeykowskiego 46, 47
- Świeykowska Anna, córka L.M. Świeykowskiego i Izabeli, żona Jakuba Malinowskiego 13, 61, 69, 74, 82, 85, 86, 88, 93–95
- Świeykowska Anna, żona Antoniego Chrzastowskiego podczaszego czerwogrodzkiego 13, 62
- Świeykowska Anna, żona Pawła 13
- Świeykowska Anna, żona Stanisława Malinowskiego, siostra ? L.M. Świeykowskiego 61, 94
- Świeykowska Balbina, córka L.M. Świeykowskiego, żona Adama Moszczeńskiego 66, 68, 69, 71, 81–84, 94, 95, 101, 380, 384, 429, 702, 706
- Świeykowska Benedykta z Krasickich, druga żona Michała, syna L.M. Świeykowskiego 91
- Świeykowska Domicela ze Święcickich, żona Leonarda (Leopolda) 44
- Świeykowska Dominika (Domicela), córka L.M. Świeykowskiego 68, 69, 75, 82, 85, 88, 95, 146, 412, 611, 690
- Świeykowska Eleonora, córka J.N. Świeykowskiego i Oktawii z Potockich, żona Edwarda Jaroszyńskiego 91
- Świeykowska Ewa, córka Adama (protoplasty), żona Piotra Rylskiego, potem Krzysztofa Słupeckiego 43, 46
- Świeykowska Franciszka, córka Wojciecha ?, brata ojca L.M. Świeykowskiego, żona Józefa Dramińskiego, podawana też jako siostra L.M. Świeykowskiego 49
- Świeykowska Helena z Makowieckich, matka Jan i Franciszka, daleka krewna L.M. Świeykowskiego 138–140
- Świeykowska Helena, córka J.N. Świeykowskiego i Oktawii z Potockich, później pani de Choisel-Gouffier 91
- Świeykowska Helena, córka L.M. Świeykowskiego i Izabeli, żona Teodora Dzierzka 74, 75, 86, 94, 95, 146
- Świeykowska Ignacja (właściwie Julianna), siostra L.M. Świeykowskiego 52, 69
- Świeykowska Izabela z Dunin-Karwickich, druga żona L.M. Świeykowskiego 7, 53, 61, 62, 67, 69, 71–75, 78, 81–83, 86, 95–98, 132, 145, 151, 174, 175, 177, 240, 246, 247, 249, 250, 253, 257, 258, 261–264, 272, 278–280, 285, 286, 291, 300, 308–311, 314, 316, 317, 320–322, 324, 326–332, 335, 339, 342, 352, 384, 386–388, 398, 404, 405, 409–413, 415, 416, 418, 423, 429, 430, 438, 461, 466, 470, 477, 481, 499, 518, 519, 521, 534, 540, 691, 701
- Świeykowska Jadwiga, z Markowskich, druga żona Adama (protoplasty) 43, 44
- Świeykowska Justyna Anna z Lubicz Orłowskich, córka Dominika, pierwsza żona L.M. Świeykowskiego 41, 42, 55–57, 65, 66, 70, 71, 73, 84, 356, 370
- Świeykowska Justyna, córka Benedykty z Krasickich i Michała, syna L.M. Świeykowskiego 92
- Świeykowska Katarzyna z Matuszewiczów, matka Zofii z Omiecińskich Świeykowskich 50
- Świeykowska Katarzyna, córka Jadwigi i Adama (protoplasty), żona ? Łaskawskiego 44
- Świeykowska Krystyna z Kossowskich, żona Adama, syna L.M. Świeykowskiego 92, 130
- Świeykowska Ludwika (Ludowika), córka L.M. Świeykowskiego i Justyny, żona Ignacego Moszczeńskiego 62, 68, 69, 73, 74, 82, 84, 85, 94, 95, 102, 412, 419, 702, 706
- Świeykowska Maria, córka Krystyny i Adama, syna L.M. Świeykowskiego, żona Leona Ledóchowskiego 93
- Świeykowska Marianna z Łaskawskich, druga żona Leonarda (Leopolda) 44
- Świeykowska Marianna z Żukowskich, żona Michała, brata L.M. Świeykowskiego 59, 62?
- Świeykowska Marianna, córka Wojciecha ?, brata ojca L.M. Świeykowskiego, żona Aleksandra Zakrzewskiego 59
- Świeykowska Marianna, żona Żukowskiego, cześnika ? 82
- Świeykowska Oktawia z Potockich, żona J.N. Świeykowskiego 90, 91, 108, 130
- Świeykowska Oktawia, córka J.N. Świeykowskiego i Oktawii z Potockich 91
- Świeykowska Olga, córka Izabeli i Włodzimierza, syna Adama Świeykowskiego, żona Stefana Grocholskiego 93, 107

- Świeykowska Olga, córka Krystyny i Adama, syna L.M. Świeykowskiego, żona Cezarego Poniatowskiego 93, 130
- Świeykowska Urszula z Kunickich, żona Michała, brata L.M. Świeykowskiego 59
- Świeykowska Zofia (Józefa) z Omiecińskich, żona Macieja, matka L.M. Świeykowskiego, córka Krystyny Matuszewiczówny 50, 52, 54, 55, 58, 60, 70, 101, 245
- Świeykowska Zofia, najstarsza córka L.M. Świeykowskiego i Justyny, żona S.K. Cieleckiego 12, 68–70, 74, 86–88, 95, 97, 412, 510, 515, 534, 611, 705
- Świeykowska Zofia z Niezdrowskich, druga żona Jerzego Michała 48
- Świeykowska Zofia z Michałowskich, żona Józefa, stolnika owruckiego 56
- Świeykowska Zofia z Rosnowskich, żona Adama Świeykowskiego (protoplasty) 43
- Świeykowska Zofia ze Sławińskich, żona Wojciecha 49
- Świeykowska Zofia, córka Leonarda (Leopolda) i Domiceli, żona Wojciecha Byliny 44
- Świeykowska Zofia, córka Wojciecha, żona ? Broniewskiego 49
- Świeykowska ?, siostra L.M. Świeykowskiego, żona Głębockiego 60, 120
- Świeykowska ?, żona Michała, generała, brata L.M. Świeykowskiego 503, 507
- Świeykowski Adam (protoplasta) 43–46
- Świeykowski Adam, brat Jerzego Michała, dziada L.M. Świeykowskiego, syn Adama pradziada 47
- Świeykowski Adam, pradziad L.M. Świeykowskiego, syn Adama (protoplasty) 43, 44, 46, 47, 68
- Świeykowski Adam, syn L.M. Świeykowskiego i Izabeli 66–68, 73, 74, 79, 80, 91–96, 106, 130, 145, 412, 528, 531, 691, 695
- Świeykowski Alojzy, karmelita, syn Wojciecha, brata ojca L.M. Świeykowskiego 49, 64, 568
- Świeykowski Andrzej, ojciec Stefana (XVII wiek) 45
- Świeykowski Antoni, starosta czerwono-grodzki, ojciec Piotra 13
- Świeykowski Balcer, boczna „wielkopolska” linia, posesor części Świeyk 138
- Świeykowski Bazyli Leon, syn Benedykty z Krasickich i Michała, syna L.M. Świeykowskiego 92
- Świeykowski Ferdynand, syn Jadwigi i Adama (protoplasty) 44, 48?
- Świeykowski Franciszek Bujato, boczna „wielkopolska” linia, posesor części Świeyk, syn Heleny z Makowieckich 138–140, 213, 217
- Świeykowski Gabriel Kazimierz, syn Michała, generała, brata L.M. Świeykowskiego 59
- Świeykowski Hieronim 12, 13, 56, 61, 62, 510, 545, 674
- Świeykowski Ignacy, brat L.M. Świeykowskiego 57
- Świeykowski Ignacy, syn L.M. Świeykowskiego, zmarły w wieku dziecięcym 55, 56
- Świeykowski Ignacy, syn Michała, generała, brata L.M. Świeykowskiego 56, 59, 147, 545, 546, 697
- Świeykowski Ignacy, syn ? Józefa, stolnika owruckiego, brata L.M. Świeykowskiego 56
- Świeykowski Jan Nepomucen, syn L.M. Świeykowskiego i J. Orłowskiej, żonaty z Oktawią Potocką, córką S.Sz. Potockiego 11, 12, 18, 30, 31, 33, 59, 64, 66–69, 73–79, 82, 84–91, 94–96, 98, 108, 130, 131, 144–148, 165, 167, 168, 170, 176, 177?, 190, 194, 232–234, 240, 256, 259–261, 273, 280, 283, 285, 298, 307, 317, 320, 348, 351–353, 384, 385, 412, 415, 421, 424, 428, 430, 432–436, 439, 440, 443, 446, 451, 452, 454, 455, 464–466, 470–472, 475, 476, 479–482, 492–494, 504, 508, 510–512, 515, 517–519, 522–528, 531, 535–543, 546, 549–577, 580, 584, 585, 588–590, 592–597, 599, 600, 602, 605–609, 611, 612, 617, 665, 667, 668, 672, 673, 675, 678, 681, 684, 688, 689, 692, 695, 696, 698, 701, 702, 706
- Świeykowski Jan Wojciech, syn Andrzeja (XVII wiek) 46
- Świeykowski Jan, ojciec Adama (protoplasty)? 44
- Świeykowski Jan, syn Adama (protoplasty) 43
- Świeykowski Jan, syn Heleny z Makowieckich, dalekiej krewnej L.M. Świeykowskiego 139
- Świeykowski Jan, syn Jerzego Michała, brat Macieja, ojca L.M. Świeykowskiego, podczaszy czernihowski 47–49, 142
- Świeykowski Jan, syn Józefa, stolnika owruckiego, brata L.M. Świeykowskiego 12?, 13, 14, 56, 436, 440, 443–446, 545, 612
- Świeykowski Jan, syn Piotra i Anny 13

- Świeykowski Jan, syn Wojciecha 49
- Świeykowski Jerzy Michał (Maciej), syn Adama, pradziada L.M. Świeykowskiego i jego dziad 39, 47–49, 64
- Świeykowski Józef Kazimierz (Kazimierz Józef ?), łowczy trembowelski, wnuk Adama i Domiceli 47, 55, 360–363
- Świeykowski Józef, karmelita, drugi brat ? L.M. Świeykowskiego 57
- Świeykowski Józef, podczasy i stolnik owrucki, brat L.M. Świeykowskiego 13, 14, 55–57, 65, 70, 82, 86, 109, 114–123, 125–127, 129, 132, 142, 147, 204, 265, 357, 361, 364, 379, 392, 396, 404, 406, 421, 424, 436, 440, 443, 612
- Świeykowski Kajetan 99
- Świeykowski Ksawery, syn Józefa, stolnika owruckiego, brata L.M. Świeykowskiego 56
- Świeykowski Leonard (Leopold), syn Jadwigi i Adama (protoplasty) 44
- Świeykowski Ludwik, boczna „wielkopolska” linia, posesor części Świeyk 138
- Świeykowski M., generał, komendant dubieński, syn Krystyny Matuszewiczówny 51
- Świeykowski Maciej, pułkownik, ojciec L.M. Świeykowskiego, syn Jerzego Michała 40, 47–52, 55, 58, 64
- Świeykowski Marcin „Kraski” (XVII wiek) 47
- Świeykowski Michał, generał, brat L.M. Świeykowskiego 37, 52, 56, 58, 59, 61, 62, 65, 69, 82, 86, 88, 94, 97, 98, 103, 104, 114, 120, 133, 134, 140, 173, 189, 213, 258, 267, 285, 308, 312, 317, 318, 322, 341, 357, 374, 385, 389, 403, 404, 407, 421, 423, 428, 446, 450, 455, 465, 471, 493, 494, 505–507, 509, 514, 515, 517, 518, 521, 524, 525, 527, 529, 535, 543–548, 550–552, 557, 565–569, 571–575, 690, 693, 697
- Świeykowski Michał, syn L.M. Świeykowskiego i J. Orłowskiej, poseł na Sejm Wielki, żonaty z Aleksandrą z Brzostowskich, potem Benedyktą Krasicką Świeykowską 12, 15, 18, 30, 31, 59, 66–69, 73–79, 82, 84–89, 91, 92, 94–98, 107, 145, 173, 176, 177?, 190, 194, 204, 240, 249–251, 256, 259–261, 278, 285, 294, 296–298, 307, 317, 318, 320, 322, 326, 380, 382, 385, 398, 412, 421, 424, 427, 428, 435, 440, 443, 445–449, 453, 461, 466, 470, 472–477, 479–481, 483, 491–494, 504, 505, 507–512, 515–519, 522–528, 531, 535, 540–544, 546–577, 580, 583, 584, 586, 588–590, 592–597, 599, 600, 602, 605–612, 617, 665, 667, 668, 672, 673, 675, 678, 681, 684, 689, 692, 695, 696, 698, 701, 702, 706
- Świeykowski Piotr, brat Jerzego Michała, dziada L.M. Świeykowskiego 13, 39, 47
- Świeykowski Stanisław „Kraski” (XVII wiek) 47
- Świeykowski Stanisław, infułat tarnowski, brat L.M. Świeykowskiego 21, 40, 51, 56–58, 61, 64, 65, 71, 73, 75, 101, 114, 124, 125, 241, 262, 305, 309, 314, 322, 330, 332, 337, 338, 344, 371, 372, 377, 378
- Świeykowski Stanisław, żonaty z Anną Łosiówną (XVII wiek) 46
- Świeykowski Stefan, syn Andrzeja (XVII wiek) 45
- Świeykowski Walerian 45
- Świeykowski Władysław Feliks, syn J.N. Świeykowskiego i Oktawii z Potockich 90, 91
- Świeykowski Włodzimierz, syn Krystyny i Adama, syna L.M. Świeykowskiego, żonaty z Izabelą Sobańską 92, 93, 107, 130
- Świeykowski Wojciech, syn Jerzego Michała, brat Macieja, ojca L.M. Świeykowskiego 47–49, 60
- Świeykowski Zygmunt Józef, syn J.N. Świeykowskiego i Oktawii z Potockich 91
- Święcki Tomasz 15, 20, 23, 24, 38, 41, 81, 96, 113, 355, 358, 365, 373, 377, 392, 402, 405, 427, 465
- Świtkowski Piotr 628

Tarnowscy 25

- Tarnowski Jan Amor, kasztelan Konarski 414
- Tarnowski Szczepan 95
- Tchórzewski Mateusz, plenipotent J. Sosnowskiego 206, 208
- Tepper Piotr, bankier warszawski 76, 77, 148, 333, 339, 349–351, 485, 489, 512
- Ternes Jerzy 56
- Tomaszewski Dyzma Bończa 10, 14, 16, 382, 429, 515, 519, 537, 550, 667, 668, 687, 691
- Tomczuk Dariusz Piotr 277
- Trembecki Stanisław 486
- Triare Dominique 90
- Trzaskowski Łukasz 126, 129
- Trzciński Antoni 193, 364
- Trzebuchowski Walenty 353
- Trzeciak A., rotmistrz kawalerii narodowej 441

- Trzeciak Andrzej, chorąży kijowski 41, 106, 441
- Trzecicki Antoni, chorąży chełmski 352
- Tudyński, ksiądz 300
- Turkuł Zofia Maria 57
- Turno Stefan 82, 86
- Turski Feliks ?, ksiądz, kanonik gnieźnieński 366
- Tutulmin Tymofiej Iwanowicz 219, 485
- Twardowski Ignacy, marszałek Rady Nieustającej 383
- Twarowski Baltazar, zarządca L.M. Świejkowskiego 163, 170, 305, 306
- Tylman de W. 267, 324, 477, 496, 498–501, 524, 545
- Tyszkiewicz Stanisław 196
- Tyszkiewiczze 27, 127, 134, 150, 195–198, 200–203, 211, 230, 246, 398, 427, 428
- Tyzenhauz Antoni, podskarbi litewski 16, 66, 432, 447, 448
- U**nger Karol 352
- Urbanowski Józef, skarbnik latyczowski 221, 225, 344, 368
- Urbański Józef, miecznik 82, 86
- Uruski Łukasz, marszałek mohylowski 57, 323
- Ustrzyccy 149
- Ustrzycka ? 147, 215, 465, 528
- Walenicki Stanisław, dyspozytor L.M. Świejkowskiego 249, 300
- W**alewska Teresa z Dunin-Karwickich, żona Romualda, córka J.K. Dunin-Karwickiego 72
- Walewska z Rymerów podkomorzyna sieradzka 137
- Walewski Hieronim 95
- Walewski Michał, wojewoda sieradzki, starosta rabsztyński 58, 72, 96, 137, 138, 147, 148, 152, 160, 173, 174, 211, 250, 254, 289, 290, 325, 334, 357, 377, 378, 389–391, 394, 401, 402, 406, 442, 445, 452, 453, 474, 476, 508, 562, 565, 693
- Walewski Romuald, brat Michała, żonaty z Teresą, siostrą Izabeli, drugą żoną L.M. Świejkowskiego 72
- Walicki Bazyl, wojewoda rawski 198
- Waradeński And[rzej] 366
- Wasilewscy 231
- Werchalski ? 418
- Wereszczyński, dyspozytor w majątkach L.M. Świejkowskiego 239, 299
- Wereszycka H. 124, 408
- Wessel Karol 82, 86
- Westfalin, kapitan rosyjski 292
- Widacka H. 97
- Wielhorski Jerzy 24
- Wielhorski Michał 372
- Wielobycki Antoni 213, 216
- Wielopolski, margrabia 414, 415
- Wielowieyski S., pułkownik 172
- Wierzejski 125
- Wigurski Tomasz, sędzia grodzki winnicki, plenipotent L.M. Świejkowskiego 85, 247, 313
- Wilga Ludwik, starosta grabowiecki w 1778 roku 88, 89, 411, 468, 673
- Willaume Juliusz 8, 71, 150, 417
- Winnicki Andrzej, geometra L.M. Świejkowskiego 182, 202, 248, 294
- Wiśniowski, zarządca L.M. Świejkowskiego 239
- Witt Józef 441, 696
- Wittowa Zofia 696
- Wojnarowski Aleksander 193
- Wojnarowski J. 166
- Wolański Adam – Tadeusz Soplica 612
- Wolański Feliks 227
- Wolański M. 418
- Wolański 695
- Wolff Józef 41
- Wolski Jan Walerian, podstarosta grodowy i strażnik mozyrski 121, 239, 307
- Wolski Marcin 243
- Wolter 386
- Wołowicz Moszek 283
- Worcell Stanisław 470
- Worcell 490
- Woronicz Jakub Atanazy, miecznik owrucki 224, 227
- Woyna Franciszek Ksawery 466, 475
- Woyna Franciszek 675
- Wróblewski, deputat w XIX wieku 37
- Wróblewski, zarządca L.M. Świejkowskiego 275, 285
- Wrzosek, zarządca L.M. Świejkowskiego 47, 139–141, 143, 210, 213–215, 239, 254, 272, 274, 301, 302, 306, 376, 377, 392, 425
- Wybicki Józef 218
- Wybranowscy 231
- Wyganowski, ksiądz 165
- Wykowska (Wyhowska) Marianna z Tyszkiewiczów, kasztelanowa wyszogrodzka,

- starościna niechorowska 149, 151, 195, 196, 198–200, 211, 247, 310, 398, 427, 446–448
- Wykowski (Wyhowski) Grzegorz, syn kasztelanowej wyszogrodzkiej 200?
- Wykowski (Wyhowski) Ignacy, syn kasztelanowej wyszogrodzkiej 200?
- Wykowski (Wyhowski), kasztelan wyszogrodzki 195, 196
- Wyleżyńska Konstancja z Dunin-Karwickich, żona Kajetana, córka J.K. Dunin-Karwickiego 72
- Wyleżyński Kajetan 72, 74, 79, 105, 152, 174, 202, 256, 259, 277, 350, 351, 353, 357, 405, 465, 475, 496, 497, 500, 501, 508, 516, 521, 524, 527–529, 532–534, 537, 538, 552
- Wyróżemski Norbert, ksiądz, pleban Kopiówki 74, 75, 80, 83, 243, 298, 305, 342, 520, 585
- Wyszkowski R. 258, 267, 279, 320, 426, 428
- Wywiecki Szymon, ksiądz, kustosz 465
- Z**
- Zabiełło Józef 424, 425
- Zadorski Antoni 63
- Zagaiewski Stanisław Kostka 163
- Zagórski Jan 537
- Zagórski Józef ? 561, 564
- Zagórski Stanisław 213, 216
- Zagórski 295
- Zahoryczuk Dawid 276
- Zajączek Józef 13, 56, 440
- Zajączkowski Antoni 102
- Zajączkowski, zarządca L.M. Świeykowski-go 214, 240, 254, 272, 273, 287, 302, 309
- Zakrzewski Aleksander 59
- Zakrzewski Andrzej B. 33
- Zakrzewski Stanisław Eustachy, chorąży zakroczymski 223, 225
- Zakrzewski ?, ekonom L.M. Świeykowski-go 240, 300?
- Zaleski Bronisław 420, 444, 464, 543
- Zaleski Kazimierz, poseł 1786 roku, podstoli parczewski 443
- Zaleski Michał 246, 481, 551
- Zaleski Mikołaj 471
- Zalewski Józef 232
- Zaliwski Konstanty 533
- Załuski Jędrzej, biskup kijowski 634
- Zamoyska Elżbieta 128
- Zamoyska Katarzyna z Ostroga 110, 386
- Zamoyski Andrzej, kanclerz kor. 218, 395, 456
- Zamoyski Jan Jakub, wojewoda podolski 53, 436, 451, 464
- Zaręba Teodor, wójt Peczary 276
- Zawadzki Wacław 14, 16, 66, 103, 368, 382, 423, 429
- Zawiszanka 14
- Zawrocki Eliasz, plenipotent L.M. Świeykowski-go 247
- Zawrocki Mateusz, plenipotent L.M. Świeykowski-go 247
- Zawrocki, komornik 186, 307, 308
- Zbarscy 184
- Zborowiecki Józef, plenipotent L.M. Świeykowski-go 189, 222
- Zdrojewski Tomasz 509
- Zdrójkowski Zbigniew 151
- Zgorzelski J. 109
- Zielińska Ewa 290
- Zielińska Zofia 10, 11, 17–19, 51, 336, 364, 365, 368, 399, 505–507, 586
- Zienkowska Krystyna 12, 18, 71, 72
- Złomska M. 66, 431, 432, 441, 451, 468, 510
- Złotnicki Antoni 537, 568, 571, 673, 699, 700
- Złotnicki Józef 47
- Zudra Paweł, pisarz grodzki, krajczy mozyrski 121
- Zwierzykowski Michał 33, 43
- Zyberk Jan Tadeusz 378
- Zywuk J.A. 119, 121
- Żabokrzyccy 109, 191–193
- Żabokrzycki Aleksander 353
- Żarczyński, dominikanin 243
- Żbikowski Piotr 12
- Żeleński Walenty, sędzia grodzki kijowski 214, 372
- Żendar A. 97
- Żochowski Józef Broda, zarządca L.M. Świeykowski-go 240
- Żukowska Marianna ze Świeykowskiich, żona cześnika Żukowskiego 59, 62, 82, 86, 147
- Żukowski, cześnik żytomierski 103, 281?
- Żurawski Maciej 458
- Żychliński Teodor 402
- Żydowscy 231
- Żytkiewicz Felicjan 509

**The Last Voivode of Podolia Leonard Marcin Świeykowski (1721–1793):
His Everyday Life, Public Career
and His Thoughts About the Commonwealth**

SUMMARY

Leonard Martin Świeykowski was not one of the outstanding figures of the Stanislaus period, although he most certainly constituted an extraordinary and remarkable personality. In some circles, however, he was known as a very influential and opinion-forming person. Politically, he was connected with Stanislaus Augustus – he became one of the king’s closest associates in the second half of the 1780s in the Podolia and – to the greatest extent – Braclav voivodeships. It was the very monarch who appointed him to run the Crown Tribunal in the years 1782–1783, and this mission of his was largely appreciated by the general public. As a reward for performing the Marshal’s role, Stanislaus Augustus gave him a senatorial chair, later also the office of Castellan of Kamieniec, and then, in 1790, the Podolia Voivodeship. Moreover, L.M. Świeykowski enjoyed respect in his “Ruthenian” province, which was a reflection of – one might assume – becoming close to the house of Stanisław Szczęsny Potocki. His position was largely affected by his attitude in the courts and tribunals – he was considered one of the best law practitioners of the Stanislaus period, which was later quite mistakenly interpreted and assessed by some researchers. In the mid-nineteenth century, Konstanty Podwysocki wrote: “as we were dying, such high seats in the Senate, which had hitherto been given to Chomeńkowski or even Czarniecki in recognition of their bloody merits to the state, now were offered to some *podstarosta grodzki* (a borough substarost) [...], trained in jurist battles, a royal plenipotentiary and schemer [...], precisely like one of those attorneys whom Orzechowski compared to a prostitute saying that the former deals in shame whereas the latter – in his mouth, such a one now sat in the Senate, and it was ostensibly him who was expected to save the sinking ship of the state.” Historians rather did not judge L.M. Świeykowski’s actions; he did not actively participate in the political life of the state, only his Targowica period was mentioned and even that was done through the prism of his already very active sons, Michał and Jan Nepomucen, somehow always executors of their father’s will. In the eyes of their contemporaries, Jan Nepomucen and Michał Świeykowski were considered traitors, and in October 1794, L.M. Świeykowski’s sons were mentioned among the first Targowica confederates, and their portraits were hung along with the portraits of S. Sz. Potocki, K. Branicki and Seweryn Rzewuski. It can be presumed

that such a negative assessment of *wojewodzice* (the Voivode's sons) was influenced by their relationship with the Marshal of Targowica Confederation, S.Sz. Potocki, as well as the attitude of some of the other members of their family, and above all Józef Świeykowski's, Voivode's brother, "pit of iniquity," though it is a big exaggeration, if not altogether a mistake.

An analysis of L.M. Świeykowski's biography and his relationship with Stanislaus Augustus shows how important the political program was becoming in the construction of the royalist party – which nobody has hitherto paid any closer attention to, and which seems to attest much better to the nobility of political elites of the last decades of the Polish–Lithuanian Commonwealth. All of the above clearly shows the process of L.M. Świeykowski's departure from his earlier support for royalists after 1791. The basis for the last Voivode's decision to leave the royalist party was not a lack of specific profit, but – evidently – his ideological and political considerations.

The Voivode L.M. Świeykowski himself, apart from indeed few moments of his political activity, did not expose himself to the ridicule of public opinion. He was a man certainly well acquainted with the intricacies of political meanders, and at the same time he realized, despite numerous honours he was granted, where his place in line was. In his public life he always behaved properly and did not rail justice; he adhered to similar principles in private life, though here sometimes the issues connected with trials obscured those principles to him. At every turn of his life we know, he was always accompanied by the ancient Polish Commonwealth principles. The last voivode of Podolia always tried to combine these ancient principles with the service to the Commonwealth and the king.

Although since the Stanislaus period the Świeykowski family had belonged to minor nobility, their political and economic position was weaker than the Borderland families', such as: the Potockis, the Lubomirskis or the Sanguszkos; additionally, in this region, the family could be qualified as nouveau riches. Moreover, significantly, L.M. Świeykowski had to himself seek documents from his ancestors' past, which he did with great commitment; he even lacked knowledge where his father was born, which in itself positioned him in the same, relatively low local Borderland hierarchy; his family name was unfamiliar to such an extent that most people mispronounced and misspelt it. He owed his social advancement as well as political and economic strengthening to the Lubomirskis, and then to Stanislaus Augustus. In vain one may search for the Świeykowski representatives on the lists of main officials of the Crown of the Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania; they are also missing among castellans and voivodes of the Commonwealth until the Stanislaus period. He began his public career as *podstępdek* (a deputy judge) of Bratslav and finished it as the Voivode of Podolia, which was a huge advancement since he was the 14th in the hierarchy of voivodes of the Commonwealth, which gave him a place in the forefront of Secular

Senators. An even greater advancement was recorded in the sphere of his property, as he started from the proverbial scratch, and in 1793 the value of his estates amounted to 5 million zlotys, which gave him the seventh position among the richest men in the Borderlands. He came to it himself, thanks to his own work and thanks to a very good sense of economics as well as the aforesaid engagement in court cases, in which he truly always did his best to be honest and fair.

L.M. Świeykowski was also the author of interesting political ideas relating to the Commonwealth, which were recorded in his political writings and letters to his sons. These – among others, *Opuscula L.M. Świeykowskiego* (L.M. Świeykowski's *Opuscula*) – are comprised in the second part of the work titled *Pisma i listy „polityczne” L.M. Świeykowskiego* (“Political” *Writings and Letters by L.M. Świeykowski*). In turn, the first part of the work, titled: *L.M. Świeykowski, jego życie, gospodarstwo, działalność publiczna i poglądy* (L.M. Świeykowski, *His Life, Estates, Public Activity and Opinions*), consists of nine chapters, was written based on the extensive Świeykowski's Archive, whose largest part is stored in the Library of Kórnik – a few dozen volumes. The rest of this archive can be found in the Jagiellonian Library in Kraków, in the Ossolineum in Wrocław, and in Stefanyk National Science Library in Lviv. Volumes from the Świeykowski's Archive are also stored by the National Library in Warsaw; moreover, and two collections of court extracts kept in the Academic Library of the PAU and PAN in Kraków as well as the collections of letters in the Raczyński Library in Poznań are presumably of the same provenance.

The biography begins with Chapter One titled *Family and Connections – from “Świeykowo” under the “Tulczyn Roof” of Szczęsny Potocki*, which depicts the youth of the last Voivode of Podolia and L.M. Świeykowski's progress from central Poland, i.e. from the titular Świejki in the Sieradz Voivodeship, through the Rawa Land to the south-eastern frontier of the Commonwealth, where he gradually becomes one of the most influential citizens. Here one can also find information about the history of L.M. Świeykowski's ancestors. Chapter Two, *Estates and Economic Position – from the Tenant of Novosyelitsa to the Owner of Bratslav Land*, complements the first chapter and shows the growth of L.M. Świeykowski's importance in the south-east Borderlands of the Commonwealth. It also illustrates the development of an extraordinary career of building up an estate by a man who was, after all, a *nouveau riche* in these lands, and partly shows the mechanism that allowed him to create this economic power. Chapter Three, *Lawsuits – Between Politics and Household Interests*, presents one of the most important elements affecting the functioning of L.M. Świeykowski's entire grand estate. It points to the ways of accumulating wealth, but not only as it also shows the owner's attentiveness as the manager of his land. This is a very important facet of his portrait, which on the one hand explains his behaviour in many cases on the political

scene, his restraint in making sometimes risky political decisions, and on the other testifies to his unquestionable political power, which can be observed in the lawsuits against the Czetwertyńskis or the Tyszkiewiczzes. The next Chapter: *Land Owner and Supervisor of His Peasants – Economics on the Periphery of Grand Political Affairs* shows the usual daily functioning of a large estate in the south-east Borderlands of the Commonwealth with its internal problems, which the owner had to face on daily basis: from escapes of peasants, through dishonesty of various types of administrators, and human flaws, to the fundamental issue, namely the sale of manufactured goods, in which respect the close proximity of Russia was sometimes helpful, and so was Świeykowski's acquaintance with Gregorij Potemkin. Chapter Five, *Public Career – On the Way to Honours*, shows the beginnings of L.M. Świeykowski's public career. This chapter describes the mechanisms that allowed him to become known on the political scene in the Borderlands of the Commonwealth, i.e. the support he received from Stanisław and Józef Lubomirski and later from Stanislaus Augustus himself, but also L.M. Świeykowski's diligence, energy and good political intuition. Chapter Six, *Senator of the Commonwealth – between Stanislaus Augustus and Borderland Magnates* covers the years 1783–1787 and points to the crux of political dilemmas, which undoubtedly L.M. Świeykowski must have had when considering whether to support the king or his opposition. Moreover, he has been presented in this chapter as a good politician of the royalist party – in certain areas, an effective one and, at the same time, not devoid of cynicism. Questions connected with the political career of the last Voivode of Podolia show the progress of his advancement in the society, but not only as they also set it within the political realities of the Stanislaus period, between the royalist party of Stanislaus Augustus and the anti-royal opposition, in which the republican ideology played – at least verbally – a leading role. What is more, the whole situation coincided with the physical proximity of Russia, which further complicated the already difficult political choices. L.M. Świeykowski's ambiguous attitude and concerns are discussed in Chapter Seven, *During the Great Sejm – Observer, Executor, and Critic of the Dictate of "Sejm Debaters"*. The chapter presents the process of deepening L.M. Świeykowski's dilemmas in his perception of the Commonwealth. Obviously, the quotation marks in "Sejm Debaters" suggest the usage of the phrase as a metaphor and so the term applied here should be treated more broadly, referring to the then entire political reality with its clashes between different currents and concepts for repairing the Commonwealth. L.M. Świeykowski was initially a supporter of reforms, advocated the *aukcja wojska* (i.e. the augmentation of the army) and the introduction of taxes; later, after the adoption of the Constitution of May 3, which he had not expected after all, he became a critic of everything that was happening in Warsaw, and he considered the parliamentary reforms to be an attack on the freedom of the Commonwealth. At this point, he became a declared en-

emy of Stanislaus Augustus. This chapter also shows the factors which contributed to his transition to a group of malcontents. Chapter Eight presents the last period of political activity of the last Voivode of Podolia, when he openly stands against Stanislaus Augustus and tries to justify his decision. It is a short period in his life, when – at least in theory – he gains so far the highest position in the Commonwealth, which does not need to be measured against his place in the Senate. This Chapter, titled *The Targowica Confederation – Advisor to Marshal of Confederation?*, shows his commitment to the works of the confederation, not so much directly, but rather in theoretical terms, which – in his opinion – would lead to the formation of the right image of the Commonwealth. The last chapter, *Political Views – A Republican with the King or a Monarchist with Republicans?*, refers to the L.M. Świeykowski's political opinions and discusses them. The bases for the chapter's development constitute the "expressions" and "deeds" of L.M. Świeykowski throughout his whole life as well as his "political" writings.

The biography of L.M. Świeykowski, the last Voivode of Podolia, constitutes a vast study, which shows the complexities regarding not just one man, but also discusses the complicated and complex political and economic reality of the Stanislaus period. Thus, it portrays not only the Voivode of Podolia but also the whole circle of political elites in the south-eastern Borderlands of the Commonwealth.

**Леонарда Марцина Свейковского (1721–1793):
последнего воеводы подольского, повседневная и общественная
жизнь, а также его мысли о Речи Посполитой**

РЕЗЮМЕ

Леонард Марцин Свейковский не принадлежал к числу самых значительных лиц времен короля Станислава Августа Понятовского, хотя несомненно был исключительной и недюжинной личностью. Однако в определенных кругах того времени его считали очень влиятельным и авторитетным человеком. В политическом плане он был связан со Станиславом Августом, для которого во второй половине 80-х годов XVIII века стал в Подольском воеводстве, а прежде всего в Брацлавском, одним из самых близких его сотрудников. По протекции короля Свейковский руководил Коронным трибуналом в 1782–1783 гг. Эта его миссия оценивалась положительно. Именно за заслуги в качестве маршалка он получил от короля должность сенатора, исполнял обязанности каштеляна каменецкого, а позднее, в 1790 году, стал воеводой подольским. Свейковского также высоко ценили в его „русской” провинции, что отразилось, как можно предполагать, в сближении с домом Станислава Щенсного Потоцкого. На позицию Свейковского большое влияние оказывала его деятельность в судах и трибуналах: он считался одним из самых лучших юристов-практиков времен правления Станислава Августа, что позднее некоторые исследователи оценивали превратно. В середине XIX века Константы Подвысоцкий написал: „когда мы погибали, такие высокие должности в сенате, что за кровавые заслуги получали Хоментовский или даже Чарнецкий, а тут подстароста гродский [...], упражнявшийся в юридических снях, уполномоченный и королевский интриган [...], в прямой линии один из тех представителей, которых Ожеховский сравнивал с женщиной легкого поведения, говоря, что та стыд, а это лицо продает, засел в сенате и вроде должен был спасать тонущий корабль”. Историки Свейковского практически не оценивали, так как он не был лицом, активно участвующим в общественной жизни страны, вспоминая лишь его тарговицкий период, причем сквозь призму уже тогда очень деятельных его сыновей, Михала и Яна Непомуцена, всегда исполнявших волю отца. Ян Непомуцен и Михал Свейковские были названы их современниками изменниками, а в октябре 1794 года они были перечислены в одном ряду с первыми участниками Тарговицкой конфедерации, и их портреты были повешены вместе с обликами Станислава Щенсного Потоцкого, Ксаверия Браницкого, а также Северина Ржевуского. Можно предположить, что на

такую отрицательную оценку сыновей воеводы повлияли их связи с коронным маршалком конфедерации Станиславом Щенсным Потоцким, а также позиция некоторых из остальных членов их рода, прежде всего „кладези беззакония“ Юзефа Свейковского, брата воеводы, хотя это огромное преувеличение, если вообще не ошибка.

Анализ биографии Л.М. Свейковского и его отношений со Станиславом Августом показывает – на что до сих пор не обращалось особого внимания, а что, кажется, гораздо лучше свидетельствует о шляхетских политических элитах последних декад I Речи Посполитой, – какую роль приобретала политическая программа при формировании поддержки короля. Это очень хорошо иллюстрирует процесс отхода Свейковского от королевской политики после 1791 года. Основой принятия последним воеводой решения об уходе из королевского лагеря было не отсутствие конкретной выгоды, но, что очевидно, идеологические и политические взгляды.

Сам воевода Свейковский, кроме немногочисленных моментов политической активности, не выставлял свою фигуру под оценку общественного мнения. Это был, безусловно, человек, хорошо ориентирующийся в политических меандрах, а при этом знающий, несмотря на многочисленные отличия, которые были ему даны, где его место. В общественной жизни он всегда был корректен и справедлив, подобных принципов придерживался в частной жизни, хотя здесь иногда дела, связанные с процессами, заслоняли ее. На каждом повороте его жизни, который нам известен, проявлялись республиканские принципы старополяков. Эти древние нормы последний воевода подольский старался всегда соединять со службой для Речи Посполитой и короля.

Свейковские – это семья, которая до времен правления Станислава Августа, хотя можем ее причислить к средней шляхте, уступала по своей политической и экономической значимости влиятельным семьям на юго-востоке польских рубежей, таким как Потоцкие, Любомирские или Сангушко. Дополнительно на этой территории Свейковских можно классифицировать как нуворишей. Более того, и это знаменательно, Л.М. Свейковский должен был сам искать, что делал с большим воодушевлением, документы, которые касались прошлого его предков, – он даже не знал, где родился его отец. Уже одно это ставило его относительно низко в иерархии на этих землях. Его фамилия была настолько неизвестна, что чаще всего ее переименовывали и неправильно записывали. Свое продвижение по общественной лестнице, высокие политические должности, а также значительное улучшение экономической ситуации он получил благодаря Любомирским, а затем Станиславу Августу Понятовскому. Напрасно искать представителей Свейковских в списках центральных чиновников Короны Королевства Польского и Литвы, нет их также среди каштелянов и воевод Речи Посполитой вплоть до станиц-

лавовского периода. Публичную карьеру Свейковский начинал с чина земского судьи в Брацлаве, а закончил в должности воеводы подольского, что было огромным продвижением по службе. Он был 14 по счету в иерархии воевод Речи Посполитой, и это выдвигало его на первые позиции среди светских сенаторов. Еще более заметен его успех в имущественной сфере. Он начинал практически с нуля, а в 1793 году в его распоряжении находилось имущество, равнозначное 5 миллионам злотых, что давало ему седьмое место среди самых богатых магнатов на восточных и южных польских землях. Он заработал на все это собственным трудом и благодаря деловой хватке, а также упомянутой вовлеченности в процессуальные дела, в которых он по существу всегда старался быть честным и справедливым.

Кроме того, Л.М. Свейковский был автором интересных политических мыслей, относящихся к Речи Посполитой. Они нашли свое отражение в его политических письмах и в частных письмах к сыновьям. Эти тексты, среди прочего, сборник *Opuscula L.M. Sвейковского*, были опубликованы во второй части настоящей работы: *Частные и „политические“ письма Л.М. Свейковского*. В свою очередь, первая часть исследования, озаглавленная *Л.М. Свейковский, его жизнь, имущество, публичная деятельность и взгляды*, состоит из девяти глав, которые были разработаны на основании обширного архива Свейковского, самая большая часть которого находится в Курницкой библиотеке (несколько десятков единиц). Остальные фрагменты этого архива хранятся в Ягеллонской библиотеке в Кракове, в библиотеке Оссолинеум во Вроцлаве и во Львовской научной библиотеке им. В. Стефаника. Тома из архива Свейковских находятся также в Национальной библиотеке в Варшаве и предположительно, в этот архив входят два сборника судебных выписок из библиотеки Польской художественной академии и Польской академии наук в Кракове, а также коллекции писем из библиотеки Рачиньских в Познани.

Работа начинается с главы: *Семья и родственные связи – со „Свейкова“ под „крышу Тульчина“ Щенского Потоцкого*. Здесь показано начало жизни последнего воеводы подольского и путь Л.М. Свейковского из центральной Польши, т.е. из заглавных Свеек в Серадском воеводстве, с Равской земли, на юго-восточные рубежи Речи Посполитой, где он постепенно становится одним из наиболее влиятельных граждан. Здесь содержится также информация об истории предков Л.М. Свейковского. Вторая глава, *Имущество и экономическое положение – от владельца Новоселицы до пана Брацлавицны*, является дополнением к первой главе и показывает рост значения Свейковского на юго-восточной польской территории. Кроме того, она иллюстрирует развитие редко встречаемой имущественной карьеры человека, который на этих землях был нуворишем, и частично раскрывает механизм создания этого огромного имущества. Третья глава – *Судебные процессы: в кругу политики и домашних интересов* – пред-

ставляет один из самых важных элементов, влияющих на функционирование всего огромного хозяйства Л.М. Свейковского. Здесь указывается как на способы его обогащения, так и на его хозяйственные способности. Это очень существенная часть портрета Свейковского, которая объясняет во многих случаях его поведение на политической сцене: с одной стороны, осторожность в принятии иногда рискованных политических решений, а с другой, свидетельствуют о его общепризнанной политической силе, заметной в процессах с Четвертинскими или Тышкевичами. Следующая глава, *Хозяин и опекун крестьян – экономика на периферии большой политики*, показывает обычное повседневное функционирование крупных поместий на юго-восточных территориях Речи Посполитой со всеми внутренними проблемами, с которыми приходилось сталкиваться владельцу: побегам крестьян, недобросовестностью разного рода администраторов, человеческими недостатками и основной проблемой, т.е. сбытом произведенного продукта, в чем иногда помогало близкое соседство России и знакомство с Григорием Потемкиным. Пятая глава, *Публичная карьера – на пути к славе*, показывает начало публичной карьеры Л.М. Свейковского. Здесь описываются механизмы, которые дали ему возможность появиться на политической сцене на юго-востоке Речи Посполитой, т.е. поддержка Станислава и Юзефа Любомирских, а позднее самого Станислава Августа, но вместе обращается внимание на трудолюбие Свейковского, его энергию и политическое чутье. Шестая глава под заглавием *Сенатор Речи Посполитой – между Станиславом Августом и магнатами юго-восточных польских рубежей* охватывает 1783–1787 годы и показывает суть политических сомнений, которые, безусловно, овладевали Л.М. Свейковским в вопросе о поддержке короля или оппозиции. Наряду с этим в данной главе он представлен как хороший политик королевского лагеря, в определенных областях действенный, а при этом не лишенный цинизма. Вопросы, связанные с ходом политической карьеры последнего воеводы подольского, показывают этапы его продвижения в этой области, а также размещают и погружают их в политические реалии станиславовских времен, между сторонниками Станислава Августа и антикоролевской оппозицией, в которой преобладала, по крайней мере, на словах, республиканская идеология. На все это влияла и физическая близость России, что еще больше осложняло политический выбор. О неоднозначной позиции и сомнениях Л.М. Свейковского говорится в седьмой главе: *Во время Великого сейма – наблюдатель, исполнитель и критик воли „сеймовиков“*. Здесь представлен процесс углубления колебаний Л.М. Свейковского в восприятии Речи Посполитой. Взятое в кавычки слово „сеймовики“ является, конечно, метафорой – его следует трактовать более широко, соотнося со всей политической действительностью того времени, в которой сталкивались разные течения и концепции преобразований Речи Посполитой. Л.М. Свейковский первоначально

был сторонником реформ, поддержал увеличение численности армии и введение налогов. Позднее, после принятия Конституции 3 мая, чего последний воевода подольский не все-таки не ожидал, он стал критиком всего того, что происходило в Варшаве, а реформы сейма считал покушением на свободу Речи Посполитой. Именно тогда Свейковский становится безапелляционным врагом Станислава Августа. В этой главе указаны также факторы, которые предопределили его переход в группу недовольных. В восьмой главе представлен заключительный период политической активности последнего воеводы подольского, когда он открыто выступает против Станислава Августа и старается обосновать свое решение. Это также короткое время его жизни, когда он, по крайней мере теоретически, приобретает самую важную позицию в Речи Посполитой, уже не определяемую местом воеводы подольского в сенате. Эта глава: *В Тарговицкой конфедерации – советник маршалка Генеральной Коронной конфедерации?* показывает его ангажированность в работу конфедерации, не столько непосредственную, сколько теоретическую, что должно было привести к формированию соответствующей – по его мнению – Речи Посполитой. В последней главе: *Политические взгляды – республиканец при короле или монархист среди республиканцев?* рассматриваются политические взгляды Свейковского. Основой анализа послужили „высказывания” и „действия” А.М. Свейковского на протяжении всей его жизни, а также его „политические” письма.

Биография Леонарда Марцина Свейковского, последнего воеводы подольского, является обширным исследованием. Оно показывает перипетии не только одного человека, но рассматривает также полную сложностей и проблем политическую и экономическую действительность времен короля Станислава Августа. Таким образом, в книге представлен портрет воеводы подольского на фоне характеристики всей среды политических элит на юго-востоке Речи Посполитой.